Thinking Real Estate?
BUYERS we'll find the right home for you.
We have a common goal: Making you a homeowner.
SELLERS we know your local markets
Pradeep Singh
COLDWELL BANKER
847-322-5832
iShowHomes@Yahoo.com
www.Tajhomegroup.com
20 S. Roselle Rd.,
Schaumburg, IL 60193
Residential Brokerage

Blue Diamond
BANQUET HALL & CATERING
ਬਲੂ ਡਾਇਮੰਡ ਬੈਂਕੁਇਟ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਓ
Ph: 317-406-9924
Mela
INDIAN RESTAURANT • PUB
ਮੇਲਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦਾ ਖਾਣਾ ਇਕ ਵਾਰ ਖਾਓਗੇ, ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਓਗੇ
Baljinder S. Ben
Ph: 317-869-2400
5425 E. Thompson Rd., Indianapolis IN 46237

Buying/Selling *in Michigan*
All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.
All types of loans.
Landmark Realty
40600 Ann Arbor Rd., Suite# 150,
Plymouth, MI 48170
Call: 734-751-4455
rajsshergill@yahoo.com
Raj Shergill
Associate Broker

Twenty-Second Year of Publication
ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ
Price 50¢
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 22, Issue 47, November 20, 2021 | 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 | Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲਾਂਘਾ ਮੁੜ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਿਰਾਂ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਸੌਗਾਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲਾਂਘਾ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਂਘਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਵਰ੍ਹੇ ਕਿਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਬਿਤਾਏ ਸਨ ਪਰ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਇਸ ਲਾਂਘੇ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਮਾਰਚ 2020 ਵਿਚ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੰਗ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਸੀ।

ਲਾਂਘਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੈ, ਉਸੇ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਇਸ ਸੌਗਾਤ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਭੱਜ-ਨੱਠ ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ, ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਂਘਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਅਥਾਹ ਸ਼ਰਧਾ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਲਈ ਵੱਡੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਵਫ਼ਦ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਦਿਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਲਾਂਘਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਿਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਵਫ਼ਦ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਉਚੇਚਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਂਘਾ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਲਾਂਘਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਵੰਬਰ 2019 ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਇਹ ਲਾਂਘਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ 2018 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਉੱਭਰਿਆ। ਇਸ ਫੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਲਾਂਘੇ ਦੇ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਦੀ ਤਰੀਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਿਰ ਉਤੇ ਸਨ ਤੇ ਅਣਸਰਦੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਦੀ ਤਰੀਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤੀ।

ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ...

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੁਗਤਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ 'ਮਜ਼ਬੂਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ' ਵਾਲੀ ਪੈਂਠ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖੋਰਾ ਨਾ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮਾੜੇ ਫਿਰਕੂ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਭਗਵਾ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਰੋਹ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ 'ਸੌਗਾਤਾਂ' ਇਸ ਦਾ ਦਾਗ ਨੂੰ ਧੋਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਜਾਪ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਦਘਾਟਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲਾਂਘਾ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤੱਕ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਅਤਿਵਾਦ ਆਉਣ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਲਾਂਘਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਖਤ ਨਿਯਮ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਲਾਂਘਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦਾ ਕਹਿਰ ਘਟਦੇ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਮੁੜ ਲਾਂਘਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਹਾਂਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰੇ ਦਾ ਉਡੀਕ ਲੰਮੀ ਹੋ ਗਈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਗੁਰਪੁਰਬ ਉਤੇ ਵੀ ਇਹ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਠੀ ਸੀ ਪਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਰੋਨਾ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਹੁਣ ਅਚਾਨਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਸੌਗਾਤ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਪੰਜ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਜਪਾ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਕਾਰਨ ਕਸੂਤੀ ਫਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਲਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪੜ ਵੇਲਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਪੈਰ ਫਿਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੇ।

ਅਗਲਾ ਵਰ੍ਹਾ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਪੰਜਾਬ, ਉਤਰਾਖੰਡ, ਮਨੀਪੁਰ ਤੇ ਗੋਆ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਸਾਂਭੀ ਬੈਠੀ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ, ਮਹਿੰਗਾਈ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਕਰੋਨਾ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਇਸ ਭਗਵਾ ਧਿਰ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਖਾਸਕਰ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸੋਚੀਂ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕੌਮੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ 'ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ' ਦਾ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕ ਕਿਤਾਬ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

India Palace Restaurant
And Banquet Hall
Restaurant-Fine Indian Cuisine
4213 Lafayette Road, Indianapolis, IN
(Ph:317-298-0773)
Banquet Hall Available Up to 550 People
Amber Indian Restaurant
Restaurant-Fine Indian Cuisine
12510 N. Meridian St.,
Carmel, IN
Ph: 317-580-0828
We do private party's & catering at your home or business.
Call, Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800
www.indianpalaceindy.com
www.AmberIndianRestaurantCarmel.com

Singh Auto Group
3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com
Best Buy Motors
1805 Elmwood, Lafayette, IN 47904
Ph: 765-449-0490
Www.bestbuymotorsin.com
University Motors
3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com
Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

BIG BAZAAR
Grocery, Sweets & Catering
5425 E. Thompson Rd.
Indianapolis IN 46237
Buffet
Mon to Sat. 11am to 3pm
Sunday 2pm to 7pm
*Fresh Vegetables Every Thursday
*Book your catering now.
Ask for, Baljinder S. Ben
Ph: 317-640-2400
Like our Facebook page:
BigBazaarIndianGrocery

ੴ Now Open 7 Days a Week
Regal Jewels
Best Jewelry Selection in the Midwest
www.RegalJewels.com
24kt Gold, 22kt Gold, & Diamonds
Store Hours:
11 am to 8 pm
Contact:
Rajveer Singh Gill
Cell: 847-907-1525
Store: 773-262-4377
ਲੋਗ, ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਆਪਣੇ ਸਟੋਰ

ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਸੰਭਾਲਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਦਾ ਘਟਨਾ ਵਰਦਾਨ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਸਰਾਪ ਵੀ। ਵਰਦਾਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣਾ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਹੈ; ਸਰਾਪ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਉਮਰ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣੀਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਕੁਝ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਲੈਣ ਕੁਝ ਜਾਈਦਾ ਹੈ, ਲੈ ਕੇ ਕੁਝ ਆ ਜਾਈਦਾ। ਇਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬੀਤੇ ਵੀਰਵਾਰ ਸਿੱਖ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨਜ਼ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਮਨਮੀਤ ਕੌਰ ਬੈਂਸ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਜੋ ਵਿਸਕਾਨਸਨ ਵਿਚ ਫੈਮਿਲੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਰਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹਨ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਬਅਰਬ ਆਰਲਿੰਗਟਨ ਹਾਈਟਸ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਫੈਮਿਲੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਸ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ।

ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਘਟਣ ਦੇ ਕੁਝ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਨ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਫੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਹਾਲ ਹੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਚੇਤੇ ਨਾ ਰਹਿਣੀ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਵਾਲੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਚੇਤੇ ਨਾ ਰਹਿਣੀਆਂ। ਅਹਿਮ ਹਾਦਸੇ ਚੇਤੇ ਨਾ ਰਹਿਣੇ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਭੁੱਲਣ ਲੱਗ ਪੈਣੇ। ਔਕੜਾਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਘਟ ਜਾਣੀ। ਚੈੱਕਬੁੱਕ ਬੈਲੈਂਸ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣਾ। ਕੰਮ ਵਿਚਾਲੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ। ਵਕਤ ਅਤੇ ਥਾਂ ਦਾ ਚੇਤੇ ਨਾ ਰਹਿਣਾ। ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਸਹੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣਾ। ਸਮਾਜਕ ਰੁਚੀ ਘਟ ਜਾਣੀ। ਮੂਡ ਜਲਦੀ ਬਦਲਣਾ। ਤਬੀਅਤ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ। ਖਾਹਮਖਾਹ ਗੁੱਸਾ ਆਉਣਾ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਕ ਦਮ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਓ, ਛੁਪਾਓ ਨਹੀਂ। ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਦਾ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਿਮਗ ਦੇ ਨਿਊਰੋਨ ਸੈੱਲ ਵਧਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਦੀ ਹੈ। 6 ਤੋਂ 9 ਘੰਟੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸੌਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਸੌਣ ਵੇਲੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਬੋਝ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਫਿਕਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹਟ ਜਾਓ। ਕਿਸੇ ਇਕਾਂਤ ਥਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕਰੋ। ਹਲਕਾ ਯੋਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪਾਠ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਲਾਓ। ਡੂੰਘੀ ਰਿਲੈਕਸੇਸ਼ਨ ਵਾਲਾ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਪੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਵੇ ਤਾਂ ਹਲਕੀ ਦਵਾਈ

ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਡੂੰਘੀ ਨੀਂਦ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦਿਨੇ ਵੀ ਠੌਂਕਾ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੈ। ਦਿਨੇ ਕਸਰਤ ਕਰੋ। ਤੇਜ਼ ਤੁਰਨਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ।

ਅਗਲਾ ਵੱਡਾ ਨੁਸਖਾ ਖਾਣਾ ਹੈ। ਸੰਤੁਲਿਤ ਖਾਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਤੇਲ ਦੀ ਚੋਣ ਸਹੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁਟਾਪਾ ਘੱਟ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਮਾੜੇ ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ ਨੂੰ ਨਾ ਵਧਾਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਾੜੀਆਂ ਬੰਦ ਨਾ ਹੋਣ। ਤਲੇ ਪਕਵਾਨ ਘੱਟ ਖਾਓ। ਖਾਣੇ ਦਾ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਓਲਿਵ ਆਇਲ ਅੱਛਾ ਹੈ। ਮੇਵੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦਾਲਾਂ ਖਾਓ। ਖਾਣਾ ਸੌਣ ਤੋਂ ਦੋ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਖਾਓ, ਹਜ਼ਮ ਠੀਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਟੈਕਸਾਸ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤੇ ਇਕ ਘੰਟਾ ਰੋਜ਼ ਕਸਰਤ ਕਰਵਾਈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਖੂਨ ਦਾ ਵਹਾਅ ਵਧ ਗਿਆ, ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਵਧ ਗਈ। ਸਮਾਜਕ ਵਰਤਾਰਾ ਅਤੇ ਮੂਡ ਠੀਕ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਖਾਸ ਦਿਮਾਗੀ ਕਸਰਤਾਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸੰਗੀਤ ਲਈ ਨਵਾਂ ਸਾਜ਼ ਸਿੱਖੋ। ਨਵੀਂ ਮੈਲੋਡੀ ਸਿੱਖੋ।

ਦਿਮਾਗੀ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਕਰਦੇ ਰਹੋ, ਖਾਸ ਖੇਡਾਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸੂਡੂਕੋ, ਖਾਣਾ ਪੂਰਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਪਜ਼ਲਜ਼। ਪੜ੍ਹਨਾ ਬਹੁਤ ਅਸਰਦਾਇਕ ਹੈ। ਟੀ.ਵੀ. ਘੱਟ ਦੇਖੋ। ਉਸ ਵਿਚ ਦਿਮਾਗੀ ਕਸਰਤ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰੋ। ਗੱਲਬਾਤ ਸਾਂਝੀ ਕਰੋ। ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ। ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਖਾਣੇ 'ਤੇ ਜਾਓ। ਇਕੱਠੇ ਬਾਹਰ ਜਾਓ। ਖਾਓ ਪੀਓ। ਇਕੱਠੇ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ 'ਤੇ ਜਾਓ।

ਓਹਾਇਓ ਸਟੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿ ਕੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਸਕਾਰਾਤਮਿਕ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਥਾਂ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਰੀਰ ਹਿੱਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਿਮਾਗ ਵੀ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਰਹੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ, ਇਹ ਨਿੱਸਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸੈਂਸਰੀ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਵਿਡ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਣੇ ਦਾ ਸਵਾਦ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ 20 ਸਕਿੰਟ ਤਕ ਉਹੀ ਖਾਣਾ ਚੁਬਾਉਂਦੇ ਰਹੋ, ਉਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਲੈਂਦੇ ਰਹੋ।

ਸਾਲ ਵਿਚ ਘਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਵਾਰ ਡਾਕਟਰੀ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਵਾਓ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸਾਲਾਨਾ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਟੈਸਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਘੜੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੀ12 ਵੀ ਚੈੱਕ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਰਵ ਸੈੱਲ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਸਰੀਰ ਟੁੱਟਦਾ ਹੈ, ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਘਟਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੀ12 ਦੀ ਕਮੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਗੋਲੀ ਜਾਂ ਟੀਕੇ ਨਾਲ ਠੀਕ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵਾਪਿਸ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬੀ12 ਦੀ ਕਮੀ ਨਾਲ ਵਾਲ ਵੀ ਵੱਧ ਝੜਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਦਵਾਈਆਂ ਵੀ ਬੀ12 ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਟਾਮਿਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਟਾਮਿਨ ਦੀ ਘਾਟ ਵੀ ਚੈੱਕ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਲਗਾਤਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਲੈਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਤੱਤ ਘਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਸੋ, ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਸੀਨੀਅਰ ਹਰ ਹਫਤੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ 3 ਤੋਂ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਪ੍ਰਮਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇ ਜਿਵੇਂ ਫਿਲਮ ਦੇਖਣੀ, ਖੇਡਾਂ ਖੇਡਣੀਆਂ ਜਾਂ ਕਿਤਾਬ ਐਕਸਚੇਜ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਾਲਰਾ ਨੂੰ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 847-305-9119 ਜਾਂ ਐਸ.ਆਰ.ਐਸ. ਦੇ ਆਊਟਰੀਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ. ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 847-722-7683 ਜਾਂ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ ਨੂੰ basatit@aol.com 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਜੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਫੋਨ (408) 687-1899

Gurdip Singh Sandhu

Homeopathic Practitioner/Consultant Since 1973

DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India

Well Experienced as:

Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer in Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)

Practice Under State of California Act SB 577

EX Member: The California Homeopathic Society

National Center For Homeopathy- USA

Gurdip Singh Sandhu

Live on Jas TV

Saturday 9:30AM and Sunday 4PM (Pacific Time)

7021 Village Park Way, Dublin, CA 94568

Email: Homeomedicine@yahoo.com

MEDICARE SUPPLEMENTS & ADVANTAGE PLANS

GET YOUR MEDICARE QUESTIONS ANSWERED

MEDICARE

Medicare coverage can be confusing and it is important to make the best decision for you and your health. There are four different parts of Medicare:

Part A Hospital Insurance

Part C $0 Premium Medicare Advantage Plans

Part B Medical Insurance

Part D Prescription Drug Coverage

Medicare Supplement Plans Offered by Various Companies at Competitive Rates

RAJ SURENDRAN

RAJ SURENDRAN

708-945-3985

rsurendran007@gmail.com

LAW OFFICES OF VIVEK MALIK

Follow us on :

ACCOMPLISHED IMMIGRATION Attorneys help FAMILIES REUNITE in the

UNITED STATES

Our Global & Nationwide Services in the field of U.S. Immigration & Nationality Law

Come talk to an experienced immigration attorney

Toll Free No. 866-424-4000

OUR OFFICES

- 432 S Emerson Ave, Suite 220, Greenwood, IN 46143 Phone: 317.560.4777
- 1067 N Mason Rd., Suite 4, St Louis, Missouri 63141 Phone: 314.416.8000
- 2440 W Shaw Ave., Suite 205, Fresno, California 93711 Phone: 559.578.4344

www.usa-immigrationlaw.com

Business Immigration & Worksite Compliance
ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਵਰਕਸਾਈਟ ਕਮਪਲਾਇਸ

Family & General Immigration
ਫੈਮਿਲੀ ਐਂਡ ਜਨਰਲ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ

Naturalization & Citizenship
ਨੈਚੁਰਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ

Removal Defense & Waivers
ਰੀਮੂਵਲ ਡਿਫੈਂਸੀ ਐਂਡ ਵੈਵੇਰਸ

Languages SPOKEN Punjabi | Hindi | Urdu | Spanish & English

To Advertise with Punjab Times Call: 847-359-0746
Fax:847-705-9388, e-mail: punjabtimes1@gmail.com
Visit us on the web:wwwpunjabtimesusa.com

ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜਾਰਜੀਆ, ਕੋਲੰਬਸ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਾਸਤੇ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ; ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਫਰੀ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਰਾ

ਫੋਨ: 205-799-2350

47-50

ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਤੰਦੂਰੀਏ ਤੇ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਆਇਓਵਾ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਤੰਦੂਰੀਏ ਤੇ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ; ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਫਰੀ

ਕਾਲ ਕਰੋ: ਮਿ. ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 515-291-1961

ਤੰਦੂਰੀਏ, ਕੁੱਕ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ, ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮੈਡੀਸਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ 'ਢਾਬਾ' ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ, ਕੁੱਕ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ, ਵੇਟਰ ਤੇ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਮੁਫਤ ਖਾਣਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਮਿਸਟਰ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 608-886-2500

41-48

ਫਲੈਟ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇੜੇ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ-ਸ਼ਿਮਲਾ ਕੌਮੀ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਪੰਚਕੂਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਕਸਿਤ ਸੈਕਟਰ-20 ਵਿਚ ਫਲੈਟ ਵਿਕਾਊ ਹੈ। ਰਹਿਣ ਲਈ ਤਿਆਰ, ਐਲੀਵੇਟਰ, ਕਾਰ ਪਾਰਕਿੰਗ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਿਹੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਪੈਦਲ-ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਥਿੱਤ ਮਾਰਕਿਟ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 513-884-0456 ਜਾਂ 513-759 0010

(ਮੈਸੇਜ ਛੱਡ ਸਕਦੇ ਹੋ)

Flat For Sale

Flat for sale in a developed Sector 20 Panchkula near Chandigarh, Close to Zirakpur-Shimla Natonal Highway, Vacant to move in, Elevator, Car parking, Security. Market nearby within walking distance.

For more details please contact: Singh

Ph: 513-884-0456 or 513-759 0010

(Leave Message)

40-41

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ)

ਨਿਊਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਸਿਆਸੀ ਖਹਿਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਾਜ ਕਰਦੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਂਬੂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧੜੇ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਸਿਧੇ-ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਉਪਰ ਹਮਲੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਫੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇਕ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਉਲਝਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿਚ ਪਿਛਲੀ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਮਣ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਹਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਲੈਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਾਤਲ ਜਮਾਤ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਪੱਖੀ ਬਿਆਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉਹ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਪਰਾਇਆ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੜਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਦਰਮਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੱਖੀ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਟੈਂਡ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਮਰੀਕਾ ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਦਰਦਮੰਦ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਲੜਦੇ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਈਏ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬ ਪੱਖੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਨਿੱਤਰੇ

ਵਾਟਸਨਵਿੱਲ (ਬਿਊਰੋ): ਉੱਘੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਤੇ ਗਾਖਲ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਐੱਮ.ਡੀ.ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੀ

ਈ.ਡੀ. ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਹਿਰਾ ਬੜੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਆਗੂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਕੋਈ ਫੰਡ ਇਕੱਤਰ ਕਰ ਕੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਫੰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐੱਨ.ਆਰ.ਆਈ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐੱਨ.ਆਰ.ਆਈ ਭਰਾ ਹੀ ਹਨ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ. ਗਾਖਲ ਨੇ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦੇਵੇਗਾ।

ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਮਿਲਵਾਕੀ (ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ) ਨੇੜੇ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਸੇਲ: 60,000 ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 317-874-8086

Indian Restaurent For Sale

Indian Restaurent For Sale Near Milwaukee (WI)

Per Month Sale: 60,000

Contact: 317-874-8086

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Looking for educated Punjabi Sikh girl for Jatt boy 28, 6', US born and raised. Never married. RN-Nurse. Vegetarian/non-drinker preferred. Send bio and picture to dina.kaur@yahoo.com.

Looking for a suitable Ramgarhia Sikh Dhiman match for our beautiful daughter (green card holder), 28 years, 5' 7", MSC - Physics (India), and licensed paraprofessional educator, residing in Chicago area. Please contact: manpreets1211@gmail.com

Jatt Sikh family looking for a suitable match for their 30 yrs, 5'-8" born and raised in US, never married daughter. Degree in BBA & working in Oil & Gas. Vegetarian/non drinker preferred. Please send bio-data/pictures to kaurd1991@yahoo.com

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੈਣੀ ਸਿੱਖ ਉਮਰ 36 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-8" ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਲੜਕੇ ਲਈ ਸੋਹਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਲਾਕਸੁਦਾ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 319-670-8892

ਜੱਟ ਸਿੱਖ, ਕੱਦ 6 ਫੁੱਟ, ਉਮਰ 40 ਸਾਲ (ਸਿੰਗਲ) ਅਮੈਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੇ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਿਜ਼ੀਟਰ ਵੈਲਕਮ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 925-778-0353

Looking for a suitable educated US Citizen/Green Card holder Punjabi Sikh woman for Punjabi Jatt Sikh Gill clean shaven Divorced man 43, 5'-7", US Citizen, belongs to educated family from Punjab, India. Please contact at: sukhkaran1978@outlook.com

ਤੰਦੂਰੀਏ ਅਤੇ ਕੁੱਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੇਨ ਅੰਤੋਨੀਓ (ਟੈਕਸਾਸ) ਸਥਿਤ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ ਤੇ ਕੁੱਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮੁਫਤ ਖਾਣਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ

ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇੜਾ

ਕਾਲ ਕਰੋ ਜਾਂ ਟੈਕਸਟ ਕਰੋ:

ਫੋਨ: 210-834-2469

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਲਾਸ ਉਤੇ ਪਿਆ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਤਰਫੋਂ ਸਸਤੀ ਬਿਜਲੀ, ਸਸਤਾ ਤੇਲ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਬਿੱਲਾਂ ਦੇ ਮੁਆਫ ਕੀਤੇ ਬਕਾਇਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਵੀ ਸਦਨ ਵਿਚ ਥਾਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਗਈਆਂ।

ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਬੁਲਾਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ 52 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਗਿਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। 'ਆਪ' ਦੇ ਕੁਲਤਾਰ ਸੰਧਵਾਂ ਨੇ ਡੀ.ਏ.ਪੀ. ਖਾਦ ਦੇ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਪਰ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਰਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਉਪਰਾਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਹਿਜ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਇੰਨਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਥੇ ਖਾਦ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੀਂਹ ਕਰਕੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਕਟਾਈ ਹਾਲੇ ਬਾਕੀ ਹੈ ਪਰ ਮੰਡੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਨ ਆਸ਼ੂ ਨੇ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਦਾਣਾ-ਦਾਣਾ ਚੁੱਕਾਂਗੇ।'

ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਤੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਤਾਂ ਹੋਈ ਪਰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਕਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਅ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਵੀ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸਿਆਸੀ ਤਲਖਕਲਾਮੀ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਨਰਮਾ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨੀ ਫਸਲ ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਉਭਾਰਿਆ।

ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਤਰਫੋਂ ਸਸਤੀ ਬਿਜਲੀ, ਸਸਤਾ ਤੇਲ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਬਿੱਲਾਂ ਦੇ ਮੁਆਫ ਕੀਤੇ ਬਕਾਇਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਨਵਜੋਤ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਦਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਪਰ ਸਦਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਤੁਰੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਹਰਪਾਲ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਛੋਟਾ ਹੈ, ਉਪਰੋਂ ਸੁਆਲ-ਜੁਆਬ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਜਲਾਸ ਸਮਾਪਤੀ ਮੌਕੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 15 ਬਿੱਲ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦਾ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਿੱਲਾਂ 'ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਚਰਚਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੰਨੀ ਨੇ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਮਾਫੀਏ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਅਤੇ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਹੋਏ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਤੋਂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ। ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਨਾ ਛੋਟਾ ਸੈਸ਼ਨ ਰੱਖ ਕੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ 'ਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ।

'ਆਪ' ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਜਲਾਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਗੁਣਗਾਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੰਨੀ ਨੇ ਸਦਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਵਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਖੁੰਝਾਇਆ। 'ਆਪ' ਨੇ ਲੋਕ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾ ਕੇ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਤੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਵਾਰ ਕੀਤੇ। ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਵੀ ਹੱਲੇ ਬੋਲੇ ਗਏ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਧਾਉਣ ਖਿਲਾਫ ਮਤੇ ਪਾਏ ਤੇ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਤੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੱਧੂ ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼: ਸੁਖਬੀਰ

ਬਨੂੜ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ 'ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਚੰਨੀ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਖਾਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਬਦਲੀਆਂ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦਸ-ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕੇਗੀ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁੜ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਤਿੰਨ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮੂਲੋਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਰੌਲੇ ਰੱਪੇ ਦੌਰਾਨ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੇ ਇਸ ਮਤੇ ਬਹਾਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਦਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਮਤੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਹਾਕਮ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਬਹਿਸ ਵੀ ਹੋਈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਰਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਦਨ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਿਸਾਨੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਤਿੰਨੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੰਨੀ ਨੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਇਆ। ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਵਜੋਂ ਨਵਜੋਤ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਸਾਨ ਪੱਖੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ, ਪੀ.ਡੀ.ਐਸ, ਫੂਡ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਐਕਟ ਆਦਿ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਦੇਣ ਦੱਸਿਆ।

ਨਵਜੋਤ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਕੰਟਰੈਕਟ ਫਾਰਮਿੰਗ ਐਕਟ 2013 ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਹੂਬਹੂ ਕਾਪੀ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਡਾ. ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਆ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਤਲਖ ਬਹਿਸ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੋੜਵੇਂ ਜੁਆਬ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਉਸ ਵਕਤ ਵਾਕਆਊਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੋਖੀ ਹਨ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਨ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਡਟ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਈ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵੇਚ ਆਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਜੋ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ, ਨੇ ਵੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਾਇਆ ਤੇ ਲਿਖਤੀ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹਰਪਾਲ ਚੀਮਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਸਦ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਹੁਣ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਮਿਲਣੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਬੰਦੂਕ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬਸਪਾ ਵੱਲੋਂ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ

ਜਲੰਧਰ: ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੋ ਵਾਰ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ?

ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਇਕਜੁਟਤਾ ਦਿਖਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਵਧਾਏ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਤੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਦੱਸਿਆ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਿਲਣੀ 'ਤੇ ਉਂਗਲ ਚੁੱਕੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕਰਾਰੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਆ। ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਸਦਨ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਦੀ ਬਹਿਸ ਮਗਰੋਂ ਸਦਨ ਨੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ 2011 ਵਿਚ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਦੋਂ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੀ ਜਾਣਗੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਖੁਦ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਹੱਕ ਦੇਣ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਵਰਗੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿਆਸੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਕ ਜ਼ਰੀਆ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਕੜ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ। ਚੰਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 370 ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਢਾਹ ਲਾਈ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਨਾ ਖੇਡਦਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵਧਾਉਂਦੀ। ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸੂਬਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭਾਗੀਦਾਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਮਿਲਣੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲਾਂਘਾ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਕਾਲੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਸ਼ੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲ ਹੱਥ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ, 'ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਨਸ਼ਾ ਆਈ ਜਾਵੇ।' ਅਕਾਲੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੰਗਾਮਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਕੰਵਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ 1968 ਵਿਚ ਬਣੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਤਹਿਤ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਵਾਧਾ ਜਾਂ ਕਟੌਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਧਾਰਾ 'ਚ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇ। 'ਆਪ' ਦੇ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ 'ਤੇ ਉਂਗਲ ਉਠਾਈ ਕਿ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਨੀ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਡੀਲ ਤਾਂ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੰਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਕਿਹੜਾ ਸੌਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਬਤੌਰ ਜੇਲ੍ਹ ਮੰਤਰੀ ਖੁਦ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮਤੇ ਦਾ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਵੇਤ ਮਲਿਕ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਧਾਉਣ ਖਿਲਾਫ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵੱਲੋਂ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਨਸ਼ੇ ਤਸਕਰੀ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭੇਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰਖਿਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 15 ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਪੁਲਿਸ ਵਾਂਗ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਵੀ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਬਾਰੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਟਵੀਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਵੀ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਫੋਰਸ ਹੈ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚਲੇ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਰਹੇ।

ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਖੂਨਦਾਨ ਕੈਂਪ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਲੰਘੇ ਐਤਵਾਰ 7 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ (ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ) ਵਿਖੇ ਵਰਸਿਟੀ ਬਲੱਡ ਸੈਂਟਰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਖੂਨਦਾਨ ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੈਂਪ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਨੇ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਖੂਨਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਵਾਏ, ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਕਾਫੀ ਸੰਗਤ ਖੂਨਦਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਰਹਿ ਗਈ।

ਨਵੰਬਰ 1999 ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖ ਨੇਸ਼ਨ ਨੇ ਸਰੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਖੂਨਦਾਨ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ, ਇਹ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਇਸ ਦਾ ਘੇਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਆਪਣੇ 22ਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿੱਚ, ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜਨਾਂ ਕਲੀਨਿਕ ਹਨ। ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਪਾਰਟਨਰਜ਼ ਫਾਰ ਲਾਈਫ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਬਲੱਡ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ।

1984 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵਜੋਂ, ਸਿੱਖ ਨੇਸ਼ਨ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੂਨਦਾਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਖੂਨਦਾਨ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਨੇਸ਼ਨ ਖੂਨਦਾਨ ਮੁਹਿੰਮ ਨੇ ਲਗਭਗ 1,60,000 ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। **ਸਿੱਖ ਨੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ 1984 ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਲਾਏ ਖੂਨਦਾਨ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਦੰਗੇ ਹੀ ਆਖ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।**

ਸਿੱਖ ਨੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੱਸ ਉੱਦਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈ ਕੇ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖੂਨਦਾਨ ਕੈਂਪ ਸਾਲ 2010 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓਂ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਜੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਇਹ ਕੈਂਪ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਜੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨਾਲ 224-456-8096 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੈਰੀ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਸਦਮਾ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ): ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਨੇੜਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਕ੍ਰਦਰਜ਼ ਦੇ ਉੱਘੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਗਿੱਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਵਾਲੇ ਹੈਰੀ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰੀ ਸਦਮਾ ਲੱਗਾ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਇਸ ਫ਼ਾਨੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਏ। ਮਾਤਾ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਪਿੰਡ ਮਕਸੂਦੜਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕ੍ਰਦਰਜ਼ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੇਟਿਆਂ ਕੋਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨਾਲ (559) 352-7222 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਥੈਂਕਸਗਿਵਿੰਗ ਮੌਕੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਾਰਜਾਂ ਤਹਿਤ ਥੈਂਕਸਗਿਵਿੰਗ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਮੌਕੇ ਸਾਲਵੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਰਵਨ ਰਾਜੂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਥੈਂਕਸਗਿਵਿੰਗ ਮੌਕੇ 25 ਨਵੰਬਰ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9:30 ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 1:30 ਵਜੇ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥੈਂਕਸਗਿਵਿੰਗ ਭੋਜਨ ਪੈਕ ਕਰਨ ਤੇ ਵੰਡਣ ਲਈ 15-20 ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨ ਹਾਰਬਰ ਲਾਈਟ ਸੈਂਟਰ/ ਸਾਲਵੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ 825 ਐਨ ਕ੍ਰਿਸਟੀਆਨਾ ਐਵ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਇਲੀਨਾਇਸ ਪਤੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਾਲਵੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਲਈ ਫੰਡ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਾਲਵੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐਸ ਆਰ ਐਸ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਸ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਚੋਪੜਾ, ਸ. ਸੁਰਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਾਲੜਾ, ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ ਨੰ: (312) 667-2200-2255 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

KULJEET (KJ) SINGH
Managing Broker Realtor
GAYA Realty
Interested in:
Buying Selling
Investing Renting
Gas Stations, Motels & Shopping Malls
ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਣੀ ਹੋਵੇ, ਵੇਚਣੀ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦੇਣੀ, ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਲਾਉਣਾ ਹੋਵੇ, ਯਾਦ ਰੱਖੋ

Kuljeet Singh
Over 20 Years of Experience
Contact Information:
Cell: 224-305-3250
Email: ksingh4622@gmail.com
MLS REALTOR
Serving All Chicagoland & Surrounding Suburbs
Looking for new agents.

SUPER TRAVEL
847-676-9090, 773-465-5566
E-mail: supertravel2003@live.com
Lowest Fares With Excellent Service
United Airlines
British Airways

Etihad, Air India, KLM, Lufthansa, Delta, Qatar Airlines.
For Emergency Call anytime at
847-673-3825
EARLY BIRD SALE!!!!
Domestic fares available

Desi Bazar
Under new management.
916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116
Lakhvir S. Johal, Ph: 317-709-7800
Help Wanted in the Kitchen
We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets
• FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
• FRESH GOAT MEAT
We Are Open 7 Days a Week
10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!
ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

Sistar Mortgage
Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

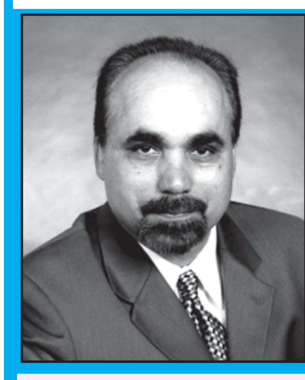

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer (NMLS 353442)
Residential & Commercial Loans
(734) 330-8859 Mobile
(586) 802-7385 Fax
Balbir.Grewal@SistarMortgage.com
Loans Available In Most States!
*Refinance up to 125% value of the house.
•Residential Loans (Purchase, Refinance & Cash Out Refinance). •Self Employed and H1 Visa •Jumbo loans •Commercial Property With Business or Business Only. •Business Equity Line of Credit. •Multi Unit Investment Property.

Punjab Times
Established in 2000
22nd Year in Publication
Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur

Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Baljit Basi
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur
Major Kular
Corrspondents
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send address changes to Punjab Times, 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio, Michigan, Wisconsin, Mississippi, Iowa, Arkansas, Massachusetts, Texas, Virginia, Nevada, Washington, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, New York, New Jersey, Connecticut, Oklahoma, Pennsylvania, Missouri, Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 105 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਛੇ ਨਵੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਉਡਾਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਕਰੋਨਾ ਕਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀ ਗੋ-ਫਸਟ ਵੱਲੋਂ 6 ਨਵੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਉਡਾਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਉਡਾਣਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਾਸਤੇ, 2 ਉਡਾਣਾਂ ਮੁੰਬਈ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਇਕ ਉਡਾਣ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਲਈ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਉਡਾਣਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ ਨੇ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਕਈ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਡਾਣਾਂ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਨਵੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਉਡਾਣਾਂ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਆਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀ ਗੋ-ਫਸਟ ਦੇ ਮਾਲਕ ਮੋਹਿਤ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਸੁਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸਥਾਨਕ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਡਾਣਾਂ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਯੂ.ਏ.ਈ., ਗੁਹਾਟੀ ਅਤੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਂਦੇੜ ਲਈ ਵੀ ਉਡਾਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਉਡਾਣਾਂ ਵੀ ਜਲਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੰਦ ਹੋਈਆਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਡਾਣਾਂ ਬਾਰੇ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਹ ਉਡਾਣਾਂ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਸੋਨੂੰ ਸੂਦ ਦੀ ਭੈਣ ਮੋਗਾ ਤੋਂ ਲੜੇਗੀ ਚੋਣ

ਮੋਗਾ: ਬੌਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰ ਸੋਨੂੰ ਸੂਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਮਾਲਵਿਕਾ ਸੂਦ ਸੱਚਰ ਰਾਹੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰੀ ਖੇਡਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਾਲੇ ਵੀ ਗੁਪਤ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸੂਦ ਨੇ ਇਥੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਆਵੇਗੀ ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਮੋਗਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜੇਗੀ ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਅਜੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਅਦਾਕਾਰ ਦੀ ਭੈਣ ਮਾਲਵਿਕਾ ਸੂਦ ਸੱਚਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਐਂਟਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਆਡਿਓ ਵੀ ਵਾਇਰਲ ਹੋਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਲੜਕੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਚੰਚਲ ਦੱਸਦੀ ਹੋਈ ਆਖ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਮੈਸੇਜ ਲਈ ਕਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਚੰਗਾ ਡਾਕਟਰ ਦਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਇਕ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. (ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੇ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਆਖ ਰਹੀ ਹੈ) ਉਹ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਭਲਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਕੋਈ ਫਿਲਮੀ ਐਕਟਰ। ਮਾਲਵਿਕਾ ਦੇ 'ਆਪ' ਜਾਂ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਕਿਆਸਅਰਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਤਨਜ ਕੱਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਵੇਗੀ।

ਢਾਡੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 24 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਢਾਡੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਵਿਵਾਦ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਖਤਮ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਢਾਡੀਆਂ ਨੇ 24 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸਬੰਧੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਢਾਡੀ ਸਭਾ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਢਾਡੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਥੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਖਿਲਾਫ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ 11 ਢਾਡੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇਹ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਢਾਡੀ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਐਮਏ ਨੇ 24 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਮਰਨ ਵਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਢਾਡੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਭੇਟਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਸਮਾਂ ਮੁੜ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੱਲੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਛੇ ਢਾਡੀ ਜਥਿਆਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੰਗਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਤੀਜੇ ਬਦਲ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀਆਂ

ਮੁਹਾਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਬੀਰਮੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਸੰਯੁਕਤ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਸੰਯੁਕਤ ਦਲ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਬੀਰਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਚਾਰ ਵਾਰ ਵਿਧਾਇਕ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਦੋ ਹਫਤਿਆਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਮਖ਼ਿਆਲੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਬਦਲ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 35 ਓ.ਬੀ.ਸੀ. ਵਿੰਗਾਂ ਸਮੇਤ ਬੀਰਮੀ ਵੱਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਨਾ ਨਾਲ ਤੀਜੇ ਬਦਲ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਦੇ ਵੀ ਕੈਪਟਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲਾਂਘਾ ਮੁੜ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵੀ ਛਪਵਾ ਕੇ ਵੰਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। 403 ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੀ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਜੋ ਪਾਰਟੀ 202 ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀਟਾਂ ਲਵੇਗੀ, ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸੂਬੇ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇਗੀ। ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਕਰੋ ਜਾਂ ਮਰੋ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇਕਰ ਯੂ.ਪੀ. 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਗ੍ਰਾਫ ਹੇਠਾਂ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਭਾਜੜ ਮੱਚ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਪੱਲੇ ਵੱਡੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਨੇ ਵੀ ਭਗਵਾ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰਨ ਲੱਗੀ ਹੈ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਝਟਕਾ ਦੇਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀ ਉਲੀਕੀ ਗਈ ਹੈ। ਖਾਸਕਰ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਸਿਆਸੀ ਖੋਰਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 29 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਹੀ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੈਕੇਜ ਮੰਗਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦੇਸ 'ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਹਮਲਿਆਂ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬਜਟ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੈਕੇਜਾਂ ਵਾਂਗ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੰਡ ਦੇਣ ਪਹਿਲ ਕਰੇ।

ਇਹ ਗੱਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਮਨ ਨਾਲ ਆਨਲਾਈਨ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਕਹੀ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼, ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੈਕੇਜ ਦੇਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੈਰਵੀ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ, ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਾਂਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੈਕੇਜਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤੀ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਬੇ ਨੇ ਸੰਨ 1947, 1962, 1965 ਅਤੇ 1971 ਵਿਚ ਦੇਸ ਲਈ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ 'ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ' ਵੱਲੋਂ ਫੈਲਾਏ ਅਤਿਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਕੌਮੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਹੈ।

ਮੁੜ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣਗੇ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ 24 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 24 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ ਸੱਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵੱਲੋਂ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਬਾਰੇ ਮਤਾ ਪਾਸ

ਕੋਲਕਾਤਾ: ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਵੱਲੋਂ ਈ.ਡੀ. ਰਿਮਾਂਡ ਦੌਰਾਨ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (ਈ.ਡੀ.) ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਈ.ਡੀ. ਰਿਮਾਂਡ ਦੌਰਾਨ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮਹਿਤਾਬ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਈ.ਡੀ. ਰਿਮਾਂਡ ਦੌਰਾਨ ਦਿਨ ਭਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੈਕਟਰ 19 ਦੇ ਥਾਣੇ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਹਿਤਾਬ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਨਾਲ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਸਲੂਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕੜਾ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ	ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ	ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ	ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ	ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ	ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ	ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ	ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ	ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ	ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ	ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ	ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ	ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ	ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ	ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ	ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ	ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ	ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ	

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥
ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥
ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ॥
ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ

ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈ

ਆਓ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ 552 ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਾਣਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ, ਉਪਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪਾਵਨ ਬਚਨਾਂ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਭਾਈਚਾਰਾ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਏ

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੁਰ ਭਾਈਆਂ

ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਵਲੋਂ:

ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਪਰਿਵਾਰ

Amar Carpets Inc.
2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659
Ph: 773-508-5253, 773-507-8043
Fax: 773-508-5249

Best Flooring & Carpet Ltd
2761 W. Algonquin Rd., Algonquin, IL 60102
Paramvir Singh, Ph: 773-956-0718
bestflooring13@gmail.com

ਸਫਰ ਜਾਰੀ ਹੈ...22ਵੇਂ ਸਾਲ 'ਚ (ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 2000-2021)

ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸਟਾਫ, ਕਾਲਮਨਵੀਸਾਂ ਅਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ

ਸਮੂਹ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ

ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ

ਆਓ! ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ, ਤਸਵੀਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੈ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ | ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ | ਡਾ. ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਧੂ | ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਨਿੱਕੀ) ਸੇਖੋਂ | ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ | ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ | ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ | ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ | ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ | ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ | ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ | ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ | ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ | ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ | ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ | ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ | ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ | ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ | ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ | ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ | ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ | ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸਾਡੇ ਸਥਾਈ ਲੇਖਕ ਤੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ | ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ | ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ | ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ | ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ | ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ | ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ | ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ | ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ | ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ | ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲ | ਪ੍ਰਿੰ.ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ (ਪੀ. ਐਚ. ਓ.) ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਪੀ. ਸੀ. ਐਸ.) ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੇਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ (ਮਿਡਵੈਸਟ) ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਇੰਡੋ ਅਮੇਰਿਕਨ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ (ਇੰਡੀਆਨਾ); ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ-ਮਿਲਵਾਕੀ; ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਮਿਲਵਾਕੀ; ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਇੰਡੀਆਨਾ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਮਿਸ਼ੀਗਨ; ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕਲੀਵਲੈਂਡ (ਓਹਾਇਓ); ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ; ਗਦਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ; ਇੰਡੋ ਅਮੈਰੀਕਨ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ; ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਨਾਰਥ ਅਮੇਰਿਕਾ; ਇੰਡੋ-ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ ਫਰਿਜ਼ਨੋ; ਇੰਡੋ-ਯੂ. ਐਸ. ਹੈਰੀਟੇਜ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਰਿਜ਼ਨੋ; ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ; ਸਿੱਖ ਸਪੋਰਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ; ਹੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਡੈਲਸ; ਕਪੂਰਥਲਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ; ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ; ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ; ਇੰਡੋ ਅਮੇਰਿਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਬੇਲਾਗ, ਬੇਬਾਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਈ

Published simultaneously from Chicago, California & New York.

Ph: 847-359-0746

e-mail: punjabtimes1@sbcglobal.net, website: www.punjabtimesusa.com

ੴ ੴ

ਪੁਛਨਿ ਗਲ ਈਮਾਨ ਦੀ ਕਾਜੀ ਮੁਲਾਂ ਇਕਠੇ ਹੋਈ। ਵਡਾ ਸਾਂਗ ਵਰਤਾਇਆ ਲਖਿ ਨ ਸਕੈ ਕੁਦਰਤਿ ਕੋਈ।
ਪੁਛਨਿ ਫੋਲਿ ਕਿਤਾਬ ਨੋ ਹਿੰਦੂ ਵਡਾ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨੋਈ। ਬਾਬਾ ਆਖੇ ਹਾਜੀਆ ਸੁਭਿ ਅਮਲਾ ਬਾਝਹੁ ਦੋਨੋ ਰੋਈ।

ਸਮੂਹ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ
552ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ

ਧਾਲੀਵਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ

ਕੋਟਨਿ ਕੋਟ ਵਧਾਈ

ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 630-290-7993

From: Dhaliwal Brothers Inc. & Metro Transportations

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਦ ਜਗ ਚਾਨਣ ਹੋਆ॥
ਜਿਉਂ ਕਰ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਰੇ ਛਪੇ ਅੰਧੇਰ ਪਲੋਆ॥

ਪ੍ਰਥਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਧੰਨ ਧੰਨ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ
552ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ

ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਮੱਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

Azad Driving School

100 S. Atkinson Road, #116, Grays Lake IL 60030
We teach driving car in North West Chicagoland suburbs.

English, Hindi, Punjabi, Urdu language, experienced instructors. We have lady instructors too. We teach teens too, Ask for special teen package, with class room and behind the wheel. We have Saturday and Sunday teens program too.

Providing all driving school services - Adult, Senior Citizen and Teen programs.

ਵਲੋਂ: ਮੱਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਢਿੱਲੋਂ ਪਰਿਵਾਰ

ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਤੇ ਮਨਦੀਪ ਚਾਹਲ; ਅਮਨਦੀਪ ਤੇ ਕਿਰਨ, ਸੋਨੀ ਢਿੱਲੋਂ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਢਿੱਲੋਂ, ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ

Ph: 847-308-5411 or 847-548-8367 WWW.AzadDriving.Com

Tel.: 317-426-5410
Ext. 2001 & 2403
XPressCargo
100% ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰ ਕੰਪਨੀ
Pay Every Week
100% OWNER OPERATOR COMPANY
Pay Single 48 Cent + Team 58 Cent
IN TO MI BACK TO IN OR IN TO OH TO LOUISVILLE KY/BOWLING KY BACK TO IN (EVERYDAY HOME)
ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੱਕੇ ਰੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਵੈਨ ਦੇ ਲੋਡ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਡ Same Location ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।
• ਫਿਊਲ ਐਡਵਾਂਸ ਤੇ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ
• ਸਾਰੇ ਲੰਪਰ ਫੀਸ ਕੰਪਨੀ ਪੇ ਕਰੇਗੀ ।
• ਟਰੱਕ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ
• ਟਰੱਕ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਡੈਮੇਜ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ
• ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਰੈਂਟਲ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ
• ਟਾਇਰਾਂ ਅਤੇ Oil Change ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਿਸਕਾਊਂਟ
ਅਸੀਂ ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਟੈਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
CA >> IN, OH, KY, PA, MD, VA
IN >> KS, TN, WI, MI, KY, IL, GA
ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੱਕ ਪੱਕੇ ਲੋਡ ਹਨ
ਅਸੀਂ 2016 ਅਤੇ 2017 ਦੇ USED ਟਰੱਕ ਵੀ ਸੇਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਸਿੰਗਲ ਅਤੇ ਟੀਮ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਵੀਕਲੀ ਹੋਮ
ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ 24/7 ਘੰਟੇ ਰਿਪੇਅਰ ਸ਼ਾਪ ਖੁੱਲੀ ਹੈ
Hiring Owner Operators and Drivers
ਸਾਡੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਮਰਸ਼ੀਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ।
2330 Enterprise Park Dr., Indianapolis, IN 46218
Online Application @ www.xpresscargoinc.com

ਹੁਣ ਨਵਜੋਤ ਸਿੱਧੂ ਵੀ ਗਾਉਣ ਲੱਗਾ ਚੰਨੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੋਹਲੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਸਿੱਧੂ) ਦੇ 13 ਨੁਕਾਤੀ ਏਜੰਡੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ 'ਚ ਦਿਸਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਹੇਠ ਦੱਬੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਇੱਛਤ ਨਤੀਜੇ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਲੜਨਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ''ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮਾਫੀਆ ਦੀ ਨਕੇਲ ਕਸਣੀ, ਬਿਜਲੀ ਖਰੀਦ ਸਮਝੌਤਿਆਂ (ਪੀ.ਪੀ.ਏ.) ਨੂੰ ਨਵਿਆਉਣ ਦਾ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਤੇ ਰੇਤੇ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਾਡੇ (ਸਰਕਾਰ) ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁੱਕਿਆ ਸਾਡਾ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੈ।'' ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਦਰਮਿਆਨ ਹੁਣ 'ਸਭ ਕੁਝ ਚੰਗਾ' ਹੈ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਆਗੂ 2022 ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੇਗੀ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਤਾਕਤ (ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ) ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਅਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵਟਣਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੇ ਲੈਣਾ ਹੈ।'

ਆਪਣੇ ਉਚ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ''ਜੇਕਰ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨੀ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਮਿਸ਼ਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਵੀ ਇਹ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। 2007 ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰ 30,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਸੀ। 2017 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਮੌਕੇ ਪੰਡ ਦਾ ਬੋਝ ਵਧ ਕੇ 1.82 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਅੱਜ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ 3 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਹੈ।

ਇਸ ਪੰਡ ਦਾ ਬੋਝ ਕਿਸ ਨੂੰ ਝੱਲਣਾ ਪਏਗਾ? ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਰੋਕਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂਸੰਗਤ ਅੰਤ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵਾਂਗੇ।'' ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਅਗਾਮੀ ਚੋਣ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਲੜਨ ਦੀਆਂ ਕਨਸੋਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ''ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਿਤੋਂ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਲੜਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਪੁਗਾਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੀਟ ਬਦਲੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਰਹੂਮ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੂੰ ਸਾਲ 2014 ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੰਸਦੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਸੀਟ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ, ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਵੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਹੋਈ ਸੀ।''

'ਆਪ' ਨੇ 13 ਨੁਕਾਤੀ ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਘੇਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 13 ਨੁਕਾਤੀ ਏਜੰਡੇ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਛਲਾਵਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਅਤੇ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਸਟੈਂਡ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਮਿਲੇਗੀ?

ਚੰਨੀ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ: ਬਾਜਵਾ

ਦਸੂਹਾ: ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਮਗਰੋਂ ਵਿੱਢੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਸਮੇਤ ਵਿਰੋਧੀ ਵੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੰਨੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਚੰਨੀ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ 'ਤੇ ਖਰੀ ਉਤਰੇਗੀ। ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਚੜੂਨੀ ਨੇ ਜੌੜਾਮਾਜਰਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਮਾਨ

ਸਮਾਣਾ: ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚੜੂਨੀ ਨੇ ਮਿਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ 2022 ਲਈ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾਮਾਜਰਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁਖੀ ਥਾਪਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੌੜਾਮਾਜਰਾ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਸਮਾਣਾ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੀ ਐਲਾਨਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਗਾਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਇਥੇ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾਮਾਜਰਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚੜੂਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰੜੇ ਹੱਥੀ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸੁਫਨੇ ਦਿਖਾ ਕੇ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਜਾਗ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਲਗਾਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਚੜੂਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਵਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 117 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਉਤਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ: ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 10 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦੋ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਤੇ ਕੰਟਰੈਕਟ ਫਾਰਮਿੰਗ ਬਾਰੇ ਐਕਟ 2013 ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੰਟਰੈਕਟ ਫਾਰਮਿੰਗ ਐਕਟ 2013 ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਡਰ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਾਲੂ ਰੱਖਣਾ ਵਿਅਰਥ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਅਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ 10 ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨਣ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਨੇ ਵੀ ਪਹਿਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ 10 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। 'ਆਪ' ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਇਕ ਦਾ ਹਲਕਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਅਗੇਤੇ ਐਲਾਨ ਪਿੱਛੇ ਸਿਆਸੀ ਮਜਬੂਰੀ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਦਿਹਾਤੀ ਤੋਂ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕਾ ਰੁਪਿੰਦਰ ਰੂਬੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੱਗਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਮੰਨ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

'ਆਪ' ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨਿਟ ਨੇ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਅਗੇਤਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਆਪ' ਨੇ ਸੂਚੀ ਐਲਾਨ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ ਰੁਪਿੰਦਰ ਰੂਬੀ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਕਿ 'ਆਪ' ਦੇ ਕਈ ਵਿਧਾਇਕ ਨਵੇਂ ਹਲਕੇ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 10 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਹਲਕੇ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਨੀਅਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ 'ਆਪ' ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤੋਂ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਲੈਣ ਮਗਰੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੂਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਤੋਂ ਜੈ ਕਿਸ਼ਨ ਰੋੜੀ, ਜਗਰਾਓਂ ਤੋਂ ਸਰਵਜੀਤ ਕੌਰ ਮਾਣੂਕੇ, ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਤੋਂ ਮਨਜੀਤ ਬਿਲਾਸਪੁਰ, ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਤੋਂ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਤੋਂ ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਬੁਢਲਾਡਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬੁੱਧ ਰਾਮ, ਦਿੜ੍ਹਬਾ ਤੋਂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਸੁਨਾਮ ਤੋਂ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ, ਬਰਨਾਲਾ ਤੋਂ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਹੇਅਰ, ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਕੁਲਵੰਤ ਪੰਡੋਰੀ 'ਆਪ' ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋਣਗੇ।

ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ 'ਚ ਐਤਕੀਂ 'ਆਪ' ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਈ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਜਾਰੀ ਸੂਚੀ ਹੇਠ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇਸ ਥਾਪੜੇ ਤੋਂ 'ਆਪ' ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਵਧੇ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜੀ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਮਹੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਤੇ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਸਾਂਝੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ 22 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11.30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 1.30 ਵਜੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਭਵਨ ਦੇ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ

ਆਰ.ਐਸ. ਖੱਟੜਾ, ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਸ਼ਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਤੇ ਕੁਲਬੀਰ ਜ਼ੀਰਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਸੱਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪਾਸੇ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਆਈ.ਜੀ. ਆਰ.ਐਸ. ਖੱਟੜਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਖਿਲਾਫ ਝੂਠੇ ਗਵਾਹ ਤਿਆਰ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੱਟੜਾ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਹੁਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਜਾਂ ਮਾਲਵਾ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸੌਦੇ ਵਜੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਰਕਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮੀਮਸਾ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਝੂਠੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਪੁੱਛੇਗੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਪੂਰੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏਗੀ। ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਤੇ ਡਾ. ਚੀਮਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਰਾਜਪਾਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵੀ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਭਵਨ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ 22 ਅਕਤੂਬਰ ਦੀ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਫੁਟੇਜ ਦੇਣ ਜਿਥੇ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਸ.ਆਈ.ਟੀ. ਦੀ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗ 'ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਚੰਨੀ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਫੋਨ ਟੈਪ ਕਰਨ ਤੱਕ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਦ ਦੇ ਆਉਂਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਮਤਾ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ।

ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਰਹੀ ਹੈ ਚੰਨੀ ਸਰਕਾਰ: ਢੀਂਡਸਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਸੰਯੁਕਤ) ਨੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਦੀ ਲੁਕਵੀਂ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਵਿਰੁੱਧ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਹੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਜਨਤਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀਡੀਓ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ, ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਦੀ ਅੰਤਰਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਜਤਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 20 ਨਵੰਬਰ 2021

ਅਮਨ ਅਤੇ ਮੁਹੱਬਤ ਵਾਲਾ ਰਾਹ

ਵੀਹ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਪਿੱਛੋਂ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਂਘਾ ਮੁੜ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਂਘਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਨਵੰਬਰ 2019 ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ 18 ਵਰ੍ਹੇ ਕਿਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਬਿਤਾਏ ਸਨ ਅਤੇ 1947 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਤਣਾਅ ਕਾਰਨ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੀ ਰਹੇ। ਇਹ ਲਾਂਘਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦਾ ਅਮਲ 2018 ਵਿਚ ਉਸ ਵਕਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੇ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਏ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਕਮਰ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਵਿਚ ਘੁੱਟਦਿਆਂ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਂਘਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੱਸੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣ ਗਈ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਇਹ ਲਾਂਘਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਰਚ 2020 ਵਿਚ ਕੋਵਿਡ-19 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਲਾਂਘੇ ਰਾਹੀਂ ਯਾਤਰਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਉਂਜ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਲਾਂਘੇ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਕਦੇ ਵੀ ਸੁਖਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਰਹੇ; ਭਾਵੇਂ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਚਾਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਮਨ-ਅਮਾਨ ਰਹੇ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਵਧੇ। 2018 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਜਨਰਲ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਲਾਂਘੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਕੋਲ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਨਿਵਾਣਾਂ ਛੋਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਜਿਸ ਉਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਬਜ਼ਾ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੀ ਇਹ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸੁਖਾਵੇਂ ਸਬੰਧ ਬਣਾਏ ਜਾਣ। ਤੱਥ ਇਹੀ ਹਨ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਬਕਾ ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੱਕ ਅੱਪੜਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਲਾਂਘਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਵਿਡ-19 ਦਾ ਸਿਰਫ ਬਹਾਨਾ ਹੀ ਬਣਾਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਸਿਆਸਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਲਾਂਘਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਉਠੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਹਾਲ ਮਾੜਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਵੱਕਾਰ ਵਧਾਉਣ ਖਾਤਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਣਸਰਦੇ ਨੂੰ ਲਾਂਘਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦਾ ਲਾਂਘਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਬੜੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ 1969 ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ 500 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਆਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਚਲਾਉਣਗੇ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਕਰਕੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰ ਨਹੀਂ ਸਕੀ। ਤੱਥਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ 1947 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਲ 2000 ਤੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੰਦ ਹੀ ਰਿਹਾ ਅਤੇ 2004 ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। 1998 ਵਿਚ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਈ ਅਤੇ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨੇ ਲਾਂਘਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਵੀ ਹੋਈ ਪਰ 1999 ਵਿਚ ਕਾਰਗਿਲ ਜੰਗ ਛਿੜਨ ਕਾਰਨ ਤਾਲਮੇਲ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਈ ਵਾਰ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਯਤਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। 2008 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਫੀਰ ਜੌਹਨ ਡਬਲਿਊ ਮੈਕਡੋਨਲਡ ਨੇ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਾਂਘੇ ਨੂੰ 'ਅਮਨ ਲਾਂਘੇ' ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ 'ਅਮਨ ਜ਼ੋਨ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

1947 ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਆਮ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੰਡ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਵੰਡ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੰਤਾਪ ਹੰਢਾਇਆ। ਉਂਜ, ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀ ਅਵਾਮ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਲਈ ਸਦਾ ਤਾਂਘਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਕਾਰਨ ਇਹ ਮੁਹੱਬਤ ਮੌਲ ਨਹੀਂ ਸਕੀ। ਲੋਕ ਅੱਜ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਹਿਰ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿੰਨਾ ਤਾਲਮੇਲ ਵਧੇਗਾ, ਵਪਾਰ ਪੱਖੋਂ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਹੁਣ ਨਵੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀ 'ਤੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰੋਨਾ ਵਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਹੀ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਡੱਕੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਘਰੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਨੇੜੇ ਆਏ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਸੰਜੀਦਾ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੰਡ ਦੇ ਦਰਦ ਬਾਰੇ ਅੱਪਲੋਡ ਹੁੰਦੀਆਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਰੌਂ ਨਾਲ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅੰਦੋਲਨ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਾਲਮੇਲ ਵਧਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਸੰਗ ਨਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ?

ਕਾਰਜਪਾਲਕਾ ਏਨੀ ਮੂੰਹ-ਜ਼ੋਰ ਹੋਈ, ਮਨਮਰਜ਼ੀਆਂ ਕਰੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ।
ਚੋਰ-ਮੋਰੀਆਂ ਬਹੁਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ, ਲੱਲੇ-ਭੱਬੇ ਲਾ ਵਕਤ ਟਪਾਈ ਜਾਵੇ।
ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬਿਠਾਇਕੇ ਨਾਬਰਾਂ ਨੂੰ, ਗੁਨਾਹਗਾਰਾਂ ਦੇ ਤਾਈਂ ਬਚਾਈਜਾਵੇ।
ਨਿਆਂ-ਮੂਰਤੀ ਬਹੁਤੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ ਨੀ,ਫਿਰ ਵੀ ਲੱਗਦੀ ਵਾਹ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ।
ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹਕੂਮਤ ਨਾਸਮਝ ਦੀ ਏ, ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਵਰਗੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਦੀ।
ਭੋਰਾ ਬੇਜ਼ਤੀ ਨਹੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ, ਜਦ ਵੀ ਪੈਂਦੀ ਐ ਝਾੜ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ!

ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਹਾਲੀ

ਇਹ ਮੰਦਭਾਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਨਾਜ ਵੰਡਣਾ ਉਸ ਮੌਕੇ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਪਛੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਫੀ ਹੇਠਾਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਵਕਤ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਨਾਲ ਗੁਦਾਮ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਮਾਜਕ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਠਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਨਾਜ ਵੰਡਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਇਸ ਸਾਲ 10% ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਚੱਲ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਲੜੀ ਵਿਚ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਿਜੀਟਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਕੌਮੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਕਾਫੀ ਸੁੰਗੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਕੌਮੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ 2018 ਵਿਚ 52.4% ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ 2021 ਵਿਚ 20-25% ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ

ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਫੋਨ: +91-98550-82857

ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਤਬਦੀਲੀ ਸੌਦਿਆਂ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੌਦਿਆਂ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਵਾਸਤੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਨ ਡਿਜੀਟਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਡਿਜੀਟਲ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵੱਧ ਭੁਗਤਾਨ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਵੱਲ ਲਿਜਾਣ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਟੈਕਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਗਰਾਹੀ ਵੀ ਕਾਫੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਅਤੇ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਤਰਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ 10 ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਿਰਤੀ ਕੰਮ ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਹੁਤੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਮਾਲਕ ਆਪ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਇਕ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਕੰਮ ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ, ਦੁਕਾਨਾਂ, ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਇਕਾਈਆਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ/ਕਿਰਤੀਆਂ ਉਪਰ ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 7-8% ਬੰਦੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਦੇ 92-93% ਬੰਦੇ ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਕਿਸੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬਾਰੇ ਸਰਵੇਖਣ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ। ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੌਮੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ 52.4% ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ 20-25% ਹਿੱਸਾ ਕਿਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਮਾਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਕਾਊਂਟ ਸਟੈਟਿਸਟਿਕਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕੱਲੇ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਦਾ ਕੌਮੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ 16-17% ਹੈ। 2017-18 ਦੇ ਲੇਬਰ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਲ ਲੇਬਰ ਫੋਰਸ ਦਾ 44% ਹੀ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੇਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲੱਗਭੱਗ ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ 48-49% ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 4-8% ਕੌਮੀ ਆਮਦਨ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਦੇ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਠੀਕ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ ਕਿ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ 3.5% ਸਾਲਾਨਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਧੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ

ਕੋਵਿਡ-19 ਦੀ ਮਾਰ ਘਟਣ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਆਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੀ ਕੌਮੀ ਆਮਦਨ 10% ਸਾਲਾਨਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਲ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਕੋਸ਼ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਲ ਪੁਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਇਕਾਈਆਂ ਹੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਠਾਲ ਨੂੰ ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਕੁਝ/ਅੰਸ਼ਕ ਉਠਾਲ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਦੇ ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਕੌਮੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਠੀਕ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ।

ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਤਾਜ਼ਾ ਅਧਿਐਨ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਰੇਟ ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੀਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਫਾਇਦਾ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗੈਰ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕੀਆਂ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਕੁੱਲ ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚੋਂ 10% ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਇਕਾਈਆਂ ਰਜਿਸਟਰ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕੀਆਂ। ਤਾਜ਼ਾ ਅਧਿਐਨ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਈਕਰੋ, ਛੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚੋਂ 60% ਅਜੇ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਮਦਦ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅੱਧਾ ਕਰ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਵਿਡ-19 ਕਾਰਨ ਆਈ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਕੌਮੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਸਾਲਾਨਾ 10% ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ/ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਰਹੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਜਲਦੇ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੜ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 30 ਨਵੰਬਰ 2021 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਨਾਜ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਮਨੌਤ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੀ ਕੌਮੀ ਆਮਦਨ ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਲ ਵਿਚ 10% ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਦਰ ਨਾਲ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਠੀਕ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇ ਰਹੀ। ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਵੀ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਕਾਰਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕਾਫੀ ਘਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਹੁਣ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਰਹਿਤ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਕਾਸ ਵਾਲੀ ਸਟੇਜ ਵਿਚ ਬਦਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਕਤ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕਾਫੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਗੈਰ ਸੰਗਠਿਤ ਇਕਾਈਆਂ ਘੋਰ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਨਾਜ ਵੰਡਣਾ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਨਾ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਦਰ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਅਨਾਜ ਦੀ ਮੁਫਤ ਵੰਡ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਘਟੇਗੀ ਅਤੇ ਗੁਦਾਮਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਅਨਾਜ ਸੜਨ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਨਾਲ ਜੇ ਮਗਨਰੇਗਾ ਵਰਗੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੰਗ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਕੌਮੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਦਰ ਵਧਾਉਣ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਮੌਕੇ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਮੰਦਭਾਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਮੌਕੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਨਾਜ ਵੰਡਣਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਪਛੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਫੀ ਹੇਠਾਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਵਕਤ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਨਾਲ ਗੁਦਾਮ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਮਾਜਕ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਠਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਨਾਜ ਵੰਡਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਰਾਜਕੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ

ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸੱਤ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਜਿਊਣਯੋਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਫਰਜ਼ ਪੂਰਾ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕੀਆਂ; ਨਾ ਹੀ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੇ ਸਵੈ-ਨਿਰਣੇ, ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕੀਆਂ ਹਨ।

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91+94634-74342

13 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨਕਸਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਟਾਲੀਅਨ ਸੀ-60 ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਨੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ-ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਹੱਦ ਉੱਪਰਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਘੁਸ ਕੇ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕਰਕੇ 26 ਜਣਿਆਂ (ਛੇ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ 20 ਮਰਦਾਂ) ਨੂੰ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲਾ ਗੜ੍ਹਚਿਰੌਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜਦਕਿ ਮੌਕੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਵਾਕਿਆ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪੁਲਿਸ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਦ ਵਿਚੋਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਈ, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਬਾਬਤ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਵਿਚ 500 ਕਮਾਂਡੋਜ਼ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਿਲਿੰਦ ਤੇਲਤੁੰਬੜੇ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਨਾਮੀ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਮਿਲਿੰਦ ਤੇਲਤੁੰਬੜੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਦਲਿਤ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਨੰਦ ਤੇਲਤੁੰਬੜੇ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਹਕੂਮਤ ਨੇ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਹ 'ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਲੋਕਤੰਤਰ' ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਕਰੂਰ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਜਾਇਆ ਦੱਬੇਕੁਚਲੇ ਅਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਦਲਿਤਾਂ, ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਨੰਗੇ ਅਨਿਆਂ 'ਤੇ ਉੱਸਰੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਧਾੜਵੀ ਲੁੱਟਮਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਜੂਝਦਿਆਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਨਿਧੜਕ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਭੀਮਾ ਕੋਰੇਗਾਓਂ ਝੂਠੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ 'ਚ ਦੇਸ਼ਧ੍ਰੋਹ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤਹਿਤ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੰਤਾਪ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

2005 'ਚ ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2009 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਗ੍ਰੀਨ ਹੰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ, ਝਾਰਖੰਡ, ਉੜੀਸਾ, ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਿਵਾਸੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨੀਮ-ਫੌਜੀ ਲਸ਼ਕਰ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਕੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਦਿਵਾਸੀ ਆਪਣੇ ਜੰਗਲਾਂ, ਪਹਾੜਾਂ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਜਲ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਾੜਵੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਲੁੱਟਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੈਣ ਬਸੇਰੇ ਹਨ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੇ 'ਵਿਕਾਸ' ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ 'ਚੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨਾ/ਉਜਾੜਨਾ ਅਤੇ ਸਮੂਹਕ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਦਿਵਾਸੀ ਆਪਣੀ ਜੁਝਾਰੂ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਧਾੜਵੀ ਆਰਥਕ ਮਾਡਲ ਵਿਰੁੱਧ ਆਰ-ਪਾਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਰਾਜਕੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸੱਤ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਜਿਊਣਯੋਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਫਰਜ਼ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕੀਆਂ। ਨਾ ਹੀ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੇ ਸਵੈਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਬਜਟ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਮੂਹਿਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲੈਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੰਨ ਕੇ ਖ਼ੂਨ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਵਹਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਹੇਠ ਰਾਜਨੀਤਕ

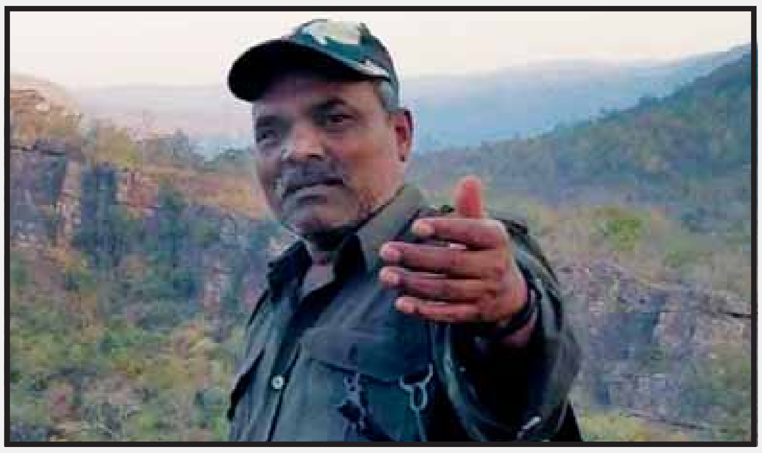

ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਮਿਲਿੰਦ ਤੇਲਤੁੰਬੜੇ।

ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਿਲਿੰਦ ਤੇਲਤੁੰਬੜੇ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਨਾਮੀ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਮਿਲਿੰਦ ਤੇਲਤੁੰਬੜੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਦਲਿਤ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਨੰਦ ਤੇਲਤੁੰਬੜੇ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਹਕੂਮਤ ਨੇ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਵਾਲੇ ਗੈਰ ਅਦਾਲਤੀ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2014 'ਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.-ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਦੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ, ਇਸ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੱਕੀ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਬੇਚੈਨੀ ਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਸਲੇ ਵਜੋਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਸਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਮ ਰਾਇ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੇ ਸਵੈ-ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਹਨ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀਵਾਦੀ ਦਾਬੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ੂਨ ਵਿਚ ਡਬੋ ਕੇ ਕੁਚਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁਚਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1946 ਵਿਚ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਿਆਸਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਰਿਆਸਤਾਂ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਸਮੇਤ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੱਗਭੱਗ ਹਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਇਸ ਖ਼ੂਨੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਗੈਰ ਅਦਾਲਤੀ ਕਤਲਾਂ ਦੇ ਐਸੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਮਾਮਲੇ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਖਤਰਨਾਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਦਾ ਠੱਪਾ ਲਗਾ ਕੇ ਕਥਿਤ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਸਰੇਆਮ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮਾਰ ਕੇ ਖਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਥਿਤ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਰਾਜਕੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ। ਹਰ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਇਕ ਤੈਅਸ਼ੁਦਾ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਅਨੁਸਾਰ ਕਹਾਣੀ ਘੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - 'ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ/ਸਲਾਮਤੀ ਦਸਤਿਆਂ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਫਲਾਣਾ ਬੰਦਾ ਹਥਿਆਰ ਖੋਹ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ, ਸਵੈ-ਬਚਾਓ ਲਈ ਪੁਲਿਸ/ਸਲਾਮਤੀ ਦਸਤਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗੋਲੀਆਂ 'ਚ ਫਲਾਣੇ-ਫਲਾਣੇ ਇਨਾਮੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਮਾਰੇ ਗਏ।'

ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੜ੍ਹਚਿਰੌਲੀ ਦੇ ਹਾਲੀਆ 'ਮੁਕਾਬਲੇ' 'ਚ ਖਤਰਨਾਕ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸਲਾਮਤੀ ਦਸਤਿਆਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ ਜੋ ਕਿਸੇ ਖਤਰਨਾਕ ਕਾਂਡ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਉੱਥੇ ਵੱਡੀ ਤਾਦਾਦ 'ਚ ਕੈਂਪ ਲਗਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਨੀਮ-ਫੌਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਜੋ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਪਰਖ-ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੇ ਸੱਚ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਬੇਕਹੀਣ ਮਨੁੱਖ ਬਣਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸੋਚਿਆ-ਸਮਝਿਆ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

ਕਥਿਤ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਮਾਓਵਾਦੀ ਸਨ ਜਾਂ ਆਮ ਆਦਿਵਾਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ ਇਕਤਰਫਾ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਂ ਉਹ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਇਸ ਦੀ ਸਚਾਈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਝੂਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਸ਼ਮੀਰ, ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਹੀ ਐਸੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਨ ਜੋ ਝੂਠੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, ਅਕਤੂਬਰ 2009 'ਚ ਬਸਤਰ ਦੇ ਗੋਂਪੜ ਪਿੰਡ 'ਚ ਕਤਲੇਆਮ ਜਿੱਥੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ.ਦੀ 'ਕੋਬਰਾ ਬਟਾਲੀਅਨ' ਨੇ ਨਾਬਾਲਿਗ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ 16 ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰੂਰਤਾ ਨਾਲ ਵੱਢ-ਟੁੱਕ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 22 ਅਤੇ 23 ਅਪਰੈਲ 2018 ਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਅਤੇ ਸੀ.-60 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੋਰਸ ਵੱਲੋਂ ਮਾਓਵਾਦੀ ਕੈਂਪ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ 40 ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਮਨੀਪੁਰ ਵਿਚ ਐਸੇ ਦਰਜਨਾਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਝੂਠੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫੌਜ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਬਾਦ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰੇ 'ਮੁਕਾਬਲੇ' ਗਿਣ-ਮਿੱਥ ਕੇ ਕੀਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਸਾਬਤ ਹੋਏ। ਜਿਹੜੇ ਕੁਝ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸੱਚੇ ਵੀ ਹੋਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤੀ ਅਮਲ ਰਾਹੀਂ ਗੁਨਾਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਗੈਰ ਅਦਾਲਤੀ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਸਫਾਏ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ/ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ 20 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਹੀਨ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਾਂ ਜੁ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਉੱਪਰ ਪਰਦਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਹੋ ਕੇ ਹਥਿਆਰ ਕਿਉਂ ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਤਾਂ ਜੁ ਅਸਲ ਗੱਲ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗ ਸਕੇ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਅਣਐਲਾਨਿਆ ਯੁੱਧ ਲੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਮਨੋਰਥ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਉੱਪਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ ਸਫਾਇਆ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਿਧੜਕ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨਬੰਦੀ ਕਰਨਾ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪੱਖੀ ਅਖਾਉਤੀ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਉੱਪਰ ਥੋਪਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਆਮ ਰਾਇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

'ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ' ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਆਮ ਰਾਇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਸਾ ਕਾਰਗਰ ਸੰਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਅੰਦੋਲਨ ਜਾਂ ਸਮੂਹਿਕ ਹੱਕ-ਜਤਾਈ ਨੂੰ ਕੁਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੁਕਮਰਾਨ ਲੋਕ ਬੇਚੈਨੀ ਨੂੰ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਸਲੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਸਲੇ ਵਜੋਂ ਲੈਣ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਯੁੱਧ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਮੁਲਕ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਟੈਕਸਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਘੋਰ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਆਦਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਲੋੜਾਂ ਸਮੇਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਉੱਪਰ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚਾਹੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਸੀ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.-ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਯੁੱਧ ਤਸਲੀਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜਨੇਵਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਫੱਟੜ ਹੋਏ ਜਾਂ ਜਿਊਂਦੇ ਕਾਬੂ ਆਏ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀਆਂ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ-ਸਲਾਮਤ ਸੰਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲਹਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕਤਲਾਂ ਬਾਰੇ ਆਏ ਦਿਨ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਪਾਉਂਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨੇਵਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਫਸਪਾ, ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ., ਪੀ.ਐਸ.ਏ. ਅਤੇ ਐਸੇ ਹੋਰ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਇਤ ਘਿਣਾਉਣਾ ਜੁਰਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੋਟ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰੀ ਲਸ਼ਕਰ ਗਿਣ-ਮਿੱਥ ਕੇ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨਾ ਆਪਣਾ ਚੁਣੌਤੀ ਰਹਿਤ ਹੱਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਐਸੀਆਂ ਕਈ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਹੱਥ ਆਏ ਸਰਕਾਰੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਜਨਤਕ ਇਕੱਠਾਂ 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਾਲਸੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦਾ ਕਮਾਂਡੋ ਰਾਕੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਨੀਮ-ਫੌਜੀ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐਸੀ ਇਕ ਵੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਉਂਦੇ ਹੱਥ ਆਏ ਜਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਚੇਰੂਕੁਰੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਕਿਸ਼ਨ ਜੀ ਵਰਗੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮਰੇ ਐਲਾਨ ਕੇ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਭਾਵ ਸਮਾਜ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸੱਤਾ ਦੀਆਂ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਐਸੇ ਹੋਰ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਚੁਕੰਨੇ ਕਰਕੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਰੁਚੀ ਵਿਰੁੱਧ ਅਸਰਦਾਰ ਰੋਕ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਜਾਗਰੂਕ ਨਾਗਰਿਕਾਂ) ਨੂੰ ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਫੜਨ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਆਸਾਰ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਜੀਤ ਡੋਵਾਲ ਦੇ ਉਸ ਭਾਸ਼ਣ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਦਾਰ ਵਲਭਭਾਈ ਪਟੇਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੁਲੀਸ ਅਕਾਦਮੀ ਵਿਖੇ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ 73ਵੇਂ ਬੈਚ ਦੀ ਪਾਸ ਆਊਟ ਪਰੇਡ ਵਿਖੇ ਦਿੱਤਾ। ਡੋਵਾਲ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ, "ਇਹ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ... ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ (ਪੁਲਿਸ) ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉੱਥੇ ਹੋ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ।" ਉਸ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਸਿਵਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਯੁੱਧ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮੋਰਚਾ' ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਲਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੰਮ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇਣਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਦਾ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ। ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਗਵਰਨਰਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦੇਣਾ ਵੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਬਣਦੇ ਜਾਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਫ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਗਰੂਕ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਉੱਪਰ 'ਬਦੇਸ਼ੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ' ਦਾ ਠੱਪਾ ਲਗਾ ਕੇ ਕਦੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥੋਕ ਤਾਦਾਦ 'ਚ ਜ਼ੁਬਾਨਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਅਤਿਅੰਤ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਆਦਮਖੋਰ, ਖ਼ੂਨੀ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਆਪਕ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵਾਂਗ ਮਾਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿ ਕੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ ਨਿਆਂਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮਾਓਵਾਦੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਲੜਾਈ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਸਹੀ ਹਨ ਜਾਂ ਗ਼ਲਤ, ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਖੰਡਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਕੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਗਰੂਕ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਪਛਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ: ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੇ ਜਗਤ-ਗੁਰੂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਬਣਾਇਆ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮੰਤਵ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਆਤਮਾ ਦਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਸਚਿਆਰਾ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੂੜ ਦੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਿਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ-ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਨੇ ਬੜੇ ਹੀ ਸਰਲ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਦੇਵੀਵਾਦ ਤੇ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਦੀ ਜਿੱਲਣ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਇਕੋ-ਇਕ ਪਰਮ-ਹਸਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ। ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਚ ਆਤਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ, ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ, ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਅਤੇ ਪਾਖੰਡਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ, ਵੰਡ ਛਕੋ' ਵਾਲਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਾਇਆ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਆਗਮਨ ਸਮੇਂ ਸਮਕਾਲੀ ਹਾਲਾਤ ਬੜੇ ਹੀ ਤਰਸਯੋਗ ਸਨ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਜਾਤਾਂ-ਪਾਤਾਂ, ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਵਰਣਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਮਕਾਲੀ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ, ਭੇਖਾਂ ਅਤੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਕੂੜ ਦਾ ਹੀ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ। ਅਜਿਹੀ ਗਿਰਾਵਟ ਭਰੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰ ਕੇ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੇਮ, ਮੁਹੱਬਤ, ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਮੱਧਕਾਲੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਂਦੀ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਭਾਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਆਰੰਭ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਾਰੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਜਿਵੇਂ-ਸੰਨਿਆਸੀ, ਵੈਰਾਗੀ, ਜੋਗੀ, ਜੈਨੀ, ਕਾਜੀ ਮੁੱਲਾਂ, ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਮਣੌਤਾਂ, ਰਹੁ ਰੀਤਾਂ ਤੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਬੇਅਰਥ ਦੱਸ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਦਾ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਸੁਝਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਤਾਰਕਿਕ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਰਵਈਆ ਅਪਣਾਉਣ ਉਪਰ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਨੇਊ ਪਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਸਮੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਕਪਾਹ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦਇਆ, ਸੰਤੋਖ, ਸੱਚ ਅਤੇ ਤਪੱਸਿਆ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਜਨੇਊ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋਗ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਜਿਵੇਂ-ਕੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੰਦਰਾਂ, ਭੀਖ ਲਈ ਝੋਲੀ, ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਸੁਆਹ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਡੰਡਾ ਫੜ ਕੇ ਮੰਗਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੇਖ ਤੋਂ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਮਾਜ਼ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੇ ਦਾ ਸਹੀ ਅਰਥ ਸਮਝਾਇਆ ਅਤੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਮਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਯਾਈਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਸਹੀ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚਲ ਕੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਤੱਤ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਜਗਾਈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ। ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਸਾਂ ਨੌਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ, ਸੇਵਾ, ਸੰਗਤ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਲੰਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸਾਧਨ ਸਿੱਧ ਹੋਈ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਛਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਲੰਗਰ ਪ੍ਰਥਾ ਨੇ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਊਚ-ਨੀਚ ਤੇ ਛੂਆ-ਛਾਤ ਵਰਗੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਏਕਤਾ, ਬਰਾਬਰੀ, ਭਾਈਚਾਰਾ, ਹਲੀਮੀ, ਸੇਵਾ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਆਦਿ ਉਚੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਪਨਪਣ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਅਮਲ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਵੀ ਦਿੱਤੀ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ, 'ਨੀਚੀ ਹੂ ਅਤਿ ਨੀਚ' ਨੂੰ ਸਵੈਮਾਨ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਿਰਦਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬੜੀ ਤਰਸਯੋਗ ਤੇ ਮਾੜੀ ਸੀ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਦੁਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਲਤਾੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਔਰਤ ਦੇ ਸਵੈਮਾਨ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮਰਦ ਤੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਜਨਮ ਇੱਕ ਔਰਤ ਹੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਤੁੱਛ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਸਮਾਜਕ ਬਰਾਬਰੀ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਦਿੱਤ ਆਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੰਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਔਰਤ, ਧਨ ਦੌਲਤ ਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਰੂਪ ਵੀ ਹਨ। ਘਰ-ਬਾਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਤਪੱਸਿਆ ਦਾ ਮਾਣ ਵੀ ਹੰਕਾਰ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਵੀ ਹੰਕਾਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰ ਜਾਂ ਸਰਾਪ ਦੇਣੇ ਵੀ ਹੰਕਾਰ ਦੀ ਹੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਿਮਰਤਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਗੁਣ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿੰਬਲ ਦੇ ਰੁੱਖ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸਿਮਲ ਦਾ ਰੁੱਖ ਬਹੁਤ ਉਚਾ, ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕੋਈ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀ ਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਵ ਸੰਸਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਨਿਮਰਤਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਈ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾਇਆਂ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਇਕ-ਮਿਕ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਇੱਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੋਂਦ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਸੱਚਾ ਹੈ, ਉਹ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰ ਹੈ, ਉਹ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਉਹ ਭੈ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਕਾਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ, ਭਾਵ ਜਨਮ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਸਦੀਵੀ ਹੈ, ਜੋ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਚਾ-ਨੀਵਾਂ ਜਾਂ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਸਰਗੁਣ ਦੋਵੇਂ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਨੇਕ ਕਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਉਹੀ ਵੱਢਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਬੀਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮਾੜੀ ਕਿਸਮਤ ਜਾਂ ਦੁੱਖ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਠਹਿਰਾਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸੰਸਾਰਿਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਰੇ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵੱਲ ਚਾਰ ਯਾਤਰਾਵਾਂ/ਉਦਾਸੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭਟਕਦੀ ਹੋਈ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚਲਣਾ ਸਿਖਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਯਾਤਰਾਵਾਂ/ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਵਾਂਗ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਹਿਨਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹਲ ਚਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮੰਤਵ ਇੱਕ ਸਚਿਆਰਾ, ਆਦਰਸ਼ਕ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾਸ੍ਰੋਤ ਹੋਵੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਰਥਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਤਰਕਪੂਰਨ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਚੀ ਗਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸਰਵੋਤਮ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਬਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 'ਮਹਲਾ ਪਹਿਲਾ' ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਦਰਜ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਅਤੇ 'ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ' ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਵਿਸ਼ਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੁਖਾਵੇਂ ਤੇ ਚੰਗੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਵਡਮੁੱਲੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵਭਰ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਹੋ ਸਕੇ। ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਸ ਮੁੱਲਵਾਨ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਮਨਾ ਸਕਾਂਗੇ।।

-ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੇ
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਪੀਜੀ ਕਾਲਜ,
ਸੀ.ਸੀ. ਹੈਡ, ਸ਼੍ਰੀਗੰਗਾਨਗਰ (ਰਾਜਸਥਾਨ)
ਫੋਨ: 94136-52646

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ

ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਸੀ,
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ
ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਸੰਸਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ,
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ।
ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਸੀ,
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ।
ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮੇ,
ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਜੀ ਦੇ ਜਾਏ।
ਰਾਇ ਭੋਇ ਤਲਵੰਡੀ ਅੰਦਰ,
ਇਕ ਜੋਤੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ।
ਕਿਰਸਾਨੀ ਤੇ ਲੇਖਣ ਨੂੰ
ਮਾਨਵਤਾ ਵਿਚ ਪਰੋਇਆ।
ਵਿਸ਼ਵ ਜਗਤ ਦੀ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ
ਦੇ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਹੋਇਆ।
ਬੀਬੀ ਸੁਲੱਖਣੀ ਦੇ ਨਾਲ
ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਬੱਝੇ।
ਲਖਮੀ ਚੰਦ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ,
ਦੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਦਮੀ ਬੱਚੇ।
ਬੀਬੀ ਨਾਨਕੀ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦਾ
ਢਾਡਾ ਪਿਆਰ ਸੀ ਪਾਇਆ।
ਏਸ ਪਵਿੱਤਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਸੀ
ਇਕ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣਾਇਆ।
ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨੇ ੧ਓ ਦਾ
ਐਸਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਾਇਆ।
ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਅੱਜ ਤਕ
ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਨਾਂ ਨਈਂ ਆਇਆ।
ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਬਿੰਬਾਂ
ਤਸ਼ਬੀਹਾਂ ਦੇ ਸੂਰਜ।
ਇਨਸਾਨੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ
ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੈ ਇਕ ਸੂਰਤ।
ਆਗਾਮੀ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਬਾਣੀ ਹੈ,
ਇਕ ਚੜ੍ਹਦਾ ਸੂਰਜ।
ਮਾਨਵ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਦਭੁਤ
ਨੇਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਖੜ੍ਹਦਾ ਸੂਰਜ।
ਮੀਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੈਦਲ ਚੱਲ ਕੇ
ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਰੁਸ਼ਨਾਇਆ।
ਸਮਾਜਿਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ
ਕਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ।
ਦੰਪਤੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੈ,
ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਡਿਆਈ।
ਦੈਹਿਕ-ਭੌਤਿਕ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਵੀ
ਕੀਤੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ।
ਬਾਲਾ ਤੇ ਮਰਦਾਨਾ ਦੋਵੇਂ
ਸੱਚੇ ਮਿੱਤਰ ਨਾਲ ਰਹੇ।
ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਅੰਦਰ
ਬਣ ਕੇ ਸੱਚੀ ਢਾਲ ਰਹੇ।
ਦੇਸ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ
ਸਿੱਧੇ ਰਾਹੇ ਪਾਇਆ।
ਰੂਪ ਵਿਧਾਨਾਂ ਵਾਲੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ
ਵਿਚ ਜਗਤ ਸਜਾਇਆ।
ਜਾਗਰਣ ਪ੍ਰੇਰਣਾ, ਸੰਘਰਸ਼,
ਕਰਤੱਵ, ਵਿਚਾਰਕ ਚਿੰਤਨ ਸ਼ਕਤੀ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਭਰ 'ਤੀ
ਸਾਰੀ ਸਮਤੀ ਭਗਤੀ।
ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਕੇ
ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ।
ਤਾਂ ਫਿਰ 'ਬਾਲਮ' ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ,
ਨਾਨਕ ਸੀ ਕਹਿਲਾਇਆ।
ਕਰਤਾਰਪੁਰੇ ਵਿਚ 69 ਸਾਲੀਂ
ਜੋਤੀ-ਜੋਤ ਸਮਾਏ।
ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਰਹਿਬਰ ਬਣ ਕੇ
ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਕਹਾਏ।

-ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਲਮ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ

ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹ ਫ਼ਕੀਰ

ਮੱਕੇ ਦਾ ਪੀਰ
ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹ ਫ਼ਕੀਰ
ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਸ ਦਰਵੇਸ਼ ਦਾ,
ਸੰਗ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ,
ਤੁਰ ਪਏ ਨੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰੋਂ,
ਮੱਕੇ ਦਾ ਸੇਧ ਨਿਸ਼ਾਨਾ,
ਪਾਕਪਟਨ ਤੋਂ ਸਾਂਭ ਲਈ,
ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਦੀ ਬਾਣੀ,
ਕਰਾਚੀਓਂ ਅੱਗੇ ਠਿੱਲ੍ਹ ਪਏ,
ਫਿਰ ਸਮੁੰਦਰ ਥਾਣੀ।
ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ ਜੇਦਾਹ ਸ਼ਹਿਰ,
ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਦੇਸ਼,
ਦੇਣ 'ਰੱਬ ਭਾਈ ਇੱਕ ਹੈ,
ਨਾਮੁ ਜਪੋ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼',
ਉੱਥੋਂ ਪੈਰੀਂ ਚਾਲੇ ਪਾ ਲਏ,
ਵੱਲ ਪਾਕ ਪਵਿੱਤਰ ਮੱਕੇ,
ਹਾਜੀ ਜ਼ਿਆਰਤ ਕਰਦੇ,
ਜਿੱਥੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਪੱਕੇ।

ਮੁਕਾਇਆ ਲੰਬਾ ਪੈਂਡਾ,
ਬਾਬੇ ਮੱਕੇ ਜਾ ਲਾਏ ਡੇਰੇ,
ਸੁੱਟ ਮੁਸੱਲਾ ਲੇਟ ਗਏ,
ਝੱਟ ਆ ਮੌਲਵੀਆਂ ਘੇਰੇ,
ਅਖੇ 'ਉੱਠ ਓਏ ਕਾਫ਼ਰਾ,
ਕਿਉਂ ਪੈਰ ਕਾਬੇ ਨੂੰ ਕੀਤੇ?
ਉਧਰ ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਸਦਾ,
ਤੂੰ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਛਾਬੇ ਭਰ ਲੀਤੇ।'

ਅੱਗ ਬਬੂਲੇ ਮੌਲਵੀ ਨੂੰ,
ਕਹੇ ਬਾਬਾ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਵੋ,
'ਜਿਧਰ ਰੱਬ ਨਾ ਵਸੇ,
ਉੱਧਰ ਚੁੱਕ ਪੈਰ ਖਿਸਕਾਵੋ,'
ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆਏ ਖਾਦਿਮਾਂ,
ਫਿਰ ਚੁੱਕ ਲੱਤਾਂ ਘੁਮਾਏ,
ਨਾਲੇ ਕਾਬਾ ਘੁੰਮਦਾ,
ਮੌਲਵੀ ਤੱਕਦਿਆਂ ਚਕਰਾਏ।
ਢਹਿ ਪਏ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ,
ਕਹਿਣ ਗੁਨਾਹ ਸਾਡੇ ਬਖਸ਼ੋ,
ਭੁੱਲ ਚੁੱਕ ਕਰੋ ਮੁਆਫ਼,
ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਰਹਿਮਤਾਂ ਬਖਸ਼ੋ,
ਤਰਕ ਦੇ ਕੇ ਸਮਝਾਏ,
ਇੱਕ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਬੱਝਿਆ,
ਖੁਦਾ ਵਸੇ ਹਿਆਲੀਐ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਟੋਲ੍ਹਿਆ ਲੱਭਿਆ।

ਵੰਡ ਕੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਮੱਕੇ ਤੋਂ,
ਪਾਏ ਮਦੀਨੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚਾਲੇ,
ਭੁੱਲੇ ਨੂੰ ਰਾਹ ਪਾਣ ਦੀ,
ਤੀਬਰ ਚਾਹਤ ਸੀ ਹਾਲੇ।
ਕੁਵੈਤ ਬਸਰਾ ਕਰਬਲਾ,
ਬਗਦਾਦ ਨੂੰ ਤੁਰਦੇ ਜਾਂਦੇ,
ਜਪਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨਾਮੁ ਖੁਦ,
ਨਾਲੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਜਪਾਉਂਦੇ।

ਇਰਾਨ, ਤੁਰਕਸਤਾਨ,
ਕਾਬੁਲ ਵੱਲ ਮੋੜੇ ਪਾਏ,
ਸਿੱਖੀ ਪਰਿਪੱਕ ਕਰੀ,
ਅਬਦਾਲ ਹਸਨ ਸਿਧਾਏ।
ਸਤਾਵੇ ਵਲੀ ਕੰਧਾਰੀ,
ਸੁਣਾਏ ਲੋਕਾਂ ਦੁੱਖ ਡਾਢੇ,
ਲਾ ਪੰਜਾ ਪਹਾੜੀ 'ਤੇ,
ਗੁਰੂ ਝੀਲ ਨੂੰ ਲਾਏ ਵਾਢੇ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ

552ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀਆਂ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ

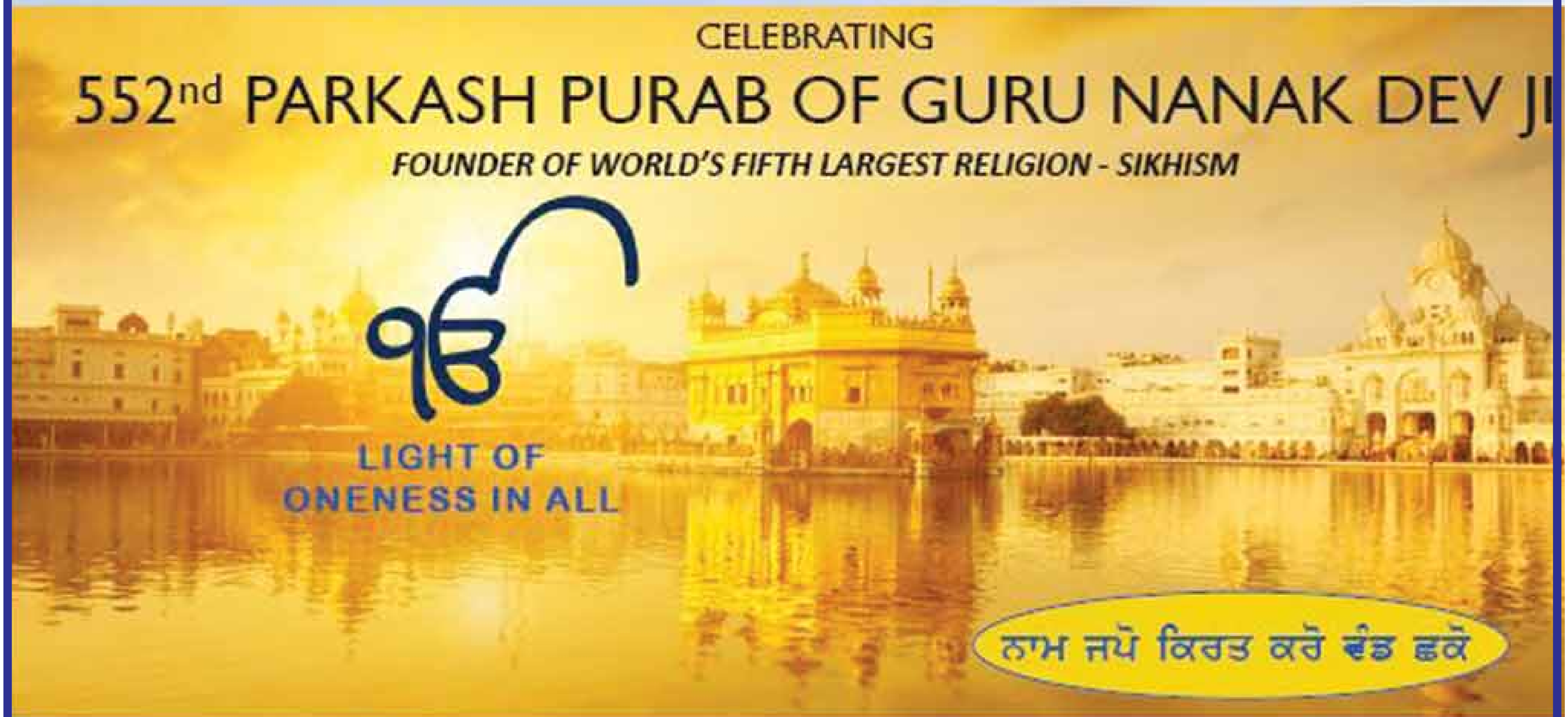

ਮਹਾਨ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ

ਭਾਈ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਵੱਦੀ ਕਲਾਂ

Bhai Niranjan Singh Ji Jawadi Kalan

19-21 ਨਵੰਬਰ November

18 ਨਵੰਬਰ – ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਅਰੰਭ 6pm
19 ਨਵੰਬਰ – ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਵਾਨ 6:30pm
20 ਨਵੰਬਰ – ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀ 7am
20 ਨਵੰਬਰ – ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਵਾਨ 6:30pm
21 ਨਵੰਬਰ – ਭੋਗ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ 9:30am

at Palatine Gurdwara - Sikh Religious Society
1280 Winnetka Street, Palatine, IL 60067 - Phone: (847) 358-1117

ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਕੇ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਹਾ ਲਓ ਜੀ

ਦਾਸਰੇ: ਸਮੂਹ ਪੰਥਕ ਸਲੇਟ

ੴ

ਬਲਿਓ ਚਰਾਗੁ ਅੰਧ੍ਯਾਰ ਮਹਿ ਸਭ ਕਲਿ ਉਧਰੀ ਇਕ ਨਾਮ ਧਰਮ॥

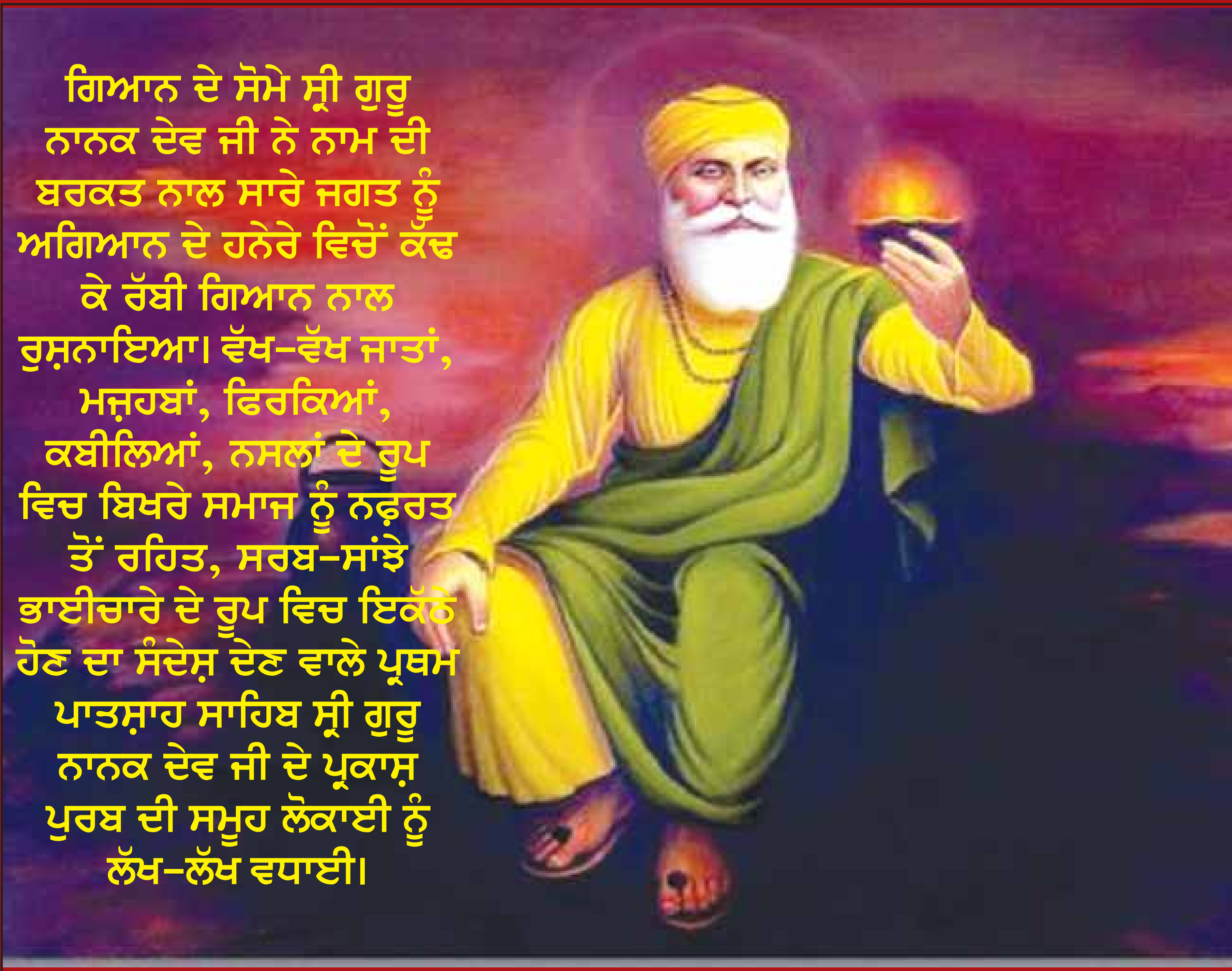

ਆਓ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ 'ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਿਵਸ' ਵਜੋਂ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਕਰੀਏ, ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੂੰ ਮਠਿਆਈਆਂ ਵੰਡੀਏ ਤੇ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰੀਏ। ਇਸ ਦਿਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮੁੱਚੀ ਲੋਕਾਈ ਲਈ ਕੀਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰੀਏ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਹਾਨ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਪਣਾਈਏ।

ਦਰਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਕੈਂਟਨ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)

48055 Michigan Ave., Canton, MI

GURDWARA SANT SAGAR

242-25 Braddock Ave., Bellerose NY 11426. Ph.: 718-343-1030

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 552ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ

ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ:

15 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ 21 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮ 5:15 ਤੋਂ 9:15 ਵਜੇ ਤੱਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀਵਾਨ
18 ਨਵੰਬਰ, ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 5:30 ਤੋਂ ਰਾਤ 12:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਦੀਵਾਨ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਕਥਾ
ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਲੇ
ਰਾਤ 11:20 ਤੋਂ 12:00 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਆਰਤੀ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ: ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਜਥੇ ਵੱਲੋਂ
19 ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 10:00 ਵਜੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭੋਗ
1:00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਦੀਵਾਨ ਸਜਣਗੇ
ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਦੋ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਪੈਣਗੇ

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ), ਭਾਈ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ), ਕਥਾ ਵਾਚਕ ਗਿਆਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਲੇ, ਢਾਡੀ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਡਾਨਾ ਤੇ ਹੋਰ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗੀ ਜਥੇ, ਕਥਾਵਾਚਕ ਤੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨਗੇ। ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 29 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀਆਂ ਆਰੰਭ ਹਨ ਜੋ ਕਿ 14 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣਗੀਆਂ।18 ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਪੀ. ਟੀ. ਸੀ. ਪੰਜਾਬੀ 'ਤੇ ਚੱਲੇਗਾ
ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇਗਾ।

Please subscribe and watch every Sunday and Gurpurab diwan live on Gurdwara Sant Sagar's YouTube channel.

Follow Gurdwara Sant Sagar on Instagram

Join WhatsApp group of Gurdwara Sant Sagar

18 ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਪੀ. ਟੀ. ਸੀ. ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਚੱਲੇਗਾ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ YouTube ਤੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

LIVE STREAMING

Program will telecast live on PTC PUNJABI TV84 & recording on GLOBAL PUNJAB

On Nov. 18th, 2021 Program will start at 5:30 pm and will end at midnight after doing aarti, flower shower & Ardas. Famous Raagi Jathas, Pracharaks & Dhadhi Jathas are participating in both programs.

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਪਿਛਲੇ 10 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਬਰਦਸਤੀ ਥੋਪੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਕਾਲੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਮੋਰਚਾ ਲਗਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ 600 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਗਏ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਤਮਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਤੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਕਿਸਾਨ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਪੁਰਜੋਰ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

Indian farmers are protesting for the last 10 months against the three unfair and biased laws set by government. More than 600 hundreds farmers have sacrificed their lives during the protests. We pray that may God rest the martyred farmers' soul in peace, and the farmers succeed in getting the black laws cancelled. NO FARMERS NO FOOD. WE SUPPORT FARMERS.

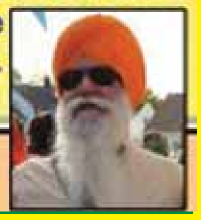

ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਦਾਸ - ਭਾਈ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ

ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ - ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ),
ਮੁੱਖ ਸੰਚਾਲਕ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ, ਬੈਲਰੋਜ਼, ਨਿਊਯਾਰਕ

ਕਥਾ ਕਸ਼ਮੀਰ

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

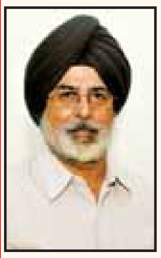

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ
ਫੋਨ: +91-98555-01488

ਮੋਈਨ ਅਲੀ ਇੰਗਲਿਸਤਾਨੀ ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦਾ ਜੰਮ-ਪਲ ਪਰ ਜ਼ੱਦ ਤੋਂ ਮੀਰਪੁਰੀ। ਡੇਢ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਦੇ ਨਾਮਾਨਿਗਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਕਈ ਬੇਤੁਕੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ। ਇਕ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਮੋਈਨ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪਾਕੀ-ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ। ਮੋਈਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ: ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼। ਹਾਂ, ਜੇ ਨਸਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਏਸ਼ੀਅਨ। "ਪਰ ਮੀਰਪੁਰ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੈ?", ਨਾਮਾਨਿਗਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ। ਮੋਈਨ ਨੇ ਤਹੱਮਲ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ: "ਨਹੀਂ, ਮੀਰਪੁਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।" ਨਾਮਾਨਿਗਾਰ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰੁਸਤ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਬੂਅ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ 'ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ 'ਆਜ਼ਾਦ ਕਸ਼ਮੀਰ'। ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਮੋਈਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕੌਮੀਅਤ ਬਾਰੇ ਕੁੜਿੱਕੀ 'ਚ ਫਸਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਮੋਈਨ 15 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਪੇਸ਼ੇਵਾਰਾਨਾ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕ੍ਰਿਕਟ, ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਡਿਪਲੋਮੇਸੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਾਅ-ਪੇਚ ਸਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਸੂਹਜ ਤੇ ਸੂਝ ਮੋਈਨ ਨੇ ਦਿਖਾਈ।

ਗੱਲ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਕਬੂਲਣ ਵਿਚ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਹੱਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਮੀਡੀਆ ਵਾਲੇ ਵੀ ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ ਓਨਾ ਕੁ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਖਬਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਡਿਸਪੈਚਾਂ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦਾ ਹੈ। ਮੀਰਪੁਰ, ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿਚ ਵਸੇ 70 ਫੀਸਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪਰਵਾਸੀ ਜ਼ੱਦ ਪੱਖੋਂ ਮੀਰਪੁਰੀ ਹਨ ਪਰ ਕੀ ਵਾਦੀ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਮੁਜ਼ੱਫਰਾਬਾਦ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ: ਤਹਿ-ਦਿਲੋਂ ਨਹੀਂ। ਦਰਅਸਲ, ਮੀਰਪੁਰੀਏ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਰਦੂ। ਇਹੋ ਕੁਝ ਮੋਈਨ ਅਲੀ 'ਤੇ ਵੀ ਢੁੱਕਦਾ ਹੈ। ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਤੀਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੋਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਉਸ ਲਈ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਵੀ ਉਹ ਚੰਗੀ ਬੋਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਤੋਂ ਉਹ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਾਵਾਕਫ ਹੈ। ਇਹੋ ਹਕੀਕਤ 90 ਫੀਸਦੀ ਮੀਰਪੁਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੀਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨੇ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਦਰ (ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ) ਤੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ (ਅਸਲ 'ਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ) ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਮਕਬੂਜ਼ਾ) ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵੀ ਉਰਦੂ ਹੈ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨਹੀਂ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਚਾਂ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਭੁਨਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਜੀਦਾ ਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਯਤਨ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ 1948 ਵਿਚ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਰੇਖਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ (ਐਲ.ਓ.ਸੀ.) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜੋ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਥਿਤੀ ਬਣੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਰਾਜਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਰਣਨੀਤਕ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਅਸਲ ਸਰਹੱਦ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਲਿਆ। ਜੋ ਕਸ਼ਮੀਰ ਜਾਂ ਉੱਤਰੀ ਇਲਾਕੇ (ਨਾਰਦਰਨ ਏਰੀਆਜ਼) ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਚਲੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਕਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤਕ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਸਾਡੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ। ਸ਼ਾਇਦ ਮੁਸਲਿਮ ਵਸੋਂ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਣ ਦੇ ਹਊਏ ਕਾਰਨ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਭੂਗੋਲਿਕ ਰਕਬਾ, ਸਾਡੇ ਵਾਲੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਲੱਦਾਖ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਨਾਰਦਰਨ ਏਰੀਆਜ਼ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ 1949 ਵਿਚ ਹੀ (ਆਜ਼ਾਦ) ਕਸ਼ਮੀਰ ਨਾਲੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ 1966 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 1942 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਰਕਬਾ ਚੀਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸੇ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ ਗਿਲਗਿਤ ਬਾਲਟਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਸੂਬਾ ਗ਼ੈਰ-ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। (ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਕਾਰਨ) ਸੂਬੇ ਵਾਲੇ ਦਰਜੇ ਉੱਤੇ ਰਸਮੀ ਮੋਹਰ ਲੱਗਣੀ ਸਿਰਫ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚਾਲਾਂ-ਕੁਚਾਲਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਚਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹਾਲ-ਦੁਹਾਈ ਨਹੀਂ ਪਾਈ।

ਇੰਗਲਿਸਤਾਨੀ ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਮੋਈਨ ਅਲੀ

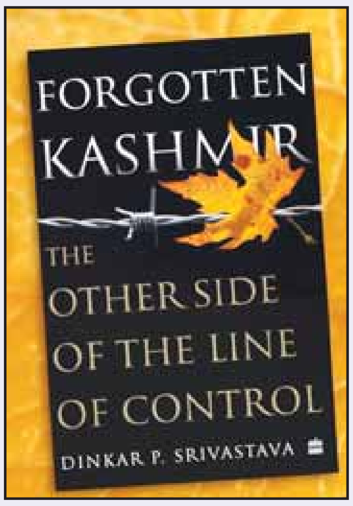

ਪੀ. ਸ੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਫੋਰਗੌਟਨ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਦਾ ਮੁਖੜਾ।

ਇਹ ਇਕ ਵਿਡੰਬਨਾ ਹੈ ਕਿ ਨਕਸ਼ੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹੱਦ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰਾ ਖਿੱਤਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰਾਹੀਂ ਚੀਨ ਨੂੰ ਵੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਅਕਤੂਬਰ 1947 ਵਿਚ ਕਬਾਇਲੀ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦੇ ਲਬਾਦੇ ਹੇਠ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਉੱਤੇ ਜੋ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਨਾਰਦਰਨ ਏਰੀਆਜ਼ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਜਨਵਰੀ 1948 ਵਿਚ ਕਾਰਗਿਲ ਤੇ ਦਰਾਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਲੱਦਾਖ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਕਾਰਗਿਲ ਤੇ ਦਰਾਸ ਤਾਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾ ਲਏ, ਪਰ ਸਕਰਦੂ (ਗਿਲਗਿਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸ਼ਹਿਰ) ਇਸ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕਤ ਨਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵੱਲ ਕੋਈ ਫੌਜੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਨਾ 1965 ਵਿਚ ਤੇ ਨਾ 1971 ਵਿਚ।

ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਤੇ ਤੱਥ ਸਾਬਕਾ ਰਾਜਦੂਤ ਦਿਨਕਰ ਪੀ. ਸ੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਫੋਰਗੌਟਨ ਕਸ਼ਮੀਰ' (ਵਿਸਰਿਆ ਕਸ਼ਮੀਰ) ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ (ਆਈ.ਐਫ.ਐਸ.) ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਹੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਕਸਰ ਵੱਧ ਇਹਤਿਆਤ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ-ਸੂਹਜ ਉੱਤੇ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਪਾਣ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਚੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ- ਕੁਝ ਸਿਖਲਾਈ, ਅਭਿਆਸ ਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਾਰਾਨਾ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਉੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਰੁਤਬਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਕਾਰਨ। ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੱਖਪਾਤੀ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਅਕਸਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 'ਫੋਰਗੌਟਨ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਇਸ ਮਰਜ਼ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਪਰ ਲੇਖਕ ਨੇ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਜਸਟਿਸ ਐਮ.ਵਾਈ.ਸਰਾਫ, ਜਸਟਿਸ ਹਾਫਿਜ਼ ਗਿਲਾਨੀ, ਕੁਦਰਤ ਉੱਲਾ ਸ਼ਾਹਾਬ, ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਅਕਬਰ ਖ਼ਾਨ ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਇਬਰਾਹੀਮ ਖ਼ਾਨ (ਸਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ/ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰੀ) ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਹਰ ਧਾਰਨਾ-ਅਵਧਾਰਨਾ ਆਬਜੈਕਟਿਵ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਰਖੀ-ਪਰਖੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਿਤਾਬ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਤਬਸਰਾ ਵੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ: ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਪਾੜਾ ਪੂਰਨ ਦਾ ਸੰਜੀਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ ਇਹ ਕਿਤਾਬ।

ਐਡ੍ਰੀਅਨ ਲੈਵੀ ਤੇ ਕੈਥਰੀਨ ਸਕੌਟ-ਕਲਾਰਕ ਡੇਢ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤਕ ਦੋ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਾਮੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਨ। 2005 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਜੋੜੀ ਦੀਆਂ ਸੀ.ਆਈ.ਏ., ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਸੱਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜ ਅਫ-ਪਾਕਿ ਖਿੱਤੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹਨ। ਅੱਠਵੀਂ ਕਿਤਾਬ 'ਸਪਾਈ ਸਟੋਰੀਜ਼' ਵੀ ਪਿਛਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਾਲੀ ਤਰਜ਼ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ 'ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ.' ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀ 'ਰਿਸਰਚ ਐਂਡ ਐਨੇਲਾਈਸਿਜ਼ ਵਿੰਗ' (ਰਾਅ) ਦਰਮਿਆਨ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀ ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ ਦੀ ਕਥਾ-ਕਹਾਣੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਮੁਰਸ਼ਿਦਾਂ ਤੇ ਧਰਮ-ਗੁਰੂਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਜੀਤ ਡੋਵਾਲ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਹਾਸਲ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਤਾਬ ਅੰਦਰਲੀਆਂ 'ਜਾਸੂਸੀ ਕਹਾਣੀਆਂ' ਹਨ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ।

ਕਿਤਾਬ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਘਟਨਾ-ਚੱਕਰਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਉਲੀਕੀ ਤੇ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵਾਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਮੋਹਤਬਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਚੱਲੀ; ਮੁੰਬਈ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕਿਵੇਂ ਵਿਉਂਤਿਆ ਤੇ ਤਰਤੀਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ; ਪੁਲਵਾਮਾ ਕਾਂਡ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਵਾਪਰਿਆ; ਕੁਲਭੂਸ਼ਨ ਜਾਧਵ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਿੱਥੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ; ਅਜਿਹੇ ਕਾਂਡਾਂ ਦਾ 'ਰਾਅ' ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬ ਕਿੱਥੇ ਕਿੱਥੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ: ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਨਾ ਗਿਆਨ ਤਾਂ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤੋਂ-ਕੁਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਘੱਟ ਰੌਚਕ ਨਹੀਂ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 13 ਨਵੰਬਰ 2021 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-509

ਝੜ ਜਾਣੇ ਭਾਵੇਂ ਪੱਤੇ, ਖੜ-ਖੜ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੇ,
ਦੇਖੋ ਯਾਰਾ ਕਾਦਰ ਦੇ, ਇਹ ਅਜਬ ਨਜ਼ਾਰੇ,
ਆਖੇ ਭਾਵੇਂ ਜੱਗ ਸਾਰਾ, ਪੱਤਝੜ ਨੂੰ ਗ਼ਮਗੀਨ,
ਪਰ ਜਾਪਦਾ ਇਹ ਰੁੱਤ ਵੀ, ਕਿੰਨੀ ਹੈ ਹੁਸੀਨ!

ਕੈਪਸ਼ਨ-507

ਜਿਸ ਤਨ ਲਾਗੈ ਸੋਈ ਤਨ ਜਾਣੈ
ਅਨੁਭਵ ਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਦਾ
ਉਹੀ ਭਾਂਪ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਹੱਡੀਂ ਹੰਡਾਇਆ
ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਇਕੱਠ ਦਾ
ਖਾਬ ਨਹੀਂ ਹਕੀਕਤ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ
ਕਿੰਜ ਸੁਆਣੀਆਂ ਰਲ
ਤਾਮ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀਆਂ
ਬੈਠੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸਾਨ
ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ
ਬਰਕਤ ਹੈ ਪੂਰੀ ਰਿਜ਼ਕ ਵਿਚ।
-ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੁਸਾਂਝ

ਅੰਨ ਉਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ
ਪਕਾ ਕੇ ਖੁਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁਜਰਮ ਹਨ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਗੱਡੀਆਂ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ
ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਹਨ,
ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹੀ ਹਨ ਤਾਂ
ਚਲੋ ਪਤਾ ਕਰੀਏ ਕਿਉਂ?
ਇੰਨਾ ਬੇਵਸ ਹਾਂ,
ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ!!
-ਦਵਿੰਦਰ ਗੁਰਾਇਆ।

'ਮਾਈਆਂ ਰੱਬ ਰਜਾਈਆਂ' ਦਾ
ਵਰ ਲੈ ਕੇ ਸੱਚੇ ਗੁਰ ਤੋਂ,
ਜੱਗ ਦੀ ਜਣਨੀ "ਜੈ ਮਾਤਾ ਦੀ"
ਲਿਖਾ ਕੇ ਮੱਥੇ ਧੁਰ ਤੋਂ।
ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮੂਰਤ ਜਾਣੋ
ਧਰਤ ਬਰੋਬਰ ਖੜ੍ਹੀਆਂ,
ਚਾਹੇ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਹੋਵੇ
ਜਾਂ ਫਿਰ ਹੋਵਣ ਮੜ੍ਹੀਆਂ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ "ਨੂਰਪੁਰੀ"

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਮੁਹਿੰਮਾਂ
ਐਤਕੀਂ ਕਰ ਰਹੇ
ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ।
ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ 'ਤੇ ਸਾਲ ਲੰਘਾਇਆ
ਕਿਸਾਨਾਂ ਕਦੀ ਆਪ ਤੇ ਕਦੀ ਪਰਿਵਾਰ
ਲੰਗਰ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲੀ
ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ
ਮੋਰਚਾ ਲਾਇਆ ਸੜਕ ਵਿਚਕਾਰ
ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਮੰਚ
ਬਣਿਆ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ
ਲਈ ਵੰਗਾਰ।
-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ, ਪਟਿਆਲਾ
ਫੋਨ 98784-69639

ਨਸੀਹਤਾਂ

ਘਰੋਂ ਪੁਲਾਂਘ ਜੀ ਪੱਟਦਾ
ਆਖਣ ਚੱਲਿਆ ਦੱਸ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ,
ਵੱਢੂ-ਖਾਊਂ ਜੇ ਕਰਦੇ ਸਾਰੇ,
ਤੁਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਧਰ ਨੂੰ,
ਦੂਰੋਂ ਮੁਖੜਾ ਵੱਟ ਜਾਂਦੇ,
ਜੇ ਕੇਰਾਂ ਇੱਜ਼ਤ ਗਈ ਗਵਾਈ,
ਮੇਰੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਅਲੱਗ ਨੇ ਯਾਰਾ,
ਤੇਰੇ ਹੋਣੇ ਅਲੱਗ ਭਾਈ।
ਬਾਪੂ ਡਰਦਾ ਲੱਥ ਨਾ ਹੋ 'ਜੇ,
ਅਜੇ ਲਾਡਲਾ ਆਖੇ ਮਾਈ ..!
ਹਰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਦਿਖਦਾ,
ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਰ 'ਤੇ ਜਾ ਖਲੋਜਾ,
ਕੋਈ ਛਲਾਰੂ ਮਿਲ ਹੀ ਜਾਂਦਾ,
ਇਕ ਵਾਰੀ ਜੇ ਭਰਲੇਂ ਬੋਝਾ,
ਛੇਤੀ ਹੀ ਖੰਭ ਲੱਗ ਜਾਣੇ,
ਜਦ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤੈਂ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾ ਕਰਾਈ।
ਮੇਰੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਅਲੱਗ ਨੇ ਯਾਰਾ,
ਤੇਰੇ ਹੋਣੇ ਅਲੱਗ ਭਾਈ ,,!
ਮੂਰਤ ਤਰਾਸ਼ ਲਈਂ ਇੱਕ ਵਾਰੀ,
ਕਦਮ ਪੁਟਣੇ ਤਾਂ ਸੌਖੇ ਨੇ,
ਧਾਲੀਵਾਲਾ ਮੰਗ ਰੱਬ ਕੋਲੋਂ
ਇੱਥੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਮੌਕੇ ਨੇ,
ਹੁਣ ਪੂਰੇ ਤਾਂ ਕਰਨੇ ਪੈਣੇ ਮਾਈ
ਖ੍ਵਾਬ ਜੋ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈ ਆਈ,
ਮੇਰੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਅਲੱਗ ਨੇ ਯਾਰਾ,
ਤੇਰੇ ਹੋਣੇ ਅਲੱਗ ਭਾਈ !
-ਸਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕੂੱਸਾ

ਵਤਨ ਦੇਖਣ ਦਾ ਮੁੱਲ

ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਰੈਲੀ ਪਟਿਆਲਾ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਸੰਤਾਲੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਘਰ ਸਿੱਖ ਕੰਬੋਆਂ ਦੇ ਸਨ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੱਸਦੇ ਸਨ। ਵੰਡ ਮਗਰੋਂ ਇੱਥੇ ਸਿਆਲਕੋਟੀਏ

ਜੱਟ ਆਣ ਵੱਸੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਰੈਲੀ ਗਿਆ। ਚਿੱਟੇ ਵਸਤਰ ਅਤੇ ਹੱਥ 'ਚ ਸਿਰ ਤੋਂ ਹੱਥ ਭਰ ਉੱਚਾ ਖੂੰਡਾ ਫੜੀ ਉਹ ਗੁਆਚੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ, "ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਕਾਲੋਵਾਲੀ ਘੁੰਮਣਾਂ ਏ। ਬੰਨ ਬਾਜਵੇ ਤੇ ਜਧਾਲੇ ਦੇ ਕੋਲ। ਸਾਡੇ ਨਾਨਕੇ ਤਾਰੜ ਪਿੰਡ 'ਚ ਸਨ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਅੱਧਾ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਅੱਧਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤਾਰੜਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਡੇਰਾ ਸ਼ੇਖ਼ੂਪੁਰੇ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਇੱਥੇ ਵਸਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਕਾਹਨੂੰਵਾਨ ਕੋਲ ਦਾਰਾਪੁਰ ਪਿੰਡ 'ਚ ਬੈਠੇ ਨੇ।

ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਕਰਨਾਣੀ 'ਚ ਗਿਆਰਾਂ ਹਾੜ੍ਹ ਨੂੰ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਮੇਲਾ ਲੱਗਦਾ। ਬਾਵੇ ਦੀ ਕੋਟਲੀ 'ਚ ਵੈਸਾਖੀ, ਰਛਾੜੇ 'ਚ ਬਾਬੇ ਲੱਛਣ ਤੇ ਕੋਰੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਬਾਬੇ ਗੁੱਲੂ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲੱਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਧਾਵਾਲੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਜ਼ਰ ਸ਼ਾਹ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਦਾ ਪੱਗ ਵੱਟ ਭਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸਾਂਵਲ ਧਾਮੀ
ਫੋਨ: +91-97818-43444

ਉਧਰ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਚੌਧਰੀ ਬੇਲਾ ਆਂਹਦੇ ਸੀ। ਇੱਧਰ ਆ ਕੇ ਉਹ ਬੇਲਾ ਸਿੰਘ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਾਏ ਦਾ ਨਾਂ ਫਤਿਹ ਚੰਦ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਉਹਨੂੰ ਫੱਤੂ-ਫੱਤੂ ਹੀ ਆਖਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੀਆਂ ਤਿੰਨ ਭੂਆ ਸਨ। ਇੱਕ ਨੰਗਲ ਬਾਜਵੇ, ਦੂਜੀ ਬੂੱਟਰੀ ਤੇ ਤੀਜੀ ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੀਰਮ 'ਚ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੇਰੀ ਹੋਸ਼ 'ਚ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ 'ਚ ਮਸੀਤ ਵੀ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਸ਼ਾਹ ਪੀਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ।

ਉਸ ਪਿੰਡ 'ਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਘੁੰਮਣ ਸਨ। ਪੈਂਤੀ-ਚਾਲੀ ਘਰ ਸਿੱਖ ਘੁਮਿਆਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਸਨ। ਉਹ ਹੁਣ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮੀਰਪੁਰ ਪਿੰਡ 'ਚ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਕੁਝ ਘਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਰਾਈਆਂ ਦੇ ਸਨ। ਗੁਲਾਮ ਮੁਹੰਮਦ, ਮਾਮੂੰ, ਯਾਮੂੰ ਤੇ ਮੰਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬੰਦੇ ਸਨ। ਮਾਮੂੰ ਤੇ ਝੰਡੂ; ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੋ ਚੌਕੀਦਾਰ ਸਨ। ਪਹਿਲਵਾਨ ਖੈਰਦੀਨ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਬੁੱਢਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਭਾਈ ਦੀ ਬਰਾਤ 'ਚ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਤਿੰਨ ਭਾਈ ਸਾਂ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਦੋ ਘੋੜੀਆਂ ਸਨ। ਇੱਕ ਪੱਠਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਦੂਜੀ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਘੋੜੀ ਮੈਂ ਮੇਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਭਜਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ। ਪਿੰਡ 'ਚ ਨੌਂ-ਦਸ ਖੂਹ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਖੂਹ ਦਾ ਨਾਂ ਗੋਰੇ ਵਾਲਾ ਖੂਹ ਸੀ। ਕਿਰਪਾਲੇ ਆਲਾ, ਅੰਬਾਂ ਆਲਾ ਤੇ ਨਵਾਂ ਖੂਹ; ਕੁਝ ਹੋਰ ਖੂਹ ਯਾਦ ਨੇ ਮੈਨੂੰ। ਸਾਡਾ ਇੱਕ ਖੂਹ ਅਰਾਈਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਸਾਡਾ ਘਰ ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਕਾਰੀਗਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸਨ; ਲਾਭ ਸਿੰਘ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ। ਉਹ ਸਿਆਲਕੋਟ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਮਕਾਨਾਂ ਦੇ ਠੇਕੇ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮਕਾਨ ਵੀ ਪੱਕੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਭਾਈ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ 'ਚ ਆ ਕੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਿਮਾਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਦਵਾਈ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੈਂਦੇ।

ਪਿੰਡ 'ਚ ਕਦੇ ਕੋਈ ਲੜਾਈ-ਝਗੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਲੋਕ ਚੌਧਰੀ ਬੇਲੀ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਫਲਾਹੀ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਥੜ੍ਹਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਉਥੇ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਮਸਲਾ ਥਾਣੇ ਤੱਕ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਭਾਈ ਬੁੱਢਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਣ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵੰਡ ਹੋ ਗਈ ਏ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੱਸ ਕੇ ਬੋਲੇ- ਅਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਤੁਰ ਜਾਣਾ? ਸਾਡੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਪਾਤਾਲ 'ਚ ਨੇ।

ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਅੱਗਾਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਉੱਠਣ ਲੱਗੇ। ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਾਧਾਵਲੀ ਗਏ। ਉਹ ਨਜ਼ਰ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ- ਕਾਲੋਵਾਈਏ ਸਿੱਖ ਤੇਰੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬਸ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਤ ਏ। ਸਵੇਰੇ ਅਸੀਂ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦੇਣਾ।

ਉਸੀ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਗੱਲ ਏ। ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਉੱਠਦੀਆਂ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਜ਼ਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਘੋੜੀ 'ਤੇ ਘੱਲਿਆ। ਉਹ ਬੁੱਢਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ- ਅੱਬਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਹੀ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਕੱਲ੍ਹ ਸਵੇਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਮੋਹਤਬਰਾਂ ਉੱਠਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਥੋੜ੍ਹੇ-ਥੋੜ੍ਹੇ ਕੱਪੜੇ ਚੁੱਕ ਲਏ ਤੇ ਰੋਂਦੇ-ਕੁਰਲਾਉਂਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ। ਪਿੰਡੋਂ ਨਿਕਲਦਿਆਂ ਸਾਡਾ ਕਾਫਲਾ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਅੱਧਾ ਬਢਿਆਣੇ ਕੈਂਪ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਅੱਧਾ ਕਲਾਸਵਾਲੇ ਵੱਲ।

ਸਾਨੂੰ ਬੰਨ ਬਾਜਵੇ ਦੇ ਕੋਲ ਦਿਨ ਛਿਪ ਗਿਆ। ਅੱਗੇ ਨਦੀ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਬਰਛਿਆਂ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਪ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਕਾਲੇ ਚੱਕ ਦੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਣ ਘੇਰਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਵੱਡਿਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਰਨ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲੜ ਕੇ ਮਰਿਓ। ਐਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਨਾ ਸੰਭਾਲੀ ਜਾਇਓ। ਅਸੀਂ ਬਰਛੇ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹੋ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਆਖਿਆ- ਜੇ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਬਚ ਕੇ ਜਾਣ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਇਸ ਤਕਰਾਰ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਭੱਜ ਕੇ ਗਿਆ ਤੇ ਇੱਕ ਧਾੜਵੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਗੰਡਾਸਾ ਖੋਹ ਲਿਆਇਆ। ਉਹ ਡਰ ਕੇ ਪਿਛਾਂਹ ਵੱਲ ਮੁੜ ਗਏ।

ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਮਿਸਤਰੀ ਦੀ ਮਾਈ ਦੀ ਉਮਰ ਉਦੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਅੱਸੀ ਕੁ ਸਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਨਦੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਦਾਤਾ ਬਾਹਮਣਾ ਪਿੰਡ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੰਡ 'ਚੋਂ ਹਿੰਦੂ ਉੱਠ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੱਸਦੇ ਸਨ।

ਮੋਹਤਬਰਾਂ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ- ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਪਿੰਡ 'ਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਓ। ਇਸ ਪਿੰਡ 'ਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ ਅਸੀਂ ਖੇਤਾਂ 'ਚੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਕਲਾਸਵਾਲੇ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਕਾਲੋਵਾਲੀ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦਿਆਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਨਿੱਖੜ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਬਢਿਆਣੇ ਕੈਂਪ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਲਾਸਵਾਲੇ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਆਂਹਦਾ- ਜੀਅ ਗਿਣੋ ਕਿ ਪੂਰੇ ਈ ਆ। ਜਦੋਂ ਜੀਅ ਗਿਣੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾ ਲੱਭੀਆਂ। ਦਰਅਸਲ, ਜਦੋਂ ਨਦੀ 'ਤੇ ਰੌਲਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਡਰ ਕੇ ਨਰਮੇ 'ਚ ਲੁਕ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਤੁਰ ਆਏ ਪਰ ਉਹ ਉਥੇ ਬੈਠੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਉਹ ਉੱਠ ਕੇ ਨਾਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੁੱਲ ਬਾਜਵੇ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਹਾਲੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਉਹ ਕੁੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਵੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਕਲਾਸਵਾਲੇ ਕੈਂਪ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਥੇ ਅਸੀਂ ਪੱਚੀ ਤੀਹ ਦਿਨ ਰਹੇ।

ਕਲਾਸਵਾਲੀਏ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮਿਲਟਰੀ ਆਏਗੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜਥਾ ਤੋਰਨਾ। ਫਿਰ ਇੱਧਰੋਂ ਮਰਹੱਟੇ ਗਏ। ਬੁੱਢੇ-ਠੇਰੇ ਤੇ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਗੱਡੀਆਂ 'ਚ ਆਏ ਪਰ ਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਡੰਗਰ-ਵੱਛੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਫਲੇ 'ਚ ਆਉਣਾ ਪਿਆ। ਇੱਧਰ ਆ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਕੀੜੀ ਅਫਗਾਨਾ 'ਚ ਬੈਠੇ। ਫਿਰ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ 'ਚ ਸਿਆਲਕੋਟੀਏ ਬਿਠਾਉਣੇ ਨੇ। ਸਾਡੇ ਲਾਣੇਦਾਰ ਪਟਿਆਲੇ 'ਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਖਣ ਆਏ। ਆਖਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਹ ਪਿੰਡ ਅਲਾਟ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਚੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਹੋਈ ਤੇ ਫਿਰ ਪੱਕੀ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਰਾਏਪੁਰ ਰੈਲੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਨੇੜੇ ਰਾਏਪੁਰ ਪਿੰਡ ਏ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਗੁੱਜਰਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸੀ ਇਹ।

ਸੰਤਾਲੀ ਨੇ ਸਾਡਾ ਬੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ। ਸਾਡੀ ਇੱਕ ਭੈਣ ਰਾਹ 'ਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਿਆਲਕੋਟ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇਹਦੇ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧੀਆ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਸੱਠ ਕਿੱਲਿਆਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਨੱਤੀ ਕਿੱਲੇ ਹੀ ਮਿਲੇ। ਚਲੋ, ਜੋ ਹੋਣਾ ਸੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੱਚੇ ਮਿਹਨਤੀ ਨੇ। ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਮੁੜ ਤੋਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਏ।

ਘਰ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਅਸੀਂ ਫਜ਼ਲ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਘਰ ਰੱਖ ਆਏ ਸਾਂ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ-ਗੱਟੇ ਝੰਡੂ ਚੌਕੀਦਾਰ ਨੂੰ ਫੜਾ ਆਏ ਸਾਂ। ਇੱਧਰ ਆ ਕੇ ਅਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਪਾਈ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ- ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਲੇ ਗਹਿਣੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁਲੀਸ ਲੈ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਜ-ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਬੁੱਢਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਿਮਾਰ ਸੀ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਵਤਨ ਦੇਖਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਫਿਕਰ। ਆਖਰ ਉਹਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਉਹਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਧਰ ਉਹਦੇ ਯਾਰ ਉਹਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਲਈ ਫਿਰਦੇ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਉਹਨੂੰ ਇਧਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਉਣ ਦਿੰਦੇ। ਮੁੜ-ਮੁੜ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੇ- ਤੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਏ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਜਾ ਕੇ? ਅਸੀਂ ਚਿੱਠੀ ਪਾਈ ਪਰ ਉਹਦੇ ਮੁੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ। ਉਹ ਬੜਾ ਰੋਇਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਸਿਵਿਆ 'ਚ ਵੀ ਗਿਆ। ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਢੇਰੀ ਦਾ ਕਲਾਵਾ ਭਰਦਿਆਂ ਧਾਹ ਮਾਰ ਕੇ ਬੋਲਿਆ- ਇੱਥੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਬਚਾ ਲੈਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਈਂ ਪੁੱਤਰਾ। ਵਤਨ ਦੇਖਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਰਿਸ਼ਤੇ ਭੁਲਾ ਛੱਡੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਗਵਾਇਆ ਪੁੱਤਰਾ, ਵਤਨ ਦੇਖਣ ਦਾ ਮੁੱਲ ਤਾਰਿਆ ਏ!'

ਇਸ ਨਾਲ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੁੱਕ ਗਈ ਪਰ ਅੱਥਰੂ ਵਹਿਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ।

ਬੁੱਢਾ ਸੀਰੀ

ਬਾਪੂ ਜਦੋਂ ਬਾਂਹ ਛੁਡਾ ਕੇ ਅਸਤਕਾਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਇਸ ਸਦਮੇ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਬਾਹਰ ਆ ਸਕਾਂ। ਤੁਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਪੂ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਾ ਮੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਇੰਨੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੌਕਰੀ ਬੰਨੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ। ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਪਤਲੀ ਸੀ। ਫਸਲਾਂ ਬਾਰੇ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
ਫੋਨ: +91-94170-59142

ਸੀ। ਬਾਪੂ ਜਿੱਧਰ ਮੈਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਉਧਰ ਖੜ੍ਹਾ ਖੇਤ ਵਿਚ ਟੱਕਰਾਂ ਜਿਹੀਆਂ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦਾ। ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਮੇਰਾ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਚਾਚਾ ਹਰੀ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਪਰ ਚਾਚੇ ਹਰੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਕੰਬਣ ਦੀ ਚੰਦਰੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਨਿਢਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਚਾਚਾ ਹਰੀ ਕੰਬਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਖੇਤ ਜਾਂਦਾ। ਖੇਤੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਚਾਚਾ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਵੀ ਕਰਦਾ ਪਰ ਕੰਬਦੇ ਹੱਥ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਨਾ ਦਿੰਦੇ। ਭਰਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਚਾਚਾ ਹਰੀ ਵੱਟ 'ਤੇ ਬਹਿ ਹੰਝੂ ਬਹਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ।

ਬਾਪੂ ਖੇਤੀ ਲਈ ਬੋਤੀ ਲੈ ਕੇ ਦੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੋਤੀ ਬੜੀ ਮੜਕ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ ਤੋਂ ਬੋਤੀ ਖਿਝ ਜਾਂਦੀ। ਬੋਤੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹਾਲੀ ਹੋਵੇ ਜਿਹੜਾ ਮੁਹਾਰ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਸੁੱਟਣ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਨਾ ਬੋਤੀ ਦੀ ਕੁਆਂਟ ਤੇ ਘੋੜੀ ਸਹੀ ਟਿਕਦੀ ਸੀ, ਨਾ ਤੰਗੜ ਕੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਬੋਤੀ ਮਗਰ ਤੁਰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਬੋਤੀ ਮੈਨੂੰ ਘੜੀਸੀ ਫਿਰਦੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਬੋਤੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਜੋਸ਼ ਆਇਆ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਸੁਹਾਗੀ ਸਮੇਤ ਖੇਤ ਵਿਚ ਘੜੀਸ ਕੇ ਲੈ ਗਈ। ਮੈਂ ਸੁਹਾਗੀ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਇਕ ਬਾਂਹ ਵਿਚ ਮੁਹਾਰ ਵਿਲਟ ਗਈ। ਗੁਆਰੇ ਦੇ ਵੱਢ ਵਿਚ ਸੁਹਾਗੀ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਦੀ ਲੰਘ ਗਈ। ਵੱਜੀਆਂ ਝਰੀਟਾਂ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਭੁਕਦਾ ਮੈਂ ਕੰਬਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕੋਲ ਆਏ ਚਾਚੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਇਆ। ਚਾਚੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵਰਾਇਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਚਾਚਾ ਮੈਨੂੰ ਪਰਲੇ ਅਗਵਾੜ ਦੇ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਨਹਿਰੂ ਵੀ ਚਾਚੇ ਵਾਂਗ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਸੀ। ਨਹਿਰੂ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਪੁੱਤ ਕਿਹਰ ਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਿਹਰ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਹੌਲਦਾਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨਹਿਰੂ ਜਵਾਨੀ ਪਹਿਰੇ ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ ਨਾਲ ਸੀਰੀ ਰਲਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਰੀਰ ਜਦੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਨਹਿਰੂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਕੰਮ ਤਾਂ ਕਰਾ ਆਉਂਦਾ ਪਰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦੇ ਔਖੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਨਾ ਜਾਂਦਾ। ਚਾਚੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਰ ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਹਿਰੂ, ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਦੋ ਘੰਟੇ ਖੇਤ ਜਾ ਆਇਆ ਕਰ। ਖਬਰੈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਸੀਸ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰ ਜਾਵੇ।"

ਨਹਿਰੂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਖੇਤ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਕੰਮ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦਾ, ਮੈਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ। ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਕੀਤੀ ਬੋਤੀ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਰਾਹ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਇਕ ਦਿਨ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਕਿਹਰ ਦੀ ਆਖੀ ਅਸੀਸ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ, "ਕਿਹਰ ਬਿਮਾਰ ਐ, ਬੱਸ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਪੁੱਛੀਂ।"

ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਅਧੂਰੀ ਛੱਡੀ ਗੱਲ ਦਾ ਸੱਚ ਉਸ ਦਿਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿਹਰ ਛੋਟੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਤੇ ਜਵਾਨ ਜਹਾਨ ਭਾਬੀ ਮੈਨਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਭੋਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਤੇ ਚਾਚਾ ਵੀ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਗਏ। ਭਾਬੀ ਮੈਨਾ ਦੇ ਪੇਕਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੱਗ ਦੀ ਰਸਮ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੀ। ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਮੌਕਾ ਸਾਂਭ ਲਿਆ; ਕਹਿੰਦਾ, "ਕਿਹਰ ਦੇ ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਵੀ ਮੈਂ ਇਸ ਘਰ ਦਾ ਜੀਅ ਸੀ, ਹੁਣ ਵੀ ਇਸ ਘਰ ਦਾ ਜੀਅ ਹਾਂ, ਮੈਨਾ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਵੀ ਹੈ, ਧੀ ਵੀ ਹੈ।" ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਮੈਨਾ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਦੁੱਖ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਨਹਿਰੂ ਘਰ ਦਾ ਜਿੰਦਰਾ ਬਣ ਕੇ ਰਿਹਾ। ਭਾਬੀ ਮੈਨਾ ਵੀ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ।

ਭਾਬੀ ਮੈਨਾ ਦੇ ਬੱਚੇ ਜਦੋਂ ਜਵਾਨ ਹੋ ਗਏ, ਉਦੋਂ ਨਹਿਰੂ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਵੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਖਾਰਾ ਦੁੱਧ' ਦੇ ਪਾਤਰ ਮਿਲਖੀ ਜਾਂ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਮੜ੍ਹੀ ਦਾ ਦੀਵਾ' ਦੇ ਪਾਤਰ ਜਗਸੀਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਨਹਿਰੂ ਬਹੁਤ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪਾਤਰ ਜਿਹੜੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਪੈਰ ਧਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਚੁਣਦੇ ਨੇ, ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਅਰਜਨਾ ਅਵਾਰਡੀ 'ਸਿਮਰ ਚਕਰ' ਦਾ ਬਾਬਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸੈਕਟਰੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ

67

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-785-1661

ਕਾਮਰੇਡ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ 'ਮਹਿੰਦਰ ਸੈਕਟਰੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੋਪ੍ਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਸੈਕਟਰੀ ਸੀ। ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦਾ ਦਰਦੀ ਤੇ ਮਦਦਗਾਰ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ 'ਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵੀ ਦੋ ਨਾਵਲ 'ਕੱਲਰ ਦੇ ਕੰਵਲ' ਤੇ 'ਸੂਰਾ ਸੋ ਪਹਿਚਾਨੀਏ' ਛਪੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਉਹ ਤੀਜਾ ਨਾਵਲ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਗੁਮਰਾਹ ਹੋਏ ਦੋ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਏਕੇ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਬ੍ਰੱਸਟ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਅਨਿਆਈ ਮੌਤੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ 'ਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਾਂ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਭਾਣਾ ਨਾ ਵਰਤਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਜਿਉਂਦੇ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੋਤੀ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਬਾਠ ਉਰਫ਼ 'ਸਿਮਰ ਚਕਰ' ਨੂੰ ਓਲੰਪੀਅਨ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਬਣੀ ਵੇਖਦਾ ਤੇ 13 ਨਵੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਅਰਜਨਾ ਅਵਾਰਡ ਲੈਣ ਲਈ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੋਂ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲੈਣ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਵੀ ਜਾਂਦਾ। ਹੁਣ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨਾ ਉਹਦਾ ਬਾਬਾ ਜੀਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਬਾਪ ਤੇ ਨਾ ਚਾਚਾ। ਉਹ ਸਭ ਅਧਖੜ ਉਮਰ ਵਿਚ ਚੱਲ ਵਸੇ। ਹੁਣ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਹੀ ਉਹਦੇ ਸਿਰ ਦੀ ਛਾਂ ਹੈ।

'ਸਿਮਰ ਚਕਰ' ਆਪਣੇ ਦਾਦੇ ਦੇ ਲਿਖੇ ਨਾਵਲ 'ਕੱਲਰ ਦੇ ਕੰਵਲ' ਵਾਂਗ ਕੱਲਰ 'ਚ ਖਿੜੀ ਖਿਡਾਰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਕਰ ਦੀ ਖੇਡ ਅਕੈਡਮੀ ਨੇ ਪਾਲਿਆ-ਪਲੋਸਿਆ ਤੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਤਕ ਪੁਚਾਇਆ। ਚਕਰ ਦੀ ਖੇਡ ਅਕੈਡਮੀ ਉਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਮਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਖਿਡਾ ਕੇ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਇਆ। ਸਪੋਰਟਸ ਅਕੈਡਮੀ ਚਕਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਪਿੱਛੇ ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਦੇ ਮਸੀਹੇ ਮਰਹੂਮ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਪੋਰਟਸ ਅਕੈਡਮੀ ਦਾ ਬੂਟਾ ਲਾਉਣ ਤੇ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਢਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਚਕਰ ਵਾਸੀਆਂ ਤੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਡ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪਾਰਖੂਆਂ ਲਈ ਖੋਜ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੈਲੀਆਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਚਕਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਚਕਰ ਦੀਆਂ ਸੰਗਾਊ ਧੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ੂੰਖ਼ਾਰ ਖੇਡ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਨ ਪਿੱਛੇ ਕਿਹੜਾ ਰਾਜ਼ ਹੈ?

ਮੈਂ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਭੁੱਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਜੇਕਰ ਬਾਈ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਮੈਨੂੰ ਉਹਦੀ ਛਪੀ ਹੋਈ ਇਕ ਖੇਡ ਲਿਖਤ ਨਾ ਭੇਜਦਾ। ਭੁੱਲਰ ਪੁਰਾਣੇ ਰਸਾਲੇ ਰੱਦੀ ਕੱਢਣ ਲਈ ਛਾਂਟ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਆਰਸੀ' ਦੇ ਨਵੰਬਰ 1982 ਅੰਕ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਕਰ ਦੀ ਇਹ ਖੇਡ ਲਿਖਤ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈ ਗਈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵਟ੍ਹਸਐਪ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਉਹ ਲਿਖਤ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਸੰਭਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਦੀ ਖੇਡ ਲਿਖਤ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ:

ਪੁਸਤਕ 'ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ' ਬਾਰੇ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ' ਨੂੰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਪਾਠਕ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬਹਿੰਦਾ ਏ, ਤਿਉਂ ਈ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਚੋਂ ਜੋਬਨ ਮੱਤੀਆਂ ਹਿਰਨਾਂ ਵਾਂਗ ਚੁੰਘੀਆਂ ਭਰਦੀਆਂ ਨੱਢੀਆਂ, ਬਿਨ-ਖੰਭਾਂ ਦੇ ਉਡਣ ਵਾਲੇ ਖਿਡਾਰੀ, ਮੁੱਕੇ ਵੱਜ ਕੇ ਉਖੜੇ ਜਬ੍ਹਾੜਿਆਂ ਨਾਲ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਹੋਏ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼, ਇਕ ਦੂਜੇ ਪਾਸੋਂ ਗੇਂਦ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਪਾਸ ਦਿੰਦੇ ਝੱਖੜ ਬਣੇ ਹਾਕੀ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ, ਅੰਬਰ 'ਚੋਂ ਟੁੱਟੇ ਤਾਰੇ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ ਨੇਜ਼ਾ ਤੇ ਤਾਰ ਗੋਲਾ ਸੁੱਟਦੇ ਸੁਟਾਵੇ, ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਹੋ ਕੇ ਗੱਡੇ ਦੇ ਲੱਦ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਵਜ਼ਨ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਲੋਹ-ਪੁਰਸ਼, ਰੇਲ ਦੇ ਕੰਨ ਵਾਂਗ ਉਠਦੇ ਡਿੱਗਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨ, ਬਾਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲੱਗੇ ਕਬੂਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਅੰਤਲੇ ਦਮ ਤੀਕ ਜੂਝਦੇ ਦੌੜਾਕ, ਚਲ-ਚਿੱਤਰ ਵਾਂਗ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੋਂ ਲੰਘਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਚ ਪਲਚਿਆ ਪਾਠਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖੇਡ ਭਵਨ ਦੀ ਗੈਲਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਨੂੰ ਲਾਲ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਣਾ ਜਿੰਨਾ ਕਠਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਔਖਾ ਕੰਮ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਰੰਗ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਲੇਖਕ ਵੀ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਸਾਹਿਤਕ ਰੰਗ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਇਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਹੈ। ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਰੰਗ ਦੇਣਾ ਹਾਰੀ ਸਾਰੀ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ। ਵੇਖੋ ਵੰਨਗੀ: ਸਵੀਡਨ ਦੇ ਬਰਟਲ ਜਾਰਲਾਕਰ ਨੇ ਇਕੋ ਸਾਹ ਲਗਾਤਾਰ 352 ਮੀਲ ਦਾ ਪੰਧ ਤੈਅ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਦਿੱਲੀਓਂ ਚੱਲਿਆ ਬੰਦਾ ਲਾਹੌਰੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਜਾ ਕੇ ਦਮ ਲਵੇ! ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਜਾਰਜ ਐੱਮ ਸਕਿਲਿੰਗ ਨੇ ਪੈਦਲ ਵਗ ਕੇ 1897 ਤੋਂ 1904 ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਗਾਹੀ। ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ ਦੇ ਵਾਸਲੀ ਅਲੇਕਸੀਏਵ ਨੇ 256 ਕਿੱਲੋਗਰਾਮ ਭਾਰ ਬਾਹਾਂ ਉਤੇ ਤੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਕੈਸੀਅਸ ਕਲੇਅ ਦੇ ਇਕੋ ਮੁੱਕੇ ਨਾਲ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਕੂਪਰ ਦੇ ਜਬ੍ਹਾੜੇ ਉਖੜ ਗਏ। ਜਾਫੀ ਛਾਂਗਾ ਹਠੂਰੀਆ ਲੱਗੇ ਹੱਥ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਕੈਂਚੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਸਾਹੀ ਨੂੰ ਅਸਲੋਂ ਰੋਲ ਦਿੰਦਾ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੌਰ ਦੀ ਪਹਿਨੀ ਚਿੱਟੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਵਹਿਮ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣਾ ਕੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨੌਂ ਨੌਂ ਗੋਲ ਕਰਦੀ ਰਹੀ!

ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਅੰਦਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਵਧਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਜੇਤੂ ਟੀਮ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਢਾਰਸ ਦੇਣ ਲਈ ਹਾਰੀ ਟੀਮ ਕੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਰੀ ਟੀਮ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਹੌਂਸਲਾ ਬਖ਼ਸ਼ਦਾ ਹੈ। ਥਾਪੀ ਦੇ ਕੇ ਮੁੜ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੁੱਦਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਧੀਮੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਕੋਚ ਵਾਂਗ ਹਾਰਨ

ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਹਾਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲੇ ਕਰਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਦਖ਼ਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿੰਦਦਾ ਭੰਡਦਾ ਹੈ।

ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਅਮਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਜਿੱਤ-ਹਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਗਲਵਕੜੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੰਨ ਮਨੌਤੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਸਕਾਰ ਤੇ ਵਹਿਮ ਭਰਮ, ਬੇਲੋੜੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਾਲੀ ਬਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਦੇ ਵਾਲ ਲੰਗੋਟ ਵਿਚ ਸਿਵਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਹਾਰਦਾ ਜਾਂ ਚੀਚੀ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਛਿੜਕਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਦੇ ਕਦੇ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ ਆਦਿ ਬਣੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਾਟਵੇਂ ਵਿਅੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੁਟਾਪੇ ਦੇ ਰੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤਯਾਬ ਰਹਿਣ ਲਈ ਉਹ ਕਸਰਤਾਂ ਦੇ ਨੁਸਖ਼ੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਸੂਰ ਵਾਂਗ ਚੜ੍ਹੀ ਚਰਬੀ ਨੂੰ ਸੱਪ ਦੀ ਕੁੰਜ ਵਾਂਗ ਲਾਹੁਣ ਦੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਢਿਲਕੂੰ-ਢਿਲਕੂੰ ਕਰਦੀ ਗੋਗੜ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਵੱਲ ਉਹ ਕੁਣੱਖਾ ਝਾਕ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਸਰਤ ਕਰਦੇ ਜਿਸਮਾਂ ਦੀ ਉਹ ਵਗਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਰਵਾਨੀ ਤੇ ਸੱਪ ਵਾਂਗ ਮੇਲ੍ਹਦੀ ਮੁਟਿਆਰ ਨਾਲ ਉਪਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਧਰਤੀ ਦੇ ਜ਼ੱਰੇ ਜ਼ੱਰੇ ਵਿਚ ਹਰਕਤ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜੁੱਸਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਰਹੇ? ਕਿਉਂ ਬੇਹਰਕਤ ਹੋ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਮਾਧੋ ਬਣਿਆ ਰਹੇ? ਖਿੜਦੇ ਤੇ ਝੂੰਮਦੇ ਹੋਏ ਫੁੱਲ ਹੀ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਰਾਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦੇ ਹਨ। ਚੰਨ-ਤਾਰੇ, ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੂਰਜ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਖਿੱਚ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਾਇਮ ਹਨ, ਜਿਉਂਦੇ ਜਾਗਦੇ ਤੇ ਚਮਕਦੇ ਲਿਸ਼ਕਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਖੇਡਦੇ ਮੱਲ੍ਹਦੇ ਸੁੰਦਰ ਸਡੌਲ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਆਮੁਹਾਰੀ ਖਿੱਚ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਵਰਜਿਸ਼ ਨਾਲ ਸਮੱਧਰ ਕੱਦ ਉਚੇ ਲੰਮੇ ਕੱਦਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ, ਸੁੰਦਰ ਨਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਿਖਾਰਨ ਵਾਲਾ ਲੇਖਕ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੇਂ ਖ਼ੁਦ ਖਿਡਾਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ, ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਖੇਡਿਆ ਜਾਂ ਵਿਚਰਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਉਸ ਨੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਲਿਖੇ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਲੈਕਚਰਾਰ ਲੱਗਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਢੇਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਲੱਗਾ। 1966 ਤੋਂ 'ਆਰਸੀ' ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਲਗਾਤਾਰ ਛਪਣ ਲੱਗੇ। ਫਿਰ ਉਹ 'ਸਚਿੱਤਰ ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ' ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਛਾ ਗਿਆ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਛਪਣ ਲੱਗਾ। ਉਹਦੇ ਇਕ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਫਿਕਰੇ ਦੀ ਕਦਰ ਪੈਣ ਲੱਗੀ। ਸਾਹਿਤਕ ਵਾਰਤਕ ਲਿਖਦਿਆਂ ਉਹ ਇਕ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਫਿਕਰੇ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਘੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ 'ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਦਾ ਮੋਤੀ' ਕਿਸੇ ਦਾ 'ਧਰਤੀਧੱਕ' ਕਿਸੇ ਦਾ 'ਕਲਹਿਰੀ ਮੋਰ' ਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ 'ਅੱਗ ਦੀ ਨਾਲ'। ਅਜਿਹੇ ਵਕਤ ਉਹ ਜੰਗ ਵਿਚ ਕੁੱਦੇ ਜਰਨੈਲ ਵਾਂਗ ਦਿਮਾਗ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ 'ਚੰਦ 'ਤੇ ਛਾਲ', 'ਉਡਣਾ ਪੰਛੀ', 'ਪੌਣ ਦਾ ਹਾਣੀ', 'ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਜੁਗਤ' ਤੇ 'ਬੰਦੇ ਦਾ ਦਮ' ਆਦਿ।

ਉਹ ਦਿਲਕਸ਼ ਫਿਕਰਾ ਸਿਰਜ ਕੇ ਪਾਠਕ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। 1982 ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ 'ਤੇ ਹੱਥ ਧਰ ਕੇ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਂ 'ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ' ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਟਾਈਟਲ 'ਤੇ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਲੋਗੋ ਛਾਪਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਹ ਇਕੱਲੀ ਖੇਡ ਪੁਸਤਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਘੇ ਖਿਡਾਰੀ', 'ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀ' ਤੇ 'ਖੇਡ ਜਗਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤ' ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਵੀ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੇਧ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਪਾਸੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਆਸਾਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਮੁੱਖਬੰਦ ਹੀ 'ਪਹੁਫੁਟਾਲਾ' ਤੇ 'ਪਹੁਫੁਟਾਲੇ ਪਿੱਛੋਂ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਾਮਰੇਡ ਬਣਨਾ

ਮਹਿੰਦਰ ਤੇ ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ 'ਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹੇ ਸਾਂ। 'ਕੱਠੇ ਕੌਡੀ ਖੇਡਦੇ ਤੇ ਤਖਤੂਪੁਰੇ ਦਾ ਮੇਲਾ ਵੇਖਦੇ। ਉਹ ਮੈਥੋਂ ਇਕ ਜਮਾਤ ਮੂਹਰੇ ਸੀ। ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਏਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਚੌਥੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚੋਂ ਵਜ਼ੀਫਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਜਗਰਾਓਂ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੇਲ ਦਾ ਇੰਜਣ ਵਿਖਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਕੂਲ 'ਚੋਂ ਉਸ ਨੇ ਦਸ ਜਮਾਤਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਉਸ ਦਾ ਬਾਪ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨ ਸੀ ਜੋ ਕਿਰਸਾਨੀ ਨਾਲ ਦਿਹਾੜੀ ਦੱਪਾ ਕਰ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਕਲੌਤੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੜ੍ਹਾ ਸਕਦਾ ਜਦ ਕਿ ਮਹਿੰਦਰ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ। ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲੱਭਦਾ ਲੱਭਦਾ ਉਹ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਸਾਹਿਤ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਪੀਆਈ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਫਿਰ ਸੀਪੀਐਮ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਕਈ ਸਾਲ ਚਕਰ ਦੀ ਕੋਪ੍ਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਸੈਕਟਰੀ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਹੀ 'ਮਹਿੰਦਰ ਸੈਕਟਰੀ' ਪੱਕ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ-ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਮੁੜਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀ 'ਕੱਠੇ ਬਹਿੰਦੇ-ਉਠਦੇ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਸਾਲੇ 'ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ' ਤੇ ਭਾਪਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਚੇ 'ਆਰਸੀ' ਸੰਭਾਲ ਸੰਭਾਲ ਰੱਖਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਵਿਚ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਬਣਾ ਰੱਖੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਧੇਰੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਵਲ ਤੇ ਮਾਰਕਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਰਾਹੀਂ ਦੱਲੀਓਂ ਵੀ ਮੰਗਵਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਆਪ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਦੇ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਨੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਚੇਟਕ ਵੀ ਲਾਈ।

ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਖਿਡਾਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਖੇਡਾਂ ਵੇਖਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਰਲ ਕੇ ਮੇਲੇ-ਮੁਸਾਹਬੇ ਤੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵੇਖਦੇ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਢੁੱਡੀਕੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਜਿਥੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਲਿਖਤ ਕੰਵਲ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਤੇ ਸਲਾਹ ਲੈਂਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਉਸ ਨੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਪਰ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨਾ ਛਪਵਾਇਆ। ਫਿਰ ਦੋ ਨਾਵਲ 'ਕੱਲਰ ਦੇ ਕੰਵਲ' ਤੇ 'ਸੂਰਾ ਸੋ ਪਹਿਚਾਨੀਏ' ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਵਾਏ। ਉਹਦਾ ਤੀਜਾ ਨਾਵਲ ਅੱਧ ਵਿਚਾਲੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹਦਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸਵੈਜੀਵਨੀ 'ਹਸੰਦਿਆਂ ਖੇਲੰਦਿਆਂ' ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਕੱਲਰ ਦੇ ਕੰਵਲ ਤੇ ਸੂਰਾ ਸੋਈ ਵਾਂਗ ਉਹਦੀ ਪੋਤੀ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਉਡਾਰ ਹੋਈ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚੋਂ ਬਰੌਂਜ਼ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੀ। ਇਕ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਘਰ ਦੀ ਜਾਈ ਨੇ ਅਮੀਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਮੀਰਜ਼ਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਏਸ਼ੀਆ 'ਚੋਂ ਸਿਲਵਰ ਮੈਡਲ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਦੀ ਉਹ ਟੋਕੀਓ-2021 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਬਣੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸ਼ਾਨਾਂਮੱਤਾ ਖੇਡ ਪੁਰਸਕਾਰ ਅਰਜਨਾ ਅਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਇੰਜ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ ਭਾਣਾ

ਮਹਿੰਦਰ ਸੈਕਟਰੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵਿਚ ਬੜੇ ਚਾਅ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਗੱਜ ਵੱਜ ਕੇ ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਂਦਾ ਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵੀ ਦਿੰਦਾ। ਹਰ ਥਾਂ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦਾ।

ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾਉਂਦਾ, ਗਰੀਬ ਗੁਰਬੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਬਣਦੀ-ਸਰਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ। ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਉਹ ਮੇਰਾ ਸਾਹਿਤਕ ਦੋਸਤ ਸੀ। ਫਿਰ ਹਾਲਾਤ ਐਸੇ ਬਣੇ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦਾ ਲਸੰਸ ਬਣਵਾਉਣਾ ਪਿਆ ਤੇ ਬੁਲਿਟ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਖਰੀਦਣਾ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਪਿੱਛੇ ਬਹਿਣਾ ਤਾਂ ਉਸ ਕਹਿਣਾ, 'ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇਕ ਕਿੱਲਾ ਮੇਰੇ ਹੇਠਾਂ ਐ ਤੇ ਇਕ ਕਿੱਲਾ ਲੱਕ ਨਾਲ ਲਟਕਾਇਆ ਹੋਇਐ!' ਵਿਚਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦੋ ਕਿੱਲੇ ਵੇਚ ਕੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਤੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਖਰੀਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਮੀਨ ਬਾਰੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਭ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਐਂ!

ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਢੁੱਡੀਕੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸਾਂ। ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਗਿਆ। ਢੁੱਡੀਕੇ ਤੋਂ ਚਕਰ ਜਾਣ ਨੂੰ ਮਸਾਂ ਅੱਧਾ ਪੌਣਾ ਘੰਟਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦਾ ਸਕੂਟਰ ਲਿਆ ਸੀ ਬੜੀ ਮੌਜ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਜਿੱਦਣ ਮੇਰਾ ਮੂਡ ਬਣਦਾ ਮੈਂ ਚਾਰ ਕੁ ਵਜੇ ਚੱਲਦਾ, ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ-ਗਿਲਦਾ ਤੇ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਕਾਮਰੇਡ ਮਹਿੰਦਰ ਸੈਕਟਰੀ ਕੋਲ ਗੱਪ ਸ਼ੱਪ ਮਾਰਨ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਪੀਣ-ਖਾਣ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਤੇ ਅਸੀਂ ਗੱਲੀਂ-ਬਾਤੀਂ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਉਣ ਲੱਗਦੇ। ਉਹਦੇ ਚੁਬਾਰੇ 'ਚ ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਆਦਮਕੱਦ ਤਸਵੀਰ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਮਾਓ ਤੇ ਸਟਾਲਿਨ ਦੇ ਫੋਟੋ ਵੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰ ਉਹਦੇ ਘਰ ਆਮ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ। ਰੰਗ ਭਾਵੇਂ ਤਵੇ ਵਰਗਾ ਸੀ ਪਰ ਦੰਦ ਬੈਟਰੀ ਵਾਂਗ ਲਿਸ਼ਕਦੇ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਬੜੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਦਿਲ ਦਾ ਏਡਾ ਦਿਲਦਾਰ, ਭਾਵੇਂ ਗੱਡੇ ਲੰਘ ਜਾਣ, ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ।

ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਮੈਂ ਢੁੱਡੀਕੇ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਘੰਟਾ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘਰੇ ਅੱਪੜਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੋ ਢਾਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਸਾਰੇ ਭਰਾ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਂ ਅੱਧਾ ਪੌਣਾ ਘੰਟਾ ਘਰ ਬੈਠ ਕੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸੈਕਟਰੀ ਵੱਲ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਦਣ ਮੈਨੂੰ ਉਹਦਾ ਚੇਤਾ ਹੀ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਭਰਾ ਆਇਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਢੁੱਡੀਕੇ ਮੁੜਨਾ ਵੀ ਸਵੇਰ ਉਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ।

ਅਜੇ ਦਿਨ ਛਿਪਿਆ ਈ ਸੀ ਕਿ ਏਕੇ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਕੰਨ ਪਾੜਵੇਂ ਫਾਇਰ ਗੂੰਜੇ। ਇਓਂ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਬਾਹਰ ਬੀਹੀ ਵਿਚ ਈ ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲੀਆਂ ਹੋਣ। ਦਬਾਦੱਬ ਕੁੰਡੇ ਜਿੰਦੇ ਲੱਗ ਗਏ। ਸਾਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਪਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਏ ਭਜਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲੁੱਟ-ਖੋਹ ਨਾ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ। ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਡਰਦਾ ਮਾਰਾ ਜਾਗਦਾ ਹੋਇਆ ਹੀ ਛਾਪਲ ਗਿਆ। ਕਿਤੋਂ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ। ਕੁੱਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਭੌਂਕ ਰਹੇ। ਭਜਨ ਵੀ ਭੈਭੀਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਆਉਣ ਸਾਰ ਹੀ ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਫਿਰੌਤੀ ਵਾਲੀ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਚਿੱਠੀ ਵਾਲਾ ਉਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ਡਰ ਜਾਗ ਪਿਆ। ਮਨਾਂ ਕੀ ਪਤਾ ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਜਾਅ੍ਹਲੀ ਨਾ ਹੀ ਹੋਵੇ! ਕੀ ਪਤਾ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਅਮਲ ਅੱਜ ਭਜਨ ਦੇ ਆਏ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੋਵੇ? ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਜੁ ਸੋਧਣਾ ਸੀ। ਰਾਤ ਅਸੀਂ ਡਾਢੇ ਫਿਕਰਾਂ ਵਿਚ ਕੱਟੀ।

ਸਵੇਰੇ ਸਵੱਖਤੇ ਹੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸੈਕਟਰੀ ਦਾ ਲੜਕਾ, 1995 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਦਾ ਚਾਚਾ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਡੁਸਕਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀ ਉਹਦੇ ਪਾਪੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਗਏ ਹਨ। ਦਿਨ ਛਿਪੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲੀਆਂ ਸੀ ਉਹ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਈ ਚੱਲੀਆਂ ਸਨ। ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੇ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਰਾਤ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਟੀ ਸੀ। ਉਹ ਉਹਦਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਲੈਣ ਆਏ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਠਾਣੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਇਆ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਭੱਜ ਕੇ ਕੰਧ ਟੱਪਣ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਭੱਜਦੇ ਦੇ ਉਹ ਏਕੇ ਸੰਤਾਲੀ ਦਾ ਬ੍ਰੱਸਟ ਮਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਲਾਸ਼ ਓਥੇ ਈ ਪਈ ਸੀ। ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਚਾਚਾ ਜੀ, ਹੁਣ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਕੀ ਕਰੀਏ?'

ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ। ਬੰਦੇ ਮਰਨ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੁਣਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਕੋਈ ਅਸਚਰਜ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਰਥ ਵੀ ਸਨ। ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ, 'ਜੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਭਰਾ ਨਾ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਮਹਿੰਦਰ ਵੱਲ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਨੂੰ ਮੰਗਾ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਉਹਨੂੰ ਮਾਰਨ ਆਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਬਖ਼ਸ਼ਣਾ ਸੀ? ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੀ ਵਿਸਾਹ ਐ? ਆਹ ਵੇਖ ਲਓ, ਮਹਿੰਦਰ ਕੱਲ੍ਹ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਸੀ, ਰਾਤੀਂ ਮਰ ਮੁੱਕ ਗਿਐ! ਇਹੋ ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਸੀ।'

ਮੈਂ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸਕੂਟਰ ਉਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸੈਕਟਰੀ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਦੂਜੇ ਅਗਵਾੜ ਵਿਚ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਅਜੇ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲਿਆ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਬੂਹੇ ਭੇੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਂਜ ਅੰਦਰੋ-ਅੰਦਰੀ ਖ਼ਬਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮਹਿੰਦਰ ਸੈਕਟਰੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਸਿਆਲੂ ਰਾਤ 'ਚ ਠੰਢ ਨਾਲ ਆਕੜੀ ਹੋਈ ਉਹਦੀ ਲਾਸ਼ ਚਾਰ ਫੁੱਟੀ ਕੰਧ ਕੋਲ ਕੁੰਗੜੀ ਪਈ ਸੀ। ਉਹ ਕੰਧ ਟੱਪਣ ਲੱਗਾ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਡਿੱਗਾ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਗੋਲੀਆਂ ਵੱਜੀਆਂ ਸਨ ਉਥੇ ਖ਼ੂਨ ਜੰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਟੇਢਾ ਪਿਆ ਝਾਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਨੇੜਿਓਂ ਵੇਖਿਆ ਉਹਦੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਬੱਗੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛਦੀਆਂ ਹੋਣ, ਕਦ ਆਵੇਗਾ ਇਨਕਲਾਬ? ਉਹਦੇ ਬੂਟ ਜ਼ੁਰਾਬਾਂ ਤੇ ਗਰਮ ਕਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਜੋ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਅੱਧ-ਢੱਠੀ ਪੋਚਵੀਂ ਪੱਗ ਸੀ। ਕੱਲ੍ਹ ਸ਼ਾਮ ਸਜ-ਧਜ ਕੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ (ਵੱਡੀ ਸੱਥ) 'ਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੱਸ ਹੱਸ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀ ਏਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਸੀ ਕਿ ਸੂਰਜ ਦੀ ਧੁੱਪ ਚੜ੍ਹਨ ਤਕ ਵੀ ਆਂਢੀਆਂ-ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੇ ਮਹਿੰਦਰ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦਾ ਹੀਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਕੰਧ ਨਾਲ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਇਨਸਾਨ ਦਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 29 'ਤੇ)

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੈਸ਼ਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਹੀਜ-ਪਿਆਜ਼ ਬਾਹਰ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ

ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਦੇ ਸੱਦੇ ਉਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਬੈਠਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਮੁੱਦੇ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣਗੇ। ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੈਸ਼ਨ ਸੱਦ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਤਿਆਰੀ ਵੀ ਕਰ ਲਈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਆਸਾਂ ਵਧ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਹੋਇਆ, ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਫਿਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚਾਂਦਮਾਰੀ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਮੁੱਦੇ ਸਿਰਫ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤਕ ਦੀ ਸਾਂਝ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਏ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਚਾਂਦਮਾਰੀ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਭੱਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਸੁਣ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਉਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਕੋਈ ਵੀ ਸਦਨ ਹੋਵੇ-ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਧਿਰ ਦੀ ਬਾਕੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਧਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਉਸੇ ਦੀ ਬਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਹਾਊਸ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸੁਖਾਵਾਂ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਨੀਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁੱਕਦੀ ਗੱਲ ਕਿ ਮਾਹੌਲ ਸੁਖਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਿਆ ਤੇ ਬਹਿਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਬੇਹੂਦਗੀ ਇੱਕ-ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਵੇਖੀ ਗਈ। ਖੁਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ ਵੀ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਬਾਰੇ ਭੱਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਦਾ ਛਿੱਕਾ ਲਾਹ ਕੇ ਮਨ-ਆਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਸੀਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਕੁਝ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਸਭਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ-ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਰਡਰ ਸਕਿਓਰਟੀ ਫੋਰਸ (ਬੀ ਐੱਸ ਐੱਫ) ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ

ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਬਿੱਲਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁੱਢਾਂ ਤੋਂ, ਜਦੋਂ ਹਾਲੇ ਭਾਜਪਾ ਤਾਂ ਕੀ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ-ਪਾਰਟੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨ ਸੰਘ ਵੀ ਬਣਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਈ, ਉਸ ਵਕਤ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਕਦੇ ਹੇਜ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਢੌਂਗ ਕਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਬਾਕੀ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਏਕਤਾ ਵੀ ਚੰਗੀ ਸੀ। ਇਸ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਬਚਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝ ਦੇ ਪੁਲ ਉਸਾਰਨੇ ਪੈਣਗੇ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸਦੇ।

ਆਸਾਰ ਨਾ ਦਿੱਸਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਠ ਸਾਲ ਲੁਕੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣੇ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬਹਿਣਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇੱਕ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸਾਲ 2013 ਵਿੱਚ ਬਣਾ ਧਰੇ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਮਰ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਬਣਾਇਆ ਠੇਕਾ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਚੁਭਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਦਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 2013 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖ ਲਵੋ, ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਕੌਮਾ-ਬਿੰਦੀ ਤੱਕ ਵੀ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਲੱਭੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਕਹੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਚੋਣਵੇਂ ਸੂਝਵਾਨ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਏਦਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਹਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੇ 'ਸੂਝਵਾਨ' ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਰੌਲੇ-ਗੌਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੀਡੀਆ ਬਹਿਸ ਜਾਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਜਿਹੜੇ ਲੀਡਰ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਪਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਓਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸੰਘੀ ਦੁਆਲੇ ਰੱਸਾ ਕੱਸਣ ਦਾ ਕੰਮ ਖੁਦ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਓਦੋਂ ਪਾਸ ਹੋਏ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਉਠ ਪਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਓਦੋਂ ਜਿਹੜੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਦੋਂ ਕਰਨਗੇ? ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਏਦਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਵਾਰੀ ਵੀ ਕਿਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਝਲਕ ਮਿਲ ਗਈ।

ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਝਲਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ ਤਾਂ ਦੂਸਰੇ ਵੱਡੇ ਮੁੱਦੇ ਬਿਜਲੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਕਾਰਨ ਵੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਦੋਹਰਾ ਕਿਰਦਾਰ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਬਿਜਲੀ ਸਮਝੌਤੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸਭ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਓਦੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਤਾਂ ਓਦੋਂ ਹਾਲੇ ਬਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਣੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਪਤਾ ਵੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਲੱਭਣੀ ਔਖੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਲੋਕ-ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਚਰਚਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਜਲੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਅਫਸਰਾਂ ਤਕ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਚੋਣਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ 'ਢੱਕੀ ਰਿੱਝੇ ਤੇ ਕੋਈ ਨਾ ਬੁੱਝੇ' ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਏਨੇ ਸਾਲ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਫਾਰਮਿੰਗ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਬਿਜਲੀ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰਾ ਕੁਸੈਲਾ ਸੱਚ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ 'ਨਿੰਦਣ-ਸਲਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ' 'ਜੋ ਨਾ ਡਿੱਠਾ, ਸੋਈਓ ਮਿੱਠਾ' ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਬਚੀ ਹੋਈ ਲੱਭਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਓਦੋਂ ਹਾਲੇ ਇਹ ਬਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਣੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਦਲ-ਬਦਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਕੀ ਚੰਦ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੀ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਈਮਾਨ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਲੱਭਣੇ ਔਖੇ ਤਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਮੁੱਕ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਅੱਜ ਵੀ ਕੁਝ ਲੀਡਰ ਅਜਿਹੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਕਮਾਈ ਉਤੇ ਅੱਖ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼ਰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋਣ, ਪਰ ਜੇ ਏਦਾਂ ਦੇ ਨਾ ਲੱਭਣ ਤਾਂ ਵੋਟਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਪਾਉਣੀਆਂ ਹਨ। ਏਦਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀ ਸੋਚ ਕੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਬੀਤੇ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਚਿਰਾਗ ਬੁਝ ਗਿਆ ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ...

ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾ ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਡੂੰਘੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਅਲਬੱਤਾ, ਏਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਵੀ ਹੈ ਜੋ ਗੀਤ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਰੰਨਮ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

2010 ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਮੈਂ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਬਰੈਂਪਟਨ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਿਟੀ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ-ਆਉਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਕੁ ਸਾਹਿਤਕ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਵੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝੰਡ
ਫੋਨ: 647-567-9128

ਅਣਖੀਲਾ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦਾ ਗਠਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਵੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਅਤਿ-ਨੇੜਲੇ ਸਾਥੀ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਆਏ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਰਾਮਪੁਰੀ ਨਾਲ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਸਾਹਿਤ-ਦੋਸਤੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ।

4 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦੀਵਾਲੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਹ ਚਿਰਾਗ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਬੁਝ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੰਤਿਮ ਰਸਮਾਂ ਮੌਕੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣ-ਪਹਿਚਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੋਸਤ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਦੀਪ ਰਾਮਪੁਰੀ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਕਰਨ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਵੱਲੋਂ ਰਾਮਪੁਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਵ-ਭਿੰਨੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਬਣੀ 'ਰਾਮਪੁਰ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ' (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਵਿਚ ਸੁਰਜੀਤ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਵਰਗੇ ਨਾਮੀ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੰਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜੁੜੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ (ਰਜਿ.) ਦੇ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਅਧਿਆਕ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬਰੈਂਪਟਨ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਹ 'ਕਲਮਾਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ਲਾ' ਅਤੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੀਆਂ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਦੇ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਜੋਂ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਗਈ ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਤਰੰਨਮ ਵਿਚ ਗਾ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਕਰੋਨਾ-ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਜ਼ੂਮ-ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨੂੰ ਸਰਸ਼ਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨੇੜਲੇ ਸਾਥੀ ਕਵੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਣਖੀਲਾ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ। ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਹੰਸਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਕ

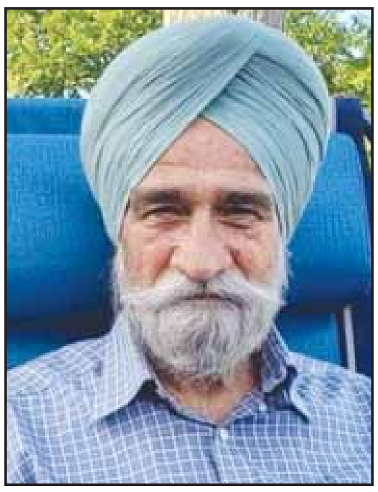

ਹੰਸ ਦੀ ਉਡਾਰੀ ਨੂੰ ਦੂਸਰਾ ਹੰਸ ਆਪਣੇ ਕਾਵਿਕ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਕ ਹਾਦਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ,
ਦਿਲ ਨੇ ਭੁਲਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ,
ਮੂੰਹ ਫੇਰ ਲਿਆ ਵੇਖ ਕੇ,
ਉਸ ਨੇ ਬੁਲਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ।
ਨਾ ਉਹ ਰੁਕਿਆ,
ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਪਾਇਆ,
ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ
ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਭਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ।
ਅਤੇ ਇਕ ਬਾਵਰਾ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ,
ਹੈ ਛੋੜ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ,
ਏਥੇ ਕੌਣ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦਾ,
ਸੱਭ ਸੋਚ ਕੇ ਇਹ ਰੋਏ।
ਮਿਲਣਾ ਨਹੀਂ ਉਸਨੇ,
ਜੇ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ,
ਰਹਿ ਗਿਐ 'ਅਣਖੀਲਾ' 'ਕੱਲ੍ਹਾ,
ਕਿਸ ਕੋਲ ਬਹਿ ਕੇ ਰੋਏ।

ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅਧੂਰੇਪਨ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਸਮਝਦੇ। ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕੁਝ ਵੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਅਧੂਰਾ ਸਮਝਦੇ ਅਤੇ ਇਕ ਪੂਰੇ ਗੀਤ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਸਨ:

ਮੈਂ ਮੰਨਦਾਂ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ,
ਹਰ ਯੁੱਗ ਦਾ ਹਰ ਗੀਤ ਅਧੂਰਾ,
ਹਰ ਯੁੱਗ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਅਧੂਰਾ,
ਹਰ ਯੁੱਗ ਦਾ ਹਰ ਮੀਤ ਅਧੂਰਾ,
ਮੇਰੇ ਦਰਦ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਅਧੂਰਾ,
ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਗੀਤ ਬਥੇਰਾ।
ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਗੀਤ ਬਥੇਰਾ।

ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ-ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾਰੀ ਨਾਲ ਜੂਝਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਇਕ ਹੋਰ ਨਾਵਲ ਦੇ ਖਰੜੇ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ, ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਮੁਖੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਹਿਨ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਪਰ,

ਚਿਰਾਗ ਬੁਝ ਗਿਆ ਇਕ, ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

ਕੀ-ਕੀ ਛੱਡ ਗਿਆ ਅਣਕਿਹਾ, ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਅਗਾਂਹ-ਵਧੂ ਕਵੀ ਅਤੇ ਸੁਰੀਲੇ ਗੀਤਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਇਨਸਾਨ ਵੀ ਸਨ। ਉਹ ਇਕ ਪ੍ਰੌੜ੍ਹ ਕਵੀ ਅਤੇ ਗੀਤਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਾਵਲਕਾਰ, ਵਾਰਤਕ-ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਕ ਵੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਯੁਗਾਂ ਯੁਗਾਂ ਦੀ ਪੀੜ', 'ਅਸੀਮਤ ਸਫ਼ਰ', 'ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੱਥ', 'ਮੈਂ ਨਿਰੀ ਪੱਤਝੜ ਨਹੀਂ", 'ਧੀਆਂ', 'ਅੱਜ ਤੀਕ', 'ਇਹ ਸਫ਼ਰ ਜਾਰੀ ਰਹੇ', 'ਸਫ਼ਰ ਸਾਡੀ ਬੰਦਗੀ', 'ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗਦੀ ਹੈ' ਰਚਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਾਵਲ 'ਗੁਲਾਬੀ ਛਾਂ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ' ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਕੂੜ ਨਿਖੁੱਟੇ', 'ਕਿਰਨਾਂ ਦੇ ਰੰਗ', 'ਕਤਰਾ ਕਤਰਾ ਸੋਚ' ਅਤੇ 'ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਫੁੱਲ ਨਿੱਕੀ ਵਾਸ਼ਨਾ' ਸੰਪਾਦਿਤ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ।

ਸੁਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਬੜਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਵਧੀਆ ਕਵੀ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ 'ਰਾਮਪੁਰ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ' ਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਤਕ ਲਿਜਾਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਉੱਡਦੀ ਮਿੱਟੀ ਉੱਪਰ ਪਾਣੀ ਤਰੌਂਕਣ, ਦਰੀਆਂ ਵਿਛਾਉਣ ਤੇ 'ਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ, ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਣ, ਮਾਈਕ ਫਿੱਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਟੇਜ-ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਆਪਣੇ ਸਮਰੱਥ ਗੀਤਾਂ ਸਦਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 19 ਵਾਰ ਕੌਮੀ ਕਵੀ-ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਉੱਘੇ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਰਹੇ।

ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਰੁਖ਼ਸਤ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕਰੀਬਨ 85 ਸਾਲ ਸੀ। ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਨੇ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਸਖ਼ਸ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਕਾਫ਼ੀ 'ਖ਼ਲਾਅ' ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਰਨਾ ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਸਨ।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਮੋੜਨ ਵਾਲੇ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪਾਨੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ

ਡਾਕਟਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪਾਨੀ (31 ਅਕਤੂਬਰ 1926-4 ਦਸੰਬਰ 2020) ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪਟੀਕਲ ਫਾਈਬਰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ਰੇਸ਼ੇ) ਦੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ। ਸ਼ਬਦ ਫਾਈਬਰ ਆਪਟਿਕਸ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਖੋਜਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਈਬਰ ਆਪਟਿਕਸ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਰਨ-ਉਪਰੰਤ ਵੱਕਾਰੀ ਖਿਤਾਬ ਪਦਮ ਵਿਭੂਸ਼ਣ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਹੈ।

ਰੂਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪਾਨੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪੇਟੈਂਟ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਸੌ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।" ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਫਾਈਬਰ ਔਪਟਿਕਸ' ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਈਜਾਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੇਟੈਂਟ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਅਤੇ 'ਕਾਢਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ' ਬਣ ਕੇ ਦਵਾਈਆਂ ਤੇ ਸੰਚਾਰ ਸਮੇਤ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਗਿਆਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ।

ਉਹ ਵੱਡੇ ਕੱਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਪਰ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਓਨਾ ਹੀ ਹਲਕੇ ਫੁਲਕੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਖੋਜੀ, ਉੱਦਮੀ, ਇੰਜਨੀਅਰ, ਕਿਸਾਨ, ਦਾਨੀ ਅਤੇ ਕਲਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿਕਾਰ, ਭਾਵ ਬਹੁਪੱਖੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਹਯਾਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ, ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਰਮਿਆਨ ਵੰਡ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਅੰਦਰ ਮਿੱਤਰਤਾਈ ਅਤੇ ਜਸ ਖੱਟਣਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਰਮ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ 'ਦਿ ਮੈਨ ਹੂ ਬੈਂਟ ਲਾਈਟ: ਫਾਦਰ ਆਫ ਫਾਈਬਰ ਔਪਟਿਕਸ' (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਮੋੜਨ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ: ਫਾਈਬਰ ਔਪਟਿਕਸ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ) ਪਾਠਕ ਦੀ ਲੈਅ ਟੁੱਟਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਸੁਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਕਹਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਪਾਨੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸ਼ਖਸ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨੌਂ ਦਹਾਕੇ ਜੀਅ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਧੀ ਕਿਕੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਯਾਦਗਾਰ ਪਲ ਅਤੇ ਮੰਜ਼ਰ ਸੰਜੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਝ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਗੁਆਚ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਰਲਾ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕੇ ਘਰ ਜਨਮੇ ਕਪਾਨੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬਾਲਪਨ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸਾਲ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ ਆਪਣੇ ਜੱਜ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਬਿਤਾਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪ ਘਟਨਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਤਫਰੀਹ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਹੀ ਬਾਗ 'ਚੋਂ ਸੰਤਰੇ ਤੋੜਦੇ ਸਨ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਤੱਕਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਉਹ ਆਪਣੀ ਦਾਦੀ 'ਮਨ ਜੀ' ਕੋਲੋਂ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਿਆ ਕਰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ 'ਤੇ ਗਹਿਰਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖੇ ਜੋ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਨ, ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਵਾਏ ਗਏ 200 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਹੱਥ-ਖਰੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਪਿਆ ਸੀ।

ਕਪਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਧੁਰਾ ਇਹ ਹੱਥ-ਖਰੜੇ ਹੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਡੇਹਰਾਦੂਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਨੀ ਪਹਿਰੇ ਦੰਗਈਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ। ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇਖਿਆ, ਖਾਸਕਰ 15 ਸਕੂਲੀ ਬੱਚੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਤਾਰ-ਤਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਕਿ 'ਰੌਸ਼ਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੱਧੀ ਰੇਖਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸਫਰ ਕਰਦੀ ਹੈ' ਨੇ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਜਗਿਆਸੂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਏਪੁਰ ਵਿਚ ਅਸਲ੍ਹਾ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਅਪਰੈਂਟਿਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉੱਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਔਪਟੀਕਲ ਉਪਕਰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਕਪਾਨੀ ਦਾ ਮਨ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਗਲਾ ਮੁਕਾਮ ਲੰਡਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। 1951 ਤੋਂ 1955 ਤੱਕ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪੈਣ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਵਕਫੇ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਦੇ ਸਨ। ਕਪਾਨੀ ਨੇ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੀਐੱਚ.ਡੀ. ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਰਜ ਉੱਥੇ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਸਤੰਬਰ 1955 ਵਿਚ 'ਪੌਪੂਲਰ ਮਕੈਨਿਕਸ' ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਐਚ.ਐਚ. ਹੌਪਕਿਨਜ਼ ਅਤੇ 27 ਸਾਲਾ ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫਾਈਬਰਸਕੋਪ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵਿਆਨਾ ਵਿਚ ਰੌਚੈਸਟਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਇਲੀਨਾਏ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦੇ ਔਪਟਿਕਸ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ। ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਵਿਚ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: "ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਬਿਤਾਏ ਚਾਰ ਸਾਲ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਲਦਾਇਕ ਸਾਲ ਸਨ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਪੇਟੈਂਟ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਹੋ ਗਏ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਦੋਂ ਮੈਂ 'ਕਾਢਾਂ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ' ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸਾਂ।"

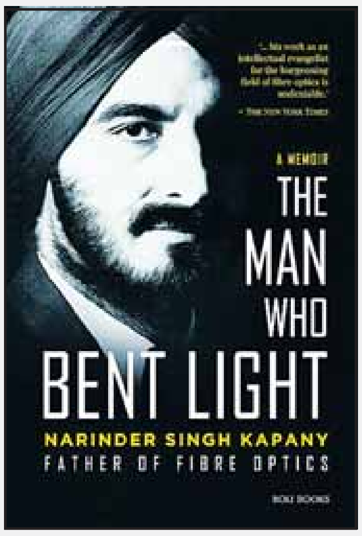

ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਪਾਨੀ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਮੁਖੜਾ।

ਉਹ ਭਾਰਤ ਪਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਰੌਚੈਸਟਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਤਨ ਪਰਤਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀਠ ਪਰ ਫਿਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਵੀ.ਕੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੈਨਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਹਿਰੂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਕਤ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਉਡੀਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਪਾਨੀ ਨੇ ਸਿਲੀਕੌਨ ਵੈਲੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ। ਆਖਰ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਤੋਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਪਰ ਤਦ ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਕਪਾਨੀ ਨੇ ਕਾਢਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ ਮੁਕਾਮ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਐਂਡੋਸਕੋਪਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਫਰੋਲਣ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਤਾਪ ਘਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪਰਖ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਖੜੇ ਹੋਏ ਰੈਟੀਨਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਲੇਜ਼ਰ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਆਪਣੀ ਉੱਦਮਸ਼ੀਲਤਾ ਤੋਂ ਹੋਈ ਪਰ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪੰਨੇ ਪਲਟਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸੂਝ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਲਾਭ ਕਮਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਪਟਿਕਸ ਤਕਨਾਲੋਜੀ 1967 ਵਿਚ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 1973 ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਵੇਚੇ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ 'ਕੈਪਟਰੌਨ' ਦਰਜਨਾਂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਪੰਘੂੜਾ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਵਾਰ ਵੇਚੀ ਸੀ। 1972 ਵਿਚ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਐਕਸਪਲੋਰੇਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਡਾਇਨੌਪਟਿਕ ਸਕੱਲਪਚਰਜ਼' ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਮਿਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚਲੇ 'ਮੈਸੇਕਰ' ਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਏ ਵਿਚ 1984 ਵਿਚ ਹੋਏ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 31 ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਨੂੰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਕਰਫਿਊ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਤਨ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਕਰਫਿਊ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ।"

ਕਪਾਨੀ ਦੀ ਚਿਰਕਾਲੀ ਵਿਰਾਸਤ ਸਿੱਖ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਫੋਕਸ ਸਿੱਖ ਕਲਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ, ਸੈਂਟਾ ਕਰੂਜ਼ ਵਿਖੇ ਦੋ ਚੇਅਰਾਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਤਵ ਔਪਟੋਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਅਤੇ ਉੱਦਮਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਚੇਅਰ ਸੈਂਟਾ ਬਾਰਬਰਾ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭਾਈਵਾਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਤਿੰਦਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰਾ ਅਸਰ ਪਿਆ। ਮਾਰਚ 2020 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ 4 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ 94 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪ ਵੀ ਚੱਲ ਵੱਸੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ।

ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਬਰਸੀ...

ਅੱਬਾਸ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: +91-98552-59650

ਸ਼ਰਾਬਬੰਦੀ, ਨਾਕਾਬੰਦੀ, ਘੇਰਾਬੰਦੀ, ਸਿਹਰਾਬੰਦੀ, ਨਸਬੰਦੀ ਤੇ ਜੰਗਬੰਦੀ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਸੁਣਦੇ ਆਏ ਸਾਂ ਪਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਠ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਰਾਤੀਂ ਅੱਠ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਅਚਾਨਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 'ਨੋਟਬੰਦੀ' ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਿਆ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹਾ ਜਾਪਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਹਰ ਆਮ ਖਾਸ ਨੂੰ ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਸਲ ਅਰਥ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਮੌਜੂਦ ਪੰਜ ਸੌ, ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਾਉਣ ਲਈ ਥਾਂ ਥਾਂ ਖੱਜਲ ਖੁਆਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ।

ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਲੰਘ ਗਈ ਪਰ ਸਵੇਰ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਝਟਕਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੁੱਧ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਰਦਿਆਂ 500-500 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਉਸ ਦੀ ਹਥੇਲੀ ਤੇ ਧਰੇ। ਨੋਟ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਇੰਝ ਘੂਰਿਆ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੂਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁੜੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਨਕਲੀ ਨੋਟ ਫੜਾ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ। ਉਸ ਨੇ ਨੋਟ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਧੱਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਬਾਬੂ ਜੀ, ਹੁਣ ਇਹ ਨੋਟ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦੇ।" ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਭਾਈ ਅਜੇ ਤਾਂ ਇਹ ਨੋਟ ਪੰਜਾਹ ਦਿਨ ਚੱਲਣਗੇ। ਕਾਫੀ ਬਹਿਸ ਤੇ ਤਕਰਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੇ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਨੋਟ ਫੜੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਬੱਸ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਵੇਰੇ ਦਸ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗਲੀ ਵਿਚ ਸਬਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਨੇ ਹੋਕਾ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਪਤਨੀ ਨੇ ਸਬਜ਼ੀ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਰੋਕਿਆ। ਪਤਨੀ ਅਜੇ ਸਬਜ਼ੀ ਛਾਂਟ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਬਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਹਿ ਸੁਣਾਇਆ: "ਭੈਣ ਜੀ! ਸਬਜ਼ੀ ਜਿੰਨੀ ਜੀ ਚਾਹੇ, ਖਰੀਦੋ; ਲੇਕਿਨ ਨੋਟ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ। 500 ਜਾਂ 1000 ਦਾ ਨੋਟ ਮੈਂ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਵਾਂਗਾ।" ਪਤਨੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ 1000 ਦਾ ਨੋਟ ਸੀ। ਸਬਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨੋਟ ਤੇ ਪਈ ਤਾਂ ਉਹ ਗਲੀ ਵਿਚੋਂ ਰੇੜ੍ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਇਉਂ ਦੌੜਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਰੋੜਾ ਦੇਖ ਕੇ ਕੁੱਤਾ ਦੌੜਦਾ ਹੈ!

ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਬਚੇ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭਰੀ। ਸੋਚਿਆ, ਕਿਉਂ ਨਾ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆਏ ਪੰਜ ਸੌ, ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੋਟ ਵਰਤ ਲਈਏ ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਫੀਸ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਸਕੂਲ ਦੇ ਕਾਊਂਟਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਕਲਰਕ ਨੇ ਬਨਾਉਟੀ ਜਿਹੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਫੀਸ ਕਾਰਡ ਨਾਲ 1000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਪੰਜ ਨੋਟ ਕਾਊਂਟਰ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਖਚਰੀ ਜਿਹੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਬਿਖੇਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਸੌਰੀ ਸਰ! ਹੁਣ ਅਸੀਂ 1000 ਅਤੇ 500 ਦੇ ਨੋਟ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ।"

ਸੋਚਿਆ, ਚਲੋ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਕੈਸ਼ ਕਢਵਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਬੰਦ। ਜਿਹੜਾ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਦਿਸਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇੰਨੀ ਲੰਮੀ ਲਾਈਨ ਕਿ ਬੱਸ ਰੱਬ ਰਹਿਮ ਕਰੇ...! ਅਸੀਂ ਵੀ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਏ। ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆਂ ਸ਼ਾਮ ਪੈ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਤੱਕ ਪੁੱਜਦੇ, ਕੈਸ਼ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਰਾਤੀਂ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਹੁ-ਫੁੱਟਦੇ ਹੀ ਬੈਂਕ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਸਵੇਰੇ ਨਿਰਨੇ ਕਾਲਜੇ ਹੀ ਜਦੋਂ ਬੈਂਕ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਦਿਆਂ ਅੱਜ ਵੀ ਚਿਤ ਘਾਊਂ-ਮਾਊਂ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਲੰਮੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਰਜ਼ਾਈਆਂ ਲਪੇਟੀ ਤੇ ਕੁਝ ਕੰਬਲ ਲਈ ਲੇਟੇ ਸਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਹੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਬਾਹਰ ਡੇਰੇ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਬੈਂਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਲਈ ਲੋਕ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਧੱਕਾ-ਮੁੱਕੀ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬੈਂਕ ਵਿਚੋਂ ਪੈਸੇ ਕਢਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਆਖ਼ਿਰੀ ਮੌਕਾ ਹੋਵੇ।

ਆਖਰ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਸ ਭੇਡਚਾਲ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨਾ ਪਿਆ, ਧੌਲ-ਧੱਫੇ ਖਾਂਦਿਆਂ ਬੈਂਕ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ, ਅੰਦਰ ਹਰ ਕਾਊਂਟਰ ਤੇ ਕਈ-ਕਈ ਲਾਈਨਾਂ। ਬੈਂਕ ਅੰਦਰਲਾ ਮੰਜ਼ਰ ਦੇਖ ਕੇ ਦਿਲ ਕਾਹਲਾ ਪੈਣ ਲੱਗਿਆ। ਦਿਲ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਵਾਂਗ 'ਆਲ ਇਜ਼ ਵੈਲ... ਆਲ ਇਜ਼ ਵੈਲ' ਕੀਤਾ ਪਰ ਅਜੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਵੀ ਨਾ ਵੱਜੇ ਸਨ ਕਿ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ: ਕੈਸ਼ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੈਸੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਰਹੇ।

ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਜੋ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਬੱਸ ਰਾਹੀਂ ਲਗਭਗ 70 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਕਾਲਜ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ 1000 ਦੇ ਦੋ ਨੋਟ ਅਤੇ ਸੌ ਦਾ ਇਕ ਨੋਟ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਨੋਟ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਤੁੜਵਾ ਲਿਆਈਂ ਪਰ ਉਹਨੇ ਸ਼ਾਮੀਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਨੋਟ ਬਰੰਗ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, "ਭਾਪਾ ਜੀ, ਕੰਡਕਟਰ ਨੇ ਬੱਸ ਦੀ ਤਾਕੀ ਅੰਦਰ ਵੜਦਿਆਂ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਕਿਰਾਏ ਲਈ 1000 ਜਾਂ 500 ਦੇ ਹੀ ਨੋਟ ਹਨ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੇਠਾਂ ਉੱਤਰ ਜਾਣ।"

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਬਾਜ਼ਾਰ ਗਏ ਤਾਂ ਹਰ ਛੋਟੀ ਵੱਡੀ, ਹਰ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਲੱਗੇ ਬੋਰਡਾਂ ਨੇ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ: ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ 1000 ਅਤੇ 500 ਦੇ ਨੋਟ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਫੈਕਟਰੀ ਵਾਲੇ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਜਾਣਾ ਹੋਇਆ। ਪੂਰੀ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਕਬਰਾਂ ਵਰਗੀ ਚੁੱਪ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਮਿੱਤਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੁਖੀ ਬੈਠਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਮਰਗ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਨਾ ਹੋਲੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੀਵਾਲੀ, ਫਿਰ ਸਾਰੀ ਲੇਬਰ ਛੁੱਟੀ ਕਿਉਂ ਤੋਰ ਦਿੱਤੀ?" ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਹੀਂ ਯਾਰ, ਛੁੱਟੀ-ਛੱਟੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਕੀਤੀ, ਦਰਅਸਲ ਸਾਰੀ ਲੇਬਰ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕੇ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਕਰੰਸੀ ਬਦਲੀ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਹਫਤੇ ਤੋਂ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਠੱਪ ਹਨ।"

ਉਂਜ, ਇਸ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੌਰਾਨ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਵਿਆਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਅਮਿੱਟ ਛਾਪ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਹੋਇਆ ਇਉਂ ਕਿ ਗੁਆਂਢ ਦੀ ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਮੁਹੱਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਤੈਅ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਆਦਿ ਸਭ ਵੰਡੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਕੁੜੀ ਅਤੇ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਕੈਸ਼ ਆਦਿ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਢਵਾ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ, ਬੈਂਕ ਵਿਚੋਂ ਕਢਵਾਈ ਨਕਦੀ ਰੱਦੀ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਈ। ਜਦ ਲੱਖ ਯਤਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਕਦੀ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਆਪਸੀ ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ ਤੈਅ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬਰਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕੱਪ ਚਾਹ ਪਿਆ ਕੇ ਕੁੜੀ ਸਾਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੋਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏ; ਤੇ ਫੇਰ ਇੰਜ ਹੀ ਹੋਇਆ।... ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਕਈ ਮੁਹਾਵਰੇ ਤੇ ਅਖਾਣ ਜਿਵੇਂ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ: ਬਾਪ ਬੜਾ ਨਾ ਭਈਆ, ਸਭ ਸੇ ਬੜਾ ਰੁਪਈਆ, ਨੌਂ ਦੋ ਗਿਆਰਾਂ ਹੋ ਜਾਣਾ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ। 'ਮੱਖੀਆਂ ਮਾਰਨਾ' ਮੁਹਾਰਵਾ ਵੀ ਸੱਚ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖਿਆ। ਮੰਦੀ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਵਿਹਲੇ ਬੈਠੇ ਮੱਖੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇਲੀਨਾਏ ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ, ਵ੍ਹੀਟਨ

ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ।
ਜਿਉ ਕਰਿ ਸੂਰਜੁ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਰੇ ਛਪਿ ਅੰਧੇਰੁ ਪਲੋਆ।

ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਲਈ,ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸੱਚ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇ ਕੇ ਜਗਾਉਣ ਆਈ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਜੋਤ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 552ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ,
ਇਸ ਵਾਰ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦਾ ਦਿਹਾੜਾ 19 ਨਵੰਬਰ, ਦਿਨ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਹੈ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੋ ਜੀ

ਮਹਾਮਾਰੀ ਕੋਵਿਡ-19 ਕਰੋਨਾ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਵਲੋਂ ਮਾਇਕ ਸੇਵਾ ਦੀ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅਸੀਸ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣੋ ਜੀ।

ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇਗਾ ਅਤੇ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਿਰੰਤਰ ਚੱਲਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

17 ਨਵੰਬਰ, ਬੁਧਵਾਰ ਸ਼ਾਮ 6:30 ਵਜੇ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ
ਕੀਰਤਨ ਭਾਈ ਜਗਤ ਸਿੰਘ 7:00 ਤੋਂ 8:00 ਵਜੇ ਤਕ

19 ਨਵੰਬਰ, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ
ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ ਭਾਈ ਭਾਈ ਜਗਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ
6:30 ਤੋਂ 8:30 ਵਜੇ ਤਕ

21 ਨਵੰਬਰ, ਐਤਵਾਰ
ਰੈਗੂਲਰ ਦੀਵਾਨ ਸਵੇਰੇ 9:00 ਤੋਂ 1:00 ਵਜੇ ਤਕ
ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ: ਸਵੇਰੇ 9 ਤੋਂ 10 ਵਜੇ ਤਕ
ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਤੇ ਭੋਗ 10:00 ਵਜੇ
ਕੀਰਤਨ ਭਾਈ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 10:20 ਤੋਂ 11:00 ਵਜੇ ਤਕ
ਕੀਰਤਨ ਭਾਈ ਜਗਤ ਸਿੰਘ 11:00 ਤੋਂ 12:00 ਵਜੇ ਤਕ
ਕੀਰਤਨ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਵਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਦੁਪਹਿਰ 12:00 ਤੋਂ 1:00 ਵਜੇ ਤਕ

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕੀਰਤਨੀਏ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੁੱਧਵਾਰ 17 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਐਤਵਾਰ 21 ਨਵੰਬਰ ਤਕ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ।

ਬੇਨਤੀ ਕਰਤਾ: ਸਮੂਹ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵ੍ਹੀਟਨ

ILLINOIS SIKH COMMUNITY CENTER

2131 Creekside Drive, Wheaton, IL 60189, Ph: 630.510.9700
www.ilscc.com e-mail: ilsccwheaton@gmail.com

Gurdwara Singh Sabha Richardson

1201 Abrams Rd. Richardson, Tx 75081

ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਲਈ, ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸੱਚ ਤੇ ਹੱਕ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇ ਕੇ ਜਗਾਉਣ ਆਈ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਜੋਤ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ 552ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ ਕੁਲ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ

ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

19-20 ਤੇ 21 ਨਵੰਬਰ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ, ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਤੇ ਐਤਵਾਰ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ:

19 ਨਵੰਬਰ, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ:
ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ 10:00 ਵਜੇ
ਕੀਰਤਨ: ਸ਼ਾਮ 6:30 ਤੋਂ 8:30 ਵਜੇ ਤਕ
21 ਨਵੰਬਰ, ਐਤਵਾਰ:
ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ 10:00 ਵਜੇ
ਕੀਰਤਨ: ਸਵੇਰੇ 11:00 ਤੋਂ 12:45 ਵਜੇ ਤਕ
ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥੇ ਵਾਰਾਂ ਗਾਉਣਗੇ

ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਉਪਰੰਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਏਕਤਾ, ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਨਿਡਰਤਾ ਦਾ ਹੋਕਾ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ : ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀਗੰਗਾਨਗਰ ਵਾਲੇ

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸੂਚ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ

19 ਅਤੇ 21 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਗੇ

FOR MORE INFORMATION CONTACT: 972-235-3388

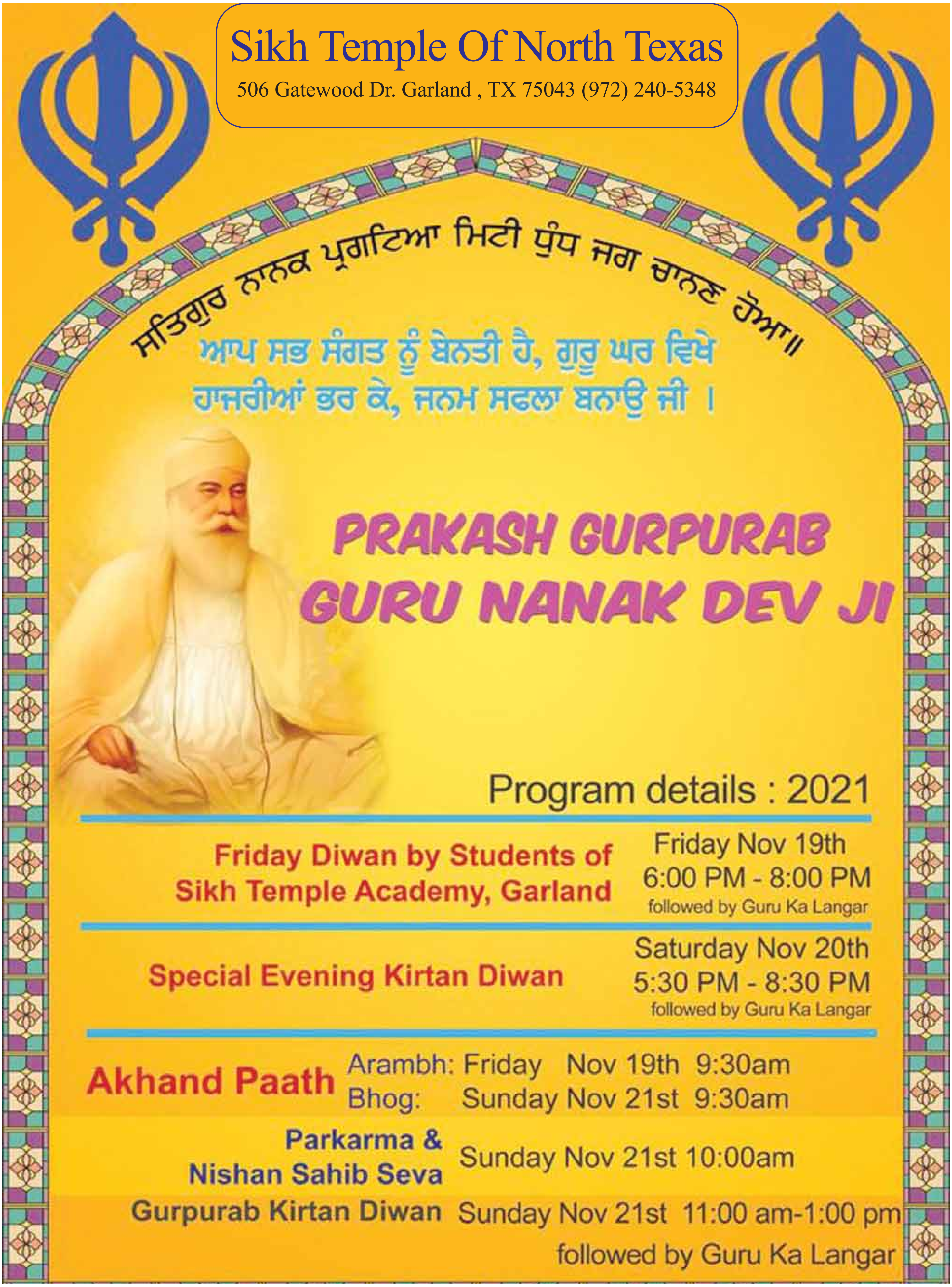
Sikh Temple Of North Texas
506 Gatewood Dr. Garland , TX 75043 (972) 240-5348
ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਧ ਜਗ ਚਾਨਣ ਹੋਆ॥
ਆਪ ਸਭ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ
ਹਾਜਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ, ਜਨਮ ਸਫਲਾ ਬਨਾਉ ਜੀ ।
PRAKASH GURPURAB
GURU NANAK DEV JI
Program details : 2021
Friday Diwan by Students of
Sikh Temple Academy, Garland
Friday Nov 19th
6:00 PM - 8:00 PM
followed by Guru Ka Langar
Special Evening Kirtan Diwan
Saturday Nov 20th
5:30 PM - 8:30 PM
followed by Guru Ka Langar
Akhand Paath
Arambh: Friday Nov 19th 9:30am
Bhog: Sunday Nov 21st 9:30am
Parkarma &
Nishan Sahib Seva
Sunday Nov 21st 10:00am
Gurpurab Kirtan Diwan
Sunday Nov 21st 11:00 am-1:00 pm
followed by Guru Ka Langar

ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਆਫ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ (ਓਕ ਕਰੀਕ)

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣ ਹੋਆ॥ ੴ

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ

552ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਸ਼ਾਲਾ! ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ 'ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ ਤੇ ਵੰਡ ਛਕੋ' ਸੰਗਤ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਰਹੇ। ਦੁਨੀਆ ਵਿਚੋਂ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ, ਜਾਤੀਵਾਦ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੰਨਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਵੇ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ:

19 ਨਵੰਬਰ, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ:
ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ 10:30 ਵਜੇ
21 ਨਵੰਬਰ, ਐਤਵਾਰ:
ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ 10:00 ਵਜੇ
ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ 10:30 ਵਜੇ

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ:
ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ:

ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ
ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਥੇ ਵਲੋਂ
ਸਮਾਂ:
11:00 ਤੋਂ 1:00 ਵਜੇ ਤਕ

-ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਾਸ-

ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ

Sikh Temple Of Wisconsin

7512 South Howell Ave. Oak Creek, WI 53154
Ph. 414-764-7454 Web Site: sikhtempleofwisconsin.com

ਪੰਡੋਰਾ ਪੇਪਰ: ਧਨ ਕੁਬੇਰਾਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਕਾਰੇ

ਪਨਾਮਾ ਪੇਪਰਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਡੋਰਾ ਪੇਪਰਜ਼ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਧਨਾਢਾਂ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਨੰਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਟੈਕਸ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਨਾਢਾਂ ਨੇ ਟੇਢੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਟੈਕਸ ਆਪੇ ਹੜੱਪ ਲਿਆ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਹੋਰ ਟੈਕਸ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਬੋਝ ਵਧਾਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਹਰੀਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਸ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਰਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਲੋਕ ਭੁੱਖਮਰੀ, ਗਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਭੱਜੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਿੱਲ ਹੀ ਮਸਾਂ ਭਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਕੋਲ ਬੈਠਣ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਂ ਵੀ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਪੱਚੀ ਫੀਸਦ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਸਿਰਫ ਦਿਨ ਵਿਚ ਇੱਕ ਅੱਧੀ ਵਾਰ ਹੀ ਤਪਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਦੁਕਾਨ-ਨੁਮਾ ਬਿਜ਼ਨਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਸਿਸਟਮ ਫੇਲ੍ਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲ ਵੀ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਤੀਹ ਪੈਂਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਸਾਲ ਲੱਖਾਂ ਬੱਚੇ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਜਗ੍ਹਾ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਵੇਚ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਢਿੱਡ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਲਾਤਕਾਰ, ਮਾਰ-ਧਾੜ, ਚੋਰੀ-ਚਕਾਰੀ, ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਲੋਕ ਹੜ੍ਹ ਨਾਲ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਸੋਕੇ ਨਾਲ। ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੇ

ਹਰੀਪਾਲ
ਫੋਨ: 403-714-4816

ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਸਗੋਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਰਾਜਭਾਗ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਚੋਰੀ ਕਰ ਕੇ, ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਕਠਪੁਤਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਬਣਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਾਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਲੋਕ ਮੋਮ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀ ਸਮਝਦੇ। ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਪੰਡੋਰਾ ਪੇਪਰਜ਼ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਗਰੀਬੀ ਲਈ ਇਹ ਲੋਕ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਆਲਸੀ ਨਹੀਂ ਹਨ; ਉਂਜ, ਇਹਨਾਂ ਧਨ ਕੁਬੇਰਾਂ ਨੇ ਗਰੀਬਾਂ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਹੀਲੇ ਵਸੀਲੇ ਖੋਹ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਹੀ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਓ ਜ਼ਰਾ ਪੰਡੋਰਾ ਪੇਪਰਾਂ ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਅਤੇ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਦੌਲਤ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪੰਡੋਰਾ ਪੇਪਰਜ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਟੈਕਸ ਹੈਵਨ ਫਾਈਲਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ। ਇਹ ਪਨਾਮਾ ਪੇਪਰ ਅਤੇ ਪੈਰਾਡਾਈਜ਼ ਪੇਪਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਯੁਕਤ ਫਾਈਲਾਂ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਪੰਡੋਰਾ ਪੇਪਰ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ 330 ਸਿਆਸਤਦਾਨ, 90 ਦੇਸ਼ ਅਤੇ 35 ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਾਂ ਸਾਬਕਾ ਸ਼ਾਸਕ, ਰਾਜਦੂਤ, ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਤੱਕ ਇਸ ਫਰਾਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

ਆਈ.ਸੀ.ਆਈ.ਜੇ. (ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੰਸਟੋਰੀਅਮ ਆਫ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਟਿਵ ਜਰਨਲਿਟਸ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ.ਸੀ. ਵਿਚ ਹੈ) 14 'ਆਫ ਸ਼ੋਰ' (ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ) ਸਰਵਿਸ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡਰ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਛਾਪੀ। ਇਹ ਸਰਵਿਸ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਟੈਕਸ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੈੱਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਨੂੰ ਸੌਖਾ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ।

ਲੇਖ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੈੱਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸ਼ੈੱਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਕੀ ਹਨ? ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਨ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਫਰਜ਼ ਕਰੋ, ਤੁਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹੋ, ਭਾਵ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਹੋ, ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਲਾਭ 10 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸ ਲੱਖ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਬਹੁਤ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਐਨਾ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਬਲੀਜ (ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਜਿੱਥੇ ਟੈਕਸ ਦਰ ਜ਼ੀਰੋ ਫੀਸਦ ਹੈ) ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਥਾਪ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਸਿਰਫ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਭੌਤਿਕ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ, ਬੱਸ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਮੇਲਬੌਕਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲਾਭ ਵਿਚੋਂ 8 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਇਸ 8 ਲੱਖ 'ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਂ 'ਆਫ ਸ਼ੋਰ' ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੋ ਲੱਖ ਡਾਲਰ 'ਤੇ ਹੀ ਟੈਕਸ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਬਲੀਜ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਹੀ ਪੈਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅੱਠ ਲੱਖ ਡਾਲਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਟੈਕਸ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਸਭ ਭਾਵੇਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅਨੈਤਿਕ ਤਾਂ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਟੈਕਸ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਦਾ ਹੋਰ ਬੋਝ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਮ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਹੋਰ ਗਰੀਬ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਤੇ 40 ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਲੜਾਈ ਅਸੀਂ ਜਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਕਦ ਦੀ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਲੋਕ ਹਫਤੇ ਦੇ ਸੱਤਰ ਜਾਂ ਅੱਸੀ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਵੇਲਾ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ ਲੋਕ ਵੀ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲੱਭਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਮਾਹਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਚੋਰ ਮੋਰੀਆਂ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਿਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ‘ਘਾਟਾ’ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਧਨ ਕੁਬੇਰਾਂ ਤੇ ਨੱਥ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਰੂਹ ਕੰਬ ਉਠਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਫਾਈਲਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ 45 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ 130 ਅਰਬਪਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਲੇ ਰੂਸ ਦੇ 46 ਅਰਬਪਤੀ ਹਨ, ਨੇ ਸ਼ੈੱਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਨਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਟੋਨੀ ਬਲੇਅਰ, ਰੂਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੂਤਿਨ, ਜੌਰਡਨ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਅਨਿਲ ਅੰਬਾਨੀ, ਸਚਿਨ ਤੇਂਦੂਲਕਰ, ਪੌਪ ਸਟਾਰ ਸ਼ਕੀਰਾ ਦੇ ਨਾਂ ਵਰਨਣ ਯੋਗ ਹਨ। ਆਈ.ਸੀ.ਆਈ.ਜੇ. ਨੇ 150 ਮੀਡੀਆ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚਿਆ ਹੈ। ਲੱਗਭੱਗ 2 ਸਾਲ ਆਈ.ਸੀ.ਆਈ.ਜੇ. ਨੇ 600 ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ 117 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ। ਰਿਪੋਰਟਰਾਂ ਨੇ ਕਲਿਫਸਾਈਡ ਮੈਨਸ਼ਨ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ, ਡੋਮੀਨੀਕਨ ਰਿਪਬਲਿਕ ਵਿਚ ਗੰਨੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਫਾਰਮ, ਇਕ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਫੈਕਟਰੀ ਜੋ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਬਹੁਮੰਜ਼ਲੇ ਟਾਵਰ ਜਿਹੜੇ ਡੁਬਈ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਇੱਕ ਤੁਰਕੀ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਛਾਣ-ਬਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਤੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪਿਛਲੇ ਪੱਚੀ ਸਾਲਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਂ 29000 ਧਨ ਕੁਬੇਰਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਟੈਕਸ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਨਾਮਾ ਪੇਪਰਜ਼ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਟੈਕਸ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਆਏ ਸਨ, ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਪਨਾਮਾ ਪੇਪਰਜ਼ ਵੀ ਕਿਸੇ ਲਾਅ-ਫਰਮ ਵਿਚੋਂ ਲੀਕ ਹੋਏ ਸਨ। 'ਆਫ ਸ਼ੋਰ' ਕੰਪਨੀ ਭਾਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ, ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਨੂੰ, ਡਰੱਗ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ੀਲਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਮੁਲਕ ਲਈ, ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆ ਨਾਲ ਜੰਗੀ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮਾਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਹਾਜ਼ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਕੱਚਾ ਮਾਲ਼ ਕੱਢਣ ਦੇ ਠੇਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਗੈਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ੈੱਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ ਇਹਨਾਂ ਟੈਕਸ ਹੈਵਨ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੈਸਾ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸਕੂਲਾਂ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ, ਸੜਕਾਂ, ਪੁਲਾਂ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਕਮੀ ਨਾ ਆਵੇ। ਪੰਡੋਰਾ ਪੇਪਰਾਂ ਦੇ ਲੀਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੀਡਰ ਜਾਂ ਧਨ ਕੁਬੇਰ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਿਕੰਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਪੇਪਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੌਰਡਨ ਦਾ ਰਾਜਾ ਅਬਦੁੱਲਾ, ਚੈੱਕ ਰਿਪਬਲਿਕ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਇਕੁਆਡੋਰ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਕੀਨੀਆ ਅਲ ਸਲਵਾਡੋਰ ਤੇ ਪਨਾਮਾ ਦੇ ਲੀਡਰ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਟੈਕਸ ਹੈਵਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਦਾ ਪੈਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਲਈ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿੰਦਦਾ ਹੈ। ਪੰਡੋਰਾ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿਚ 206 ਅਮਰੀਕੀ ਟਰਸਟ, 15 ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ 22 ਟਰਸਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਜੋਖੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਪਰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਹਿ ਲੱਖਾਂ (ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਦੇ) ਡਾਲਰ ਕਿਵੇਂ ਕੈਰੇਬੀਅਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਟੇਟ ਸਾਊਥ ਡਕੋਟਾ ਵਿਚ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ 'ਬੇਕਰ ਮੈਕੰਜੀ' ਅਮੀਰਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਸਪੈਨਿਸ਼, ਚੀਨੀ, ਕੋਰੀਅਨ, ਗਰੀਕ ਅਤੇ ਰੂਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅਨਰਜੀ, ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸੌਦੇ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਈ.ਸੀ.ਆਈ.ਜੇ. ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਡੇਟਾ ਬੇਸ ਵਿਚ ਸਾਂਭ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਪੰਡੋਰਾ ਪੇਪਰਾਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਟੈਕਸ ਸਿਸਟਮ, ਅੰਡਰ ਗਰਾਊਂਡ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਚੋਰੀ ਦਾ ਪੈਸਾ ਕਿਵੇਂ ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਦੱਸਣਗੇ। ਜੇਕਰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸ਼ਰੀਫਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ:

1) ਕਿੰਗ ਅਬਦੁੱਲਾ (ਜੌਰਡਨ) ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ 15 ਮੈਨਸ਼ਨ ਲਈ ਬੈਠਾ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 8 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੇ ਲੱਗਭੱਗ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 36 ਸ਼ੈੱਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੌਰਡਨ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ. ਅੱਗੇ ਝੋਲੀ ਅੱਡ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਗ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੀ ਈਮੇਲ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕੋਡ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

2) ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ) ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਸੇ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪੈਸਾ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਵੇਗਾ ਪਰ ਜਦ ਆਪਣਾ ਦਾਅ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਆਪ ਵੀ ਚੋਰਾਂ ਦਾ ਸਾਥੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।

3) ਰੂਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੂਤਿਨ ਦਾ ਨਾਂ ਇਹਨਾਂ ਪੰਡੋਰਾ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾਮੈਨ ਅਤੇ ਪੂਤਿਨ ਤੇ ਸਵੇਤਲਾਨਾ ਕਰਵੇਨੋਆ ਦੀ ਧੀ ਐਲਿਜ਼ਬਥ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸਵੇਤਲਾਨਾ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਪੂਤਿਨ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪੂਤਿਨ ਨੇ ਸਵੇਤਲਾਨਾ ਨਾਲ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

4) ਲਿਬਨਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਜੀਬ ਮਿਕਾਤੀ, ਲਿਬਨਾਨ ਦੀ ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਰਿਆਜ਼ ਸਲਾਮ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਰੀਫਜ਼ਾਦਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅੱਜ ਲਿਬਨਾਨ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਏ ਲੋਕ ਤ੍ਰਾਹ-ਤ੍ਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਰੋਜ਼ਮੱਰਾ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

5) ਚੈੱਕ ਰਿਪਬਲਿਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਆਂਦਰੇ ਬੇਬਿਸ ਨੇ 2009 ਵਿਚ 16 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਖਰੀਦੀ।

6) ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਸਚਿਨ ਤੇਂਦੂਲਕਰ, ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਵੀ ਇਸ ਖੇਡ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਨੀਰਵ ਮੋਦੀ, ਵਿਨੋਦ ਅਡਾਨੀ, ਅਨਿਲ ਅੰਬਾਨੀ (ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ 18 ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹਨ) ਅਤੇ 300 ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਡੋਰਾ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ 500 ਕੈਨੇਡੀਅਨਾਂ ਸਣੇ ਆਪਣੇ ਸਕੇਟਿੰਗ ਸਟਾਰ 'ਐਲਵਿਸ ਸਟਾਈਕੋ' ਅਤੇ 4000 ਦੇ ਲੱਗਭੱਗ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਟਰਸਟਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਇਹਨਾਂ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲੀਕ ਹੋਏ ਪਨਾਮਾ ਪੇਪਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਚੋਰ ਮੋਰੀਆਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹਨਾਂ ਅਮੀਰਾ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜ਼ਰਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕਾਲ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇਖੋ। ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੀ ਲਿਬਰਲ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੇਟਾਂ ਨੇ ਬਿੱਲ ਲਿਆਂਦਾ ਕਿ ਅਮੀਰਾਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਦੀ ਦਰ ਸਿਰਫ 1% ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲਿਬਰਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਬਲੌਕ ਕਿਊਬਕ' ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਇਹ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਰੈਵੇਨਿਊ ਏਜੰਸੀ ਕੋਲ ਵੀ ਇੰਨੀ ਪਾਵਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਅਮੀਰਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਸਕੇ। ਕੋਈ ਨਿੱਕਾ ਮੋਟਾ ਬਿਜ਼ਨਸ ਵਾਲਾ ਘੇਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਈਨ ਕਰਕੇ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਕਰਵਾ ਲਈ ਪਰ ਵੱਡੇ ਮਗਰਮੱਛਾਂ ਵੱਲ ਝਾਕਣ ਦੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ।

ਮਾਹਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਚੋਰ ਮੋਰੀਆਂ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਿਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ 'ਘਾਟਾ' ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਧਨ ਕੁਬੇਰਾਂ ਤੇ ਨੱਥ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਰੂਹ ਕੰਬ ਉਠਦੀ ਹੈ।

ਖੱਬਿਓਂ: ਰੂਸ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੂਤਿਨ, (ਵਿਚਕਾਰ) ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਟੋਨੀ ਬਲੇਅਰ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਭਾਰਤੀ ਦਾ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖਿਡਾਰੀ ਸਚਿਨ ਤੇਂਦੂਲਕਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਪੰਡੋਰਾ ਪੇਪਰਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ

ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿੰਤਕਾਂ ਦੀ ਢਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਡਟ ਕੇ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਵਾਲ ਵੀ ਉਠਾਏ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਖਾਣ ਜੋਗੀ ਦਾਲ ਲੂਣ ਅਤੇ ਘਿਉ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤਨ ਉਤੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕੱਪੜੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਜੋੜੀ ਜੁਤੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਖਾਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਅਨਾਜ, ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਲਈ ਲਵੇਰੀ ਗਾਂ ਮੱਝ ਅਤੇ ਸਵਾਰੀ ਲਈ ਚੰਗੀ ਘੋੜੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਜੀਵਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਘਰ ਦੀ ਔਰਤ ਹੀ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਬਸ ਏਨੀਆਂ ਕੁ ਹੀ ਲੋੜਾਂ ਹਨ। ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਮਨੁਖੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ: ਭੋਜਨ, ਵਿਰੋਧੀ ਲਿੰਗ ਦਾ ਇਕ ਜੀਵ, ਕਿਤਾਬਾਂ, ਬਾਤਚੀਤ, ਬਹਿਸਾਂ, ਸਰਗਰਮੀਆਂ, ਵਰਤੋਂ ਯੋਗ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ।

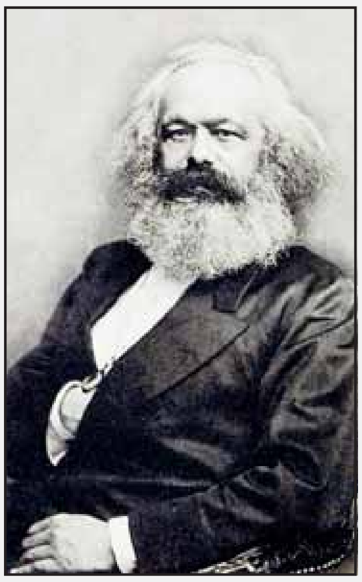

ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ

ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਆਗਮਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਨਮਸਕਾਰੁ ਗੁਰਦੇਵ ਕੋ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਜਿਸ ਮੰਤ੍ਰ ਸੁਣਾਇਆ।

ਭਵਜਲ ਵਿਚੋਂ ਕਢਿ ਕੇ ਮੁਕਤਿ ਪਦਾਰਥਿ ਮਾਹਿ ਸਮਾਇਆ। (ਵਾਰ 1, ਪਉੜੀ 1)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਇਹ ਬਚਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਨੁਖਤਾ ਨੂੰ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਦਾ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੂਰਬਲੇ ਭਰਮਜਾਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਮੁਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਪਦਾਰਥ (ਮੈਟਰ ਇਨ ਮੋਸ਼ਨ) ਭਾਵ ਪਹਿਲੇ ਸਾਰੇ ਭਰਮਜਾਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਦਾ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਦਿਤਾ।

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-98156-98451

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਨੁਖਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਪੂਰਬਲੇ ਭਰਮਜਾਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਇਆ?

ਜਨਮ ਮਰਣ ਭਉ ਕਟਿਆ ਸੰਸਾ ਰੋਗੁ ਵਿਯੋਗੁ ਮਿਟਾਇਆ।

ਸੰਸਾ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ਹੈ ਜਨਮ ਮਰਨ ਵਿਚਿ ਦੁਖੁ ਸਵਾਇਆ।

ਜਮ ਦੰਡੁ ਸਿਰੋਂ ਨ ਉਤਰੇ ਸਾਕਤਿ ਦੁਰਜਨ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ।

ਚਰਨ ਗਹੇ ਗੁਰਦੇਵ ਦੇ ਸਤਿ ਸਬਦੁ ਦੇ ਮੁਕਤਿ ਕਰਾਇਆ। (ਵਾਰ 1, ਪਉੜੀ 1)

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਮਨੁਖ ਦੇ ਆਤਮ ਭਾਵ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦਾ ਡਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਸ਼ੰਕੇ (ਨਰਕ-ਸਵਰਗ ਅਤੇ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਦੇ ਭਰਮਜਾਲ) ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ (ਡਰ) ਵੀ ਸਦਾ ਲਈ ਨਵਿਰਤ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਇਹ ਸ਼ੰਕਾ ਵੀ ਸਦਾ ਲਈ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਭਰਮ ਭਾਵ ਮਾਇਆ (ਛਲਾਵਾ) ਹੈ ਅਤੇ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਵਿਚ ਸਵਾਏ ਦੁਖ ਭਾਵ ਦੁਖ ਹੀ ਦੁਖ ਹਨ। ਸਾਕਤ ਭਾਵ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਮਨੁਖ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨ ਕਲਪਿਤ ਜਮਾਂ ਦੇ ਦੰਡ ਦੇਣ ਦਾ ਡਰ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਸ ਡਰ ਨਾਲ ਹੀ ਲੰਘਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਉਸ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਚਰਨ ਬੰਦਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਤਿ ਸਬਦੁ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਯਮਾਂ ਦੇ ਇਸ ਡਰ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਖੋਲਿ ਕਿਵਾਰ ਦਿਖਾਲੇ ਦਰਸਨੁ ਪੁਨਰਪਿ ਜਨਮਿ ਨ ਆਈਐ॥ ਪੰਨਾ 383)

ਆਪੇ ਆਪਿ ਮਿਲਾਏ ਕਰਤਾ ਪੁਨਰਪਿ ਜਨਮੁ ਨ ਹੋਈ॥ (ਪੰਨਾ 433)

ਯਥਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਡੀ ਅਕਲ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਅਨੁਭਵੀ ਸੋਝੀ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ। ਕਰਤਾ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਨਿਰੋਲ ਇਕ ਭਰਮ ਹੈ। ਕਰਤਾ (ਸਿਰਜਣਹਾਰ) ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਭਾਵ ਜੰਮਣ-ਮਰਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਆਰੰਭ ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਥਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਆਰੰਭ ੴ ਦੇ ਇਸ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਫੈਲਿਆ ਪਸਰਿਆ ਇਹ ਅਸੀਮ ਬ੍ਰਹਮ (ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਆਕਾਰ - ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਗੋਚਰ ਹੁੰਦਾ 'ਸੰਸਾਰ' (ਜਗਤ) ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਸਦੀ ਕੁਦਰਤ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਹੈ) ਅੰਕ ਗਣਿਤ ਦੇ ਹਿੰਦਸੇ ਇਕ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਹੈ। ਹੋਰ ਦੂਜਾ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਨਜਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਨਾਨਕ ਏਕੋ ਪਸਰਿਆ ਦੂਜਾ ਕਹ ਦ੍ਰਿਸਟਾਰ॥ (ਪੰਨਾ 292)

ਇਹ ਵਿਸਥਾਰ ਸਤਿ (ਸਚ) ਭਾਵ ਹਕੀਕਤ ਹੈ। ਯਥਾਰਥ ਹੈ। ਹੋਂਦ ਰੂਪੀ ਸਚ ਹੈ। ਇਸ ਅਸੀਮ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਆਕਾਰ ਰੂਪੀ ਹੋਂਦ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਨਾਮ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਤਿ ਨਾਮ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਮਨੁਖ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਚਲੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਲਪਿਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ ਇਹ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਹ ਦਿਸਦਾ ਅਤੇ ਅੰਤਹੀਣ ਅਣਦਿਸਦਾ ਪਸਾਰਾ ਅੰਕ ਗਣਿਤ ਦੇ ਇਕ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁਖ ਇਸ ਪਸਾਰੇ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਅਟੁਟ ਅੰਗ ਹੈ।

ਜੋ ਬ੍ਰਹਮੰਡੇ ਸੋਈ ਪਿੰਡੇ ਜੋ ਖੋਜੈ ਸੋ ਪਾਵੈ॥ (ਪੰਨਾ 695)

ਨਿਕਟਿ ਜੀਅ ਕੈ ਸਦ ਹੀ ਸੰਗਾ ਕੁਦਰਤਿ ਵਰਤੈ ਰੂਪ ਅਰੁ ਰੰਗਾ॥ (ਪੰਨਾ 376)

ਯਕੀਨਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਵੀ ਦਿਤਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ (ਹੁਕਮੁ) ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣਾ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਨੂੰ ਉਲੰਘ ਕੇ ਸਹਿਜ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਜੀਅ ਸਕਦਾ।

ਹਰਿ ਜੀਉ ਕੀ ਹੈ ਸਭ ਸਿਰਕਾਰਾ॥ ਏਹੁ ਜਮੁ ਕਿਆ ਕਰੇ ਵਿਚਾਰਾ॥

ਹੁਕਮੀ ਬੰਦਾ ਹੁਕਮੁ ਕਮਾਵੈ ਹੁਕਮੇ ਕਢਦਾ ਸਾਹਾ ਹੇ॥ (ਪੰਨਾ 1054)

ਯਥਾ ਇਹ ਸਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਹਰਿ ਜੀਉ ਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਹਰਿ ਜੀਉ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚਲਦਾ ਹੈ।

(ਇਹ ਹਰਿ ਜੀਉ ਕੌਣ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਹਰਿ ਜੀਉ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ: ਏਹੁ ਵਿਸੁ ਸੰਸਾਰੁ ਤੁਮ ਦੇਖਦੇ ਏਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪ ਹੈ ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ॥ (ਪੰਨਾ 922) ਯਥਾ ਆਪਣੇ ਚਾਰਤੁਫੇਰੇ ਫੈਲਿਆ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਜੋ ਤੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਹਰਿ ਜੀਉ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹਰਿ ਜੀਉ ਨਜਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।)

ਯਥਾ ਇਹ ਅੰਤਹੀਣ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਪਸਾਰਾ ਹੁਕਮੁ (ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ) ਅਨੁਸਾਰ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਜਮ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਹੁਣ ਤਕ ਮਨੁਖ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚਾਰੇ ਜਮ ਦੀ ਕੀ ਔਕਾਤ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਹਰਿ ਜੀਉ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਭਾਵ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕੇ। ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ (ਹੁਕਮੁ) ਅਨੁਸਾਰ ਜੰਮਿਆ ਬੰਦਾ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇਮਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਹਰ ਸਾਹ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਮਨੁਖ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਇਹ ਇਨਕਲਾਬ ਸੀ। ਮਨੁਖੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਇਸ ਨੇ ਨਵਾਂ ਗਿਆਨ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਹੁਣ ਤਕ ਪ੍ਰਚਲਤ ਮਨੂੰਵਾਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਕਰਮਕਾਂਡ ਦਾ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸਟਮਾਨ ਸੰਸਾਰ (ਜਗਤ) ਅਸਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮਹਿਜ਼ ਛਲਾਵਾ (ਮਾਇਆ) ਹੈ। ਹੁਣ ਤਕ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦਾ ਇਹ ਅਹਿਮ ਸੁਆਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਸਲ ਸੰਸਾਰ ਸਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਂਦ ਰਖਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

ਯਕੀਨਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨੇ ਇਹ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਵੀ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮਨੁਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਹੈ। ਮਨੁਖ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਜਿਊਣੀ ਹੈ। ਉਹ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜਾਚ ਮਨੁਖ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਾਗਰਿਤ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਸਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਨੂੰ ਜਾਗਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਧਣਾ ਹੈ। (ਮਨੁ ਸਾਧੇ ਸਿਧਿ ਹੋਇ॥) ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਧ ਕੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੁਦਰਤੀ ਇਛਾਵਾਂ (ਤ੍ਰਿਸਨਾ) ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਏਹੁ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਵਡਾ ਰੋਗੁ ਲਗਾ ਮਰਣੁ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰਿਆ॥ (ਪੰਨਾ 919)

ਇਹੀ ਮਨੁਖੀ ਮੁਕਤੀ ਭਾਵ ਮਨੁਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਨੇ 'ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ' ਅਤੇ 'ਮਨਿ ਜੀਤੈ ਜਗੁ ਜੀਤੁ' ਦੀ ਨਵੀਂ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ ਦਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਸਮੁਚੇ ਮਨੁਖੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਰਫ ਐਲਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਨਾਲ ਇਹੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਮਨੁਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਬਰਾਬਰੀ, ਭਾਈਚਾਰਾ ਤੇ ਇਨਸਾਫ ਇਸ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤ ਦਾ ਅਟੁਟ ਅੰਗ ਹਨ।

ਇਸ ਆਤਮਿਕ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਉਚੀ ਪਧਰ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਜ (ਮਨੁਖ) ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਬੰਦਨ ਨੂੰ ਤੋੜੇ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਕੋਲ ਸਿਰਜਣਸ਼ੀਲ ਆਤਮਿਕ ਸਰਗਰਮੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਅਨੰਦ ਮਾਣਨ ਲਈ ਖੁਲ੍ਹਾ ਸਮਾ ਹੋਵੇ।"

ਇਥੇ ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਮਨੁਖ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਬੰਦਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਤੋੜੇ? ਕੀ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦੇਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਜਤੀ ਜੋਗੀ ਸੰਨਿਆਸੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ?

ਇਸ ਸੁਆਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਲੱਭਣ ਲਈ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸਾਰੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੀ ਪੁਣਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਛੇ 'ਨੋਟ ਬੁਕਾਂ' ਵਿਚ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਕੁਦਰਤ (ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਸਚ) ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਦੀਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਦਿ ਸਚ ਹੈ, ਇਹੀ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚ ਹੈ, ਇਹੀ ਵਰਤਮਾਨ ਦਾ ਸਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਭਵਿਖ ਦਾ ਸਚ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਸਚ ਹੈ। ਇਸ ਸਚ ਬਾਰੇ ਚੇਤੰਨ ਹੋਇਆ ਮਨੁਖੀ ਮਨ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਸੁਚੇਤ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਮਨੁਖੀ ਮਨ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ ਸਿਰਜਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਦਾ ਸਾਰ ਤੱਤ ਹੈ।

ਫਰੈਡ੍ਰਿਕ ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ:

"ਇਹ ਸੁਆਲ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕੀ ਹੈ - ਮਨੁਖੀ ਮਨ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤ - ਨੇ ਚਰਚ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਰੂਪ ਲਿਆ - ਕੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਰਬ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ ਜਾਂ ਅੰਤਹੀਣ ਕਾਲ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਂਦ ਰਖਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ?

... ਇਸ ਸੁਆਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਫਿਲਾਸਫਰ ਦੋ ਵਡੇ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਿਹੜੇ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲੋਂ ਮਨੁਖੀ ਮਨ ਨੂੰ ਸਿਰਮੌਰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਤੌਰ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ ਮੰਨਦੇ ਸਨ - ਉਹ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਧੜਾ ਬਣੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜਿਹੜੇ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਸਿਰਮੌਰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਡ-ਅਡ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦ - ਇਹ ਦੋ ਪ੍ਰਪਾਟੀਆਂ - ਮੌਲਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਖਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਥੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ।

... ਸੋਚ ਵਿਚ ਉਲਝਣਾਂ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਪਾਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਰਥ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।"

ਆਲਮੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਆਪਣੇ ਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਉਕਤ ਬਿਆਨੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਦੀ ਥਾਹ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੀ। ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਉਹ 'ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ' ਦੇ ਮਿਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਉਹ ਲੋਕ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੰਤਹੀਣ ਕਾਲ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਂਦ ਰਖਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਉਹ ਲੋਕ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਿਸੇ ਮਨ-ਕਲਪਿਤ 'ਰਬ' ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਦੇ ਇਸ ਤਤ ਨੂੰ ਬੁਝੇ ਬਿਨਾਂ ਆਲਮੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਆਪਣੇ ਮਿਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵੱਲ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦੀ।

ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਮਨੁਖੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚੋਂ ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਕਰਾਮਾਤੀ ਰਬ ਦਾ ਬਣਿਆ ਮਨ-ਕਲਪਿਤ ਬਿੰਬ ਤਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਜਿਊਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਕੁਦਰਤ ਜਿਹੜੀ ਮਨੁਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਵੀ। ਮਨੁਖ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਉਤੇ ਹੀ ਹੋਂਦ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਮਨ-ਕਲਪਿਤ ਰਬ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਬਣਿਆ ਭਰਮ ਤਾਂ ਟੁਟ ਗਿਆ ਪਰ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਮਨੁਖ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੈ।

ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਯੂਨਾਨ ਦੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਐਪੀਕਿਉਰੀਅਨ ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ ਜਿਹੜੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾੜਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਵੈਮਾਣ ਨਾਲ ਜੀਉ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਵੈਮਾਣ ਨਾਲ ਮਰੋ, ਉਹ ਮੂਰਖ ਹਨ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਜਿਊਣ ਦੀ ਇਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਵੈਮਾਣ ਨਾਲ ਜਿਊਣਾ ਅਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਨਾਲ ਮਰਨਾ ਇਕੋ ਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਤਰਕਸੰਗਤ, ਸਵੈਮਾਣ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਸੁਚਜਾ ਜੀਵਨ ਜੀਵੇ ਬਿਨਾਂ ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੰਦਮਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਵੇ ਬਿਨਾਂ ਤਰਕਸੰਗਤ, ਸਵੈਮਾਣ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਸੁਚਜਾ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।'

ਅਨੰਦਮਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇਸ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਦਾ ਭਾਵ ਆਪਣੀਆਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਕੁਦਰਤੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਛਾਣ ਕੇ ਜਿਊਣਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਸਾਮਰਾਜੀ ਖਪਤਕਾਰੀ ਦੀ ਵਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਚਣਾ ਹੈ। ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਮਨੁਖੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਸੁਚੇਤ ਪਛਾਣ ਕਰਕੇ, ਅਣਮਨੁਖੀ ਇਛਾਵਾਂ (ਤ੍ਰਿਸਨਾ) ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲ ਜਾਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਮਨੁਖੀ ਸਵੈਮਾਣ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰਖਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਦਾਚਾਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜੇ ਮਨੁਖ ਸੁਚੱਜਾ ਸਾਦਾ ਜੀਵਨ ਜੀਵੇ। ਯਥਾਰਥ ਉਤੇ ਟੇਕ ਰਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਾਸਵੰਤ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਪਛਾਣੇ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਡਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਇਕਲਾਪੇ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ। ਮੌਤ ਦੀ ਅਟਲ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਸਰੀਰੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪੂਰਨ ਸਮਾਜੀ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਨਾ ਹੀ ਆਤਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਭੇਤ ਹੈ। ਮਾਰਕਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੈਮਾਣ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਸੁਚਜਾ ਅਤੇ ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਦਾ ਇਹੀ ਭਾਵਅਰਥ ਹੈ।

ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਸਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣਾਓ ਕਿ ਮੌਤ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਜੋ ਵੀ ਚੰਗਾ ਜਾਂ ਮਾੜਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਚੇਤਨਾ (ਹੋਸ਼) ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਹੀ ਸਮਝ ਕਿ ਮੌਤ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀ, ਸਾਡੇ ਸੀਮਤ (ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਨਾਸਵੰਤ ਅਤੇ ਬੋਧੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨਿਤ) ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸੀਮਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਮਰਤਾ ਦੀ ਭਟਕਣਾ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਮਨੁਖ ਮੌਤ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸਮਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਕੋਈ ਦਹਿਸ਼ਤ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਮਨੁਖ ਮੂਰਖ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੌਤ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਤ ਜਦੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਦੁਖ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਮੌਤ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਡਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੁਖ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਅਜੇ ਆਉਣੀ ਹੈ। ਉਹ ਮਨੁਖ ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਭੇਤ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਓਨੀ ਹੀ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਮਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਜੰਮਣ ਵੇਲੇ ਸੀ।

ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀਆ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਸੁਚੇਤ ਪਛਾਣ ਹੀ ਮਨੁਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਭੇਤ ਹੈ। ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਮਨੁਖ ਦੀਆਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਇਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਨੁਖ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਇਛਾਵਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਦਰਤੀ ਇਛਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਕੁਦਰਤੀ ਹਨ। ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਖੁਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਛਾਵਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਸਮਝ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਸੁਚੇਤ ਪਛਾਣ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਅਨੰਦਮਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਦਾ ਇਹੀ ਭੇਤ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਮਨੁਖੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਮੰਤਵ ਤਨ ਦੀ ਪੀੜਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਉਲਝਣਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੁਦਰਤੀ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਊਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਵੀ ਗਰੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੋਗੇ ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਛਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਊਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਵੀ ਅਮੀਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੋਗੇ। ਕੁਦਰਤੀ ਲੋੜਾਂ ਸੀਮਤ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਛਾਵਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਸੀਮ ਹੈ। ਅਮੀਰੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੰਢਾਈ ਗਰੀਬੀ ਹੈ। (ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ - ਗਰੀਬੀ ਗਦਾ ਹਮਾਰੀ॥ (ਪੰਨਾ 628) ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਦੌਲਤ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸੌਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹਵਾਈ ਇਛਾਵਾਂ (ਤ੍ਰਿਸਨਾ) ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਅਸੀਮ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਨਿਰੋਲ ਭਟਕਣਾ ਹੈ।

ਮਨੁਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਮਨੁਖੀ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਮਨੁਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਭਾਵ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਸੁਚੇਤ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਜ਼ਬਤ ਵਿਚ ਰਖਣਾ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।"

ਮਾਰਕਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮਨੁਖ ਵਿਚਲੇ ਕਿਹੜੇ ਗੁਣ ਨੂੰ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜੁਆਬ ਸੀ: ਸਾਦਗੀ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਤਰਜ਼ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਲਈ ਜਿਥੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਭਾਵ ਸੀਮਤ ਸਰੀਰੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਸੁਚੇਤ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਸੁਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੀ ਮਨੁਖੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਕਾਰ ਭਾਵ ਬੇਕਾਬੂ ਇੰਦ੍ਰਿਆਵੀ ਜਜ਼ਬੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨੁਖ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਵਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਕਾਬੂ ਇੰਦ੍ਰਿਆਵੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦੇ ਸੁਚੇਤ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਪੜਚੋਲ ਸਵੈ-ਪੜਚੋਲ ਦਾ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਕਾਰਜ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਅਨੰਦਮਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ। ਇਹੀ ਮਨ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਭਾਵ ਮਨੁਖ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦੀ ਚੇਤੰਨ ਸੋਚ ਹੈ। ਇਹੀ ਆਤਮਿਕ ਇਨਕਲਾਬ ਹੈ।

ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਇਸੇ ਆਤਮਿਕ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਸਤਿਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਇਸ ਆਤਮਿਕ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰਕੇ ਮਾਰਕਸ ਵਲੋਂ ਮਨੁਖ ਜਾਤੀ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਮਿਥੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਸਮੁਚੀ ਮਨੁਖ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਆਲਮੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਤਤ ਵਜੋਂ ਇਕ ਨਾਅਰਾ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ, "ਹਰ ਮਨੁਖ ਕੋਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹਰ ਮਨੁਖ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।"

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ: ਹੇ ਮੂਰਖ ਮਨਾਂ! ਕਾਹਦਾ ਮਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਾਲਕ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਮੌਤ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੇਲੋੜੇ ਸੁਆਦਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹਿਜ ਹੋਈਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਲਈ ਬੇਲੋੜਾ ਪਰ ਸਿਰਫ ਸੁਆਦ ਲਈ ਖਾਧਾ ਭੋਜਨ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦੀ ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਮਨੁਖੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਸੁਚੇਤ ਪਛਾਣ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਸੁਖੀ ਰਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵਡੇ-ਵਡੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਘਰ ਛਡਣੇ ਪੈਣੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਸਦਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਕੁਝ ਖਾ ਪੀ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਂਭਣ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਤੇ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜੇ ਦੁਬਾਰਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਐਵੇਂ ਵਡੇ-ਵਡੇ ਘਰਾਂ ਕਾਰਾਂ ਕੋਠੀਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈਣੇ ਛਡ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਮਤ ਮਨੁਖੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਖਾਣ ਜੋਗੀ ਦਾਲ ਲੂਣ ਅਤੇ ਘਿਉ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤਨ ਉਤੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕਪੜੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਜੋੜੀ ਜੁਤੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਖਾਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਅਨਾਜ, ਦੁਧ ਪੀਣ ਲਈ ਲਵੇਰੀ ਗਾਂ ਮਝ ਅਤੇ ਸਵਾਰੀ ਲਈ ਚੰਗੀ ਘੋੜੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਜੀਵਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਘਰ ਦੀ ਔਰਤ ਹੀ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਮਨੁਖ ਦੀਆਂ ਬਸ ਏਨੀਆਂ ਕੁ ਹੀ ਲੋੜਾਂ ਹਨ। ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਮਨੁਖੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ: ਭੋਜਨ, ਵਿਰੋਧੀ ਲਿੰਗ ਦਾ ਇਕ ਜੀਵ, ਕਿਤਾਬਾਂ, ਬਾਤਚੀਤ, ਬਹਿਸਾਂ, ਸਰਗਰਮੀਆਂ, ਵਰਤੋਂ ਯੋਗ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੁਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸੰਕਲਪ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਮਾਰਕਸ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ:

1. 'ਹਉਮੈ' ਦਾ ਤਿਆਗ; ਭਾਵ ਆਪਣੀ ਨਾਸਵੰਤ ਹੋਂਦ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਚੇਤੰਨ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮੂਹ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣਾ। ਸਮੂਹ ਤੋਂ ਟੁਟੀ ਹੋਈ ਤੇ ਨਿਜ ਤਕ ਸੁੰਗੜੀ ਹੋਈ ਆਪਣੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣਾ।

ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕਥਨ ਹੈ, "ਸਵੈ ਤਕ ਸੁੰਗੜੀ ਅਤੇ ਨਿਜ ਤਕ ਸਿਮਟੀ ਹੋਈ ਹੋਂਦ, ਹਉਮੈ-ਹੰਕਾਰ ਤਕ ਸੁੰਗੜਿਆ ਮਨੁਖ ਹੈ, ਸੋਚ ਦੀ ਪਧਰ ਉਤੇ ਸ਼ੁਧ ਹਉਮੈ ਦਾ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ।" (ਮਾਰਕਸ: ਇਕੋਨੋਮਿਕ ਐਂਡ ਫਿਲੋਸੋਫਿਕ ਮੇਨੂਸਕਰਿਪਟਸ ਆਫ 1844)

2. ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣਾ; ਭਾਵ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁਖੀ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਵਧ ਦੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਭਟਕਦੇ ਮਨ ਉਤੇ ਸਵੈ-ਕਾਬੂ ਪਾਉਣਾ।

ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, "ਉਚੀ ਪਧਰ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਜ (ਮਨੁਖ) ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਬੰਦਨ ਨੂੰ ਤੋੜੇ। ਉਹ ਸਰੀਰਕ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਮੌਲਿਕ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਅਨੰਦ ਮਾਨਣ ਲਈ ਖੁਲ੍ਹਾ ਸਮਾ ਹੋਵੇ।"

3. ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ, ਭਾਵ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਦਸਤੂਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਤਥਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣਾ।

"ਮਨੁਖ ਦੀ ਸਾਰੀ ਮੁਹਾਰਿਤ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਾਧੂ ਗੁਣ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨੇਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।" (ਫ੍ਰੈਡਰਿਕ ਏਂਗਲਜ਼)

ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਹੁਣ ਤਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਮਝ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ?

ਇਸ ਦਾ ਜੁਆਬ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤਕ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਨੇ ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਫਿਲਾਸਫੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। ਉਹ ਦਵੰਦਵਾਦੀ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਬਾਰੇ ਕਿਆਫੇ ਲਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਮਨੁਖ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਅਧਾਰ 'ਦਇਆ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ' ਭਾਵ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਮਨੁਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਜਜ਼ਬੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਾਰਕਸ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ, "ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅਟੁਟ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜਾਣੇ ਹੋਏ ਨੇਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਮਨੁਖ ਬਣ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈਣਾ ਹੀ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਹੈ।" ਇਹੀ ਧਾਰਨਾ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਹੈ: ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੁਕਤ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ॥ (ਪੰਨਾ 295)

ਹੇ ਗੁਰੂ

ਹੇ ਗੁਰੂ,
ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ
ਤੇਰੀਆਂ ਸੂਰਜੀ ਪੈੜਾਂ ਦੇ ਪਾਂਧੀ
ਤੇਰੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ
ਪਰ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ,
ਅਸੀਂ ਤੇਰੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਦੇਖ
ਘਬਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਸੱਚ ਵਰਸਾਉਂਦੀ, ਤੇਰੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ
ਰੇਸ਼ਮੀ ਰੁਮਾਲਾ ਲਾਹ, ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ
ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ
ਸਗੋਂ ਪੜ੍ਹੇ-ਪੜ੍ਹਾਏ ਪਾਠਾਂ ਦੀ
ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਗੋਲਕ ਵਿੱਚ ਸਿੱਕਾ ਪਾ, ਕੂਲੇ ਵਿਛੌਣੇ 'ਤੇ
ਮੱਥਾ ਰਗੜ, ਸਿਰ ਝੁਕਾ
ਤੇਰੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ,
ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਲਦੇ ਹਾਂ।
ਲੈ ਸੁਣ!
ਅਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ, ਅਲਮਾਰੀ 'ਚ ਪਈਆਂ
ਕਿਤਾਬਾਂ ਫਰੋਲਦਿਆਂ
ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਤੇ ਜੰਮੀ ਮਿੱਟੀ ਝਾੜਦਿਆਂ
ਤੇਰੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ
ਹੱਥ ਲੱਗਿਆ ਹੈ
ਤੂੰ ਕਿੱਥੇ ਚਲਿਆ, ਕਿੱਥੇ ਪੁੱਜਿਆ?
ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਪੋਟਲੀ ਲਟਕਾ
ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਾਥੀ ਬਣਾ
ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀਆਂ
ਤੇਰੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਵੇਖ
ਤੇਰੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਪਈਆਂ ਬਿਆਈਆਂ ਵੇਖ
ਤੇਰੇ ਤਨ 'ਤੇ ਜੰਮੀ ਮਿੱਟੀ ਵੇਖ
ਮੈਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਕਿਹਾ
ਪਰ ਤੇਰੀਆਂ
ਇਹ ਲੰਬੀਆਂ ਵਾਟਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ
ਤੇਰਾ ਉਪਦੇਸ਼, ਮੇਰੇ ਚੇਤਿਆਂ 'ਚੋਂ
ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ
ਤੇ ਮੈਂ, ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਛਪੇ ਨਕਸ਼ੇ ਨੂੰ ਹੀ
ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਲਿਆ ਹੈ।
ਤੇਰੀ ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ
ਤੂੰ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਕਰ ਕੇ ਵਿਖਾਇਆ
ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ, ਸੱਚੇ ਸੌਦਾਗਰ ਬਣੀਏ
ਸੱਚ ਦਾ ਵਿਉਪਾਰ ਕਰੀਏ
ਪਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ,
ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਚੱਲਦੇ
ਝੂਠੇ ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ
ਪੈਰੋਕਾਰ ਬਣ ਗਏ
ਵੋਟਾਂ ਬਟੋਰ ਕੇ,
ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਗਏ।
ਤੇ ਵੇਖ,
ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵੀ
ਤੇਰੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ
ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ, ਤੇਰੀ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘੀ ਫੋਟੋ ਨੂੰ
ਧੂਫ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਸੁੰਘਾ, ਹੱਟੀ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹਾਂ
ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਘੱਟ ਤੋਲਦੇ ਹਾਂ ਤੇ
ਮਲਿਕ ਭਾਗੋ ਬਣ, ਤੇਰੇ ਲਾਲੋਆਂ ਦੀ
ਰੱਤ ਨਿਚੋੜਦੇ ਹਾਂ।
ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਦਾ ਸੇਕ,
ਸਾਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ
ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ
ਤੇਰਾ ਸਿੱਖ
ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਤੱਕੜੀ 'ਚ ਤੁਲ ਗਿਆ ਹੈ
ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਤੇ
ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਵੀ
ਹੁਣ ਕੱਚੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ
ਅਸੀਂ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਹਨ।
ਆਪ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ
ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ,
ਵੋਟਾਂ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰ-ਧਾਮਾਂ 'ਤੇ
ਚਗਲ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ
ਉਸਾਰਦੇ ਹਾਂ
ਝੂਠ 'ਚ ਲਿਬੜੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਨਾਲ
ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ,
ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ ਪਾਲਦੇ ਹਾਂ
ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਬਰ ਅਬਦਾਲੀ ਬਣ
ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਿੱਕਾਂ ਸਾੜਦੇ ਹਾਂ।
ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦਾ
ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਮੱਲ੍ਹਮ ਲਗਾਉਂਦਾ
ਤੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਭਾਈ ਘਨ੍ਹਈਆ
ਸਾਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ।
ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ
ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਦੀ ਜਿੱਤ ਲਈ
ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਪੱਗ ਉਤਾਰ,
ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਰੋਲਦੇ ਹਾਂ
ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨੋਚਦੇ ਹਾਂ।
ਹੁਣ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਣਾ, ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ
ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ
ਖੋਹ ਕੇ ਖਾਣਾ ਸਿੱਖ ਲਿਆ ਹੈ
ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਪੇਟ ਨੂੰ ਹੀ
ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਿੱਥ ਲਿਆ ਹੈ।
ਹੇ ਗੁਰੂ!
ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ
ਏਹੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫੇਰਾ ਪਾ ਜਾ
ਸੜਦੀ ਬਲਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ
ਆਪਣਾ ਗੀਤ ਰਬਾਬੀ ਗਾ ਜਾ।
ਪਰ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ
ਕਿਉਂਕਿ, ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ
ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ
ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਹੀਂ
ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ ਹੈ
ਤੇਰਾ ਸ਼ਬਦ, ਤੇਰਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਤੇਰੀ ਸੋਚ
ਜੋ ਚਾਨਣ ਹੈ, ਜੋ ਜੀਵਨ ਲਈ ਸੇਧ ਹੈ
ਜਿਹਦੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤੇਰ ਹੈ, ਨਾ ਮੇਰ ਹੈ
ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਸਰਬੱਤ ਹੈ,
ਪਿਆਰ ਹੈ, ਅਪਣੱਤ ਹੈ
ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ, ਆਪਣਾ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨ
ਤੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੁਮੱਤ ਬਖ਼ਸ਼
ਆਪਣੇ ਸੱਚੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਤੇ
ਇਨਸਾਨ ਬਣਨ ਦਾ ਬਲ ਬਖ਼ਸ਼।

-ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ

ਮਨ ਨੀਵੇਂ ਮੱਤਾਂ ਉਚੀਆਂ

ਮੈਂ ਕਰਾਂ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਜੀ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਲਾਇਆ ਸੀ ਮੋਦੀ ਖਾਨਾ ਜੀ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਜੀ,
ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਸ਼ਾਨਾ ਜੀ।
ਜਿੱਥੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਰੌਲਾ ਨੀ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਬੜਾ ਹੀ ਸੁੱਚਾ ਏ।
ਅਸੀਂ ਨੀਵੇਂ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਇਆ,
ਸਾਡਾ 'ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ' ਉੱਚਾ ਏ।
ਵੰਡ ਕੇ ਛਕੀ ਦਾ ਹੱਕ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨੀ ਖੋਹੀਦਾ।
ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਨਹੀਓਂ ਹੋਈਦਾ।
ਸਭ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਮਾਲਕ ਖਵਾਉਂਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ।
ਭਾਵੇਂ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਜਾਂ ਰੁੱਖੀਆਂ।
'ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ' ਦੇ ਸਿੰਘ ਰੱਖਦੇ।
ਮਨ ਨੀਵੇਂ ਮੱਤਾਂ ਉੱਚੀਆਂ।

-ਮਨਦੀਪ ਖਾਨਪੁਰੀ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ

ਅਰਜਨਾ ਅਵਾਰਡੀ 'ਸਿਮਰ ਚਕਰ' ਦਾ ਬਾਬਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸੈਕਟਰੀ

(ਸਫਾ 20 ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਇਹ ਕੈਸਾ ਮਰਨ ਸੀ! ਬਹਾਦਰ ਸਦਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੰਨੇ ਡਰਪੋਕ ਹੋ ਗਏ ਸਨ?

ਮੈਂ ਅਗਵਾੜ ਦੇ ਪੰਚ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਗਿਆ ਕਿ ਚਲੋ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਚੱਲ ਕੇ ਇਤਲਾਹ ਦੇਈਏ। ਨੰਬਰਦਾਰ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਕਿੰਗਰੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਬਾਹਰ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਰਪੰਚ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਉਠਾਲ ਲਿਆ। ਹਠੂਰ ਚੌਕੀ ਵਿਚ ਇਤਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਰਦਿਆਂ-ਕਰਦਿਆਂ ਘੰਟਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਪਿੰਡ ਆਈ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਲੋਕ 'ਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਮਹਿੰਦਰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪਾਪਾ ਪੈੜਾਂ ਤੋਂ ਘਰ ਆਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਮਗਰੇ ਈ ਦੋ ਬੰਦੇ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਬਰਾਂਡੇ 'ਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਪੇ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਕਹਿ- 'ਤਾ ਮੈਂ ਠਾਣੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾ ਆਇਆਂ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਝੋਲੇ 'ਚੋਂ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਕੱਢਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਇਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਓਂ?' ਏਨੇ 'ਚ ਪਾਪਾ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਭੱਜਿਆ ਬਈ ਕੰਧ ਟੱਪ-ਜੂੰ। ਉਹ ਮਗਰੇ ਭੱਜੇ ਤੇ ਬ੍ਰੱਸਟ ਮਾਰ ਕੇ ਕੰਧ ਟੱਪਣ ਲੱਗੇ ਨੂੰ ਸਿੱਟ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਬਾਰ ਥਾਣੀ ਨਿਕਲ ਗਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਬਚਾਅ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਲਿਖਾ-ਪੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਲਾਸ਼ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਲਈ ਜਗਰਾਓਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਜਿੱਦਣ ਭੋਗ ਪਿਆ ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਪੰਜ ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਬਣਦੀ ਸਰਦੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਉਤੇ ਵੀ ਲੋਕ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਲੁਕ ਛਿਪ ਕੇ ਪੁੱਜੇ ਪਰ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਲੀਡਰ ਨਾ ਪੁੱਜਾ। ਮਗਰੋਂ ਭੇਤੀਆਂ ਨੇ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਕਿ ਸਾਧਾਰਨ ਪੱਧਰ ਦੇ ਕਾਮਰੇਡ ਮਹਿੰਦਰ ਸੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਤਾਂ ਮਕਸਦ ਹੀ ਹੋਰ ਸੀ। ਰਿਵਾਲਵਰ ਲੈਣ ਦਾ ਤਾਂ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲਹੂ-ਮਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ ਆਉਣਗੇ ਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਵੱਡੀਆਂ ਸੁਰਖ਼ੀਆਂ ਲੁਆਉਣਗੇ!

ਦਰਦ ਕਹਾਣੀ ਵਾਲਾ ਚਿੱਤਰ: ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਦਿੱਲੀ ਵੱਸਦੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਰਪਨਾ ਕੌਰ ਦਾ ਚਿੱਤਰ 'ਆਫਟਰ ਦਿ ਮੈਸੇਕਰ' 1984 ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਦਰਦ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਇਰ ਅਤੇ ਕਲਾ ਸਮੀਖਿਅਕ ਜਗਤਾਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਚਿੱਤਰ ਅੰਦਰ ਖੌਲਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬਾਤ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਪਾਈ ਹੈ।

ਅਰਪਨਾ ਕੌਰ ਦਾ ਚਿੱਤਰ 'ਆਫਟਰ ਦਿ ਮੈਸੇਕਰ' (ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ)।

ਅਰਪਨਾ ਕੌਰ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ 'ਆਫਟਰ ਦਿ ਮੈਸੇਕਰ' ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਵਾਪਰੀ, ਬਾਬਤ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਜਾਣਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਸਦਾ ਬੇਗਾਨਿਆਂ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਬੇਚੈਨੀ ਵੱਲ ਧੱਕੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸਿਖਰ ਜੂਨ ਚੁਰਾਸੀ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ,

ਜਗਤਾਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-98990-91186

ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਦੇਖ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀਆਂ ਨੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਲਸਰੂਪ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ। ਦਿੱਲੀ ਅਤਿ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਥਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ।

ਅਰਪਨਾ ਕੌਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰਾਂ/ਚਿੱਤਰ ਲੜੀ ਰਾਹੀਂ ਸਾਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਬਣਾਈ ਪੇਂਟਿੰਗ ਦਾ ਆਕਾਰ 60 ਇੰਚ ਗੁਣਾ 84 ਇੰਚ ਹੈ। ਕੈਨਵਸ ਉੱਪਰ ਜੋ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੌਲਨਾਕ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। 'ਮੈਸੇਕਰ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵੱਢ-ਟੁੱਕ ਹੈ। ਚਿੱਤਰ ਕਿਸੇ ਵੱਢੇ-ਟੁੱਕੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ। ਸਾਰੇ ਕੈਨਵਸ ਉੱਪਰ ਲਹੂ ਦੀ ਇਕ ਚਿੱਟ ਤੱਕ ਨਹੀਂ। ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਖਮ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਖਮ ਕਿਤੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ।

1984 ਦੇ ਬਣੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਚਾਰ ਆਕਾਰ ਹਨ। ਇਕ ਨਿਰਜਿੰਦ ਸਰੀਰ ਇਕ ਪਾਸਿਓਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਬੈਠਾ ਉਲਟ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਰ ਪਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਜੋੜਾ ਆਪਣੀ ਮੌਜ-ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੈ।

ਵੱਢ-ਟੁੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰੋਂ-ਬੇਘਰ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਰਜ਼ੀ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਟਿਕਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿ ਗਏ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਇਮਦਾਦ ਕਰਨਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਬਣਦੀ-ਸਰਦੀ ਇਮਦਾਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਲੈ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਰਪਨਾ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਅਜੀਤ ਕੌਰ (ਉੱਘੀ ਲੇਖਕ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ, ਕੈਂਪ ਵੱਲ ਗਈਆਂ ਜਿੱਥੇ ਦੁਖੀ ਲੋਕ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੇਂਟਰ ਨੇ ਜੋ-ਜੋ ਦੇਖਿਆ, ਉਹ ਦੇਖਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦ੍ਰਿਸ਼ ਮੰਨਣਯੋਗ, ਸਹਿਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਜਣੀਆਂ ਨੇ ਕਈ ਦਿਨ, ਕਈ ਫੇਰੇ ਮਾਰੇ। ਦੇਖੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਅਰਪਨਾ ਕੌਰ ਦੇ ਦ੍ਰਵਿਤ ਮਨ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਲਈ ਕੈਨਵਸ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ। ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਿਆ।

ਅਤਿ-ਵੱਡੇ ਸਮੂਹ ਦੀ ਅਤਿ-ਨਿੱਕੇ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤੀ ਹਿੰਸਾ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲਿਆ। ਅਰਪਨਾ ਕੌਰ ਨੇ ਦੋ ਪੜਾਅ ਛੋਹੇ। ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਨੂੰ 'ਆਫਟਰ ਦੀ ਮੈਸੇਕਰ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਇਸੇ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ 'ਲਾਈਫ ਗੋਜ਼ ਔਨ' ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ ਦੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਲੜੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰਿਆ ਦੁਖਾਂਤ ਹੀ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਖੰਡ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਗਹਿਰਾਈ, ਦਰਸ਼ਨ ਪੱਖੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਵੇਲੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮੋਟਿਫਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਿੰਨਤਾ ਨਹੀਂ।

'ਆਫਟਰ ਦਿ ਮੈਸੇਕਰ' ਨਾਂ ਵਾਲੇ ਚਿੱਤਰ ਦੇਖੇ-ਸੁਣੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਨ ਪਰ ਉਪਭਾਵੁਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਤੱਥ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਇਕ ਕੈਨਵਸ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਕੈਨਵਸ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ 'ਉਦਾਸੀਨਤਾ'।

ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਸੱਜੇ ਵੱਲ ਵਗਦਾ ਪਾਣੀ, ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਾਰ ਆਸਮਾਨ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਹੋ/ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਸਮਾਨ ਥੱਲੇ ਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ, ਅਨੰਤ ਪਾਸਾਰ ਦਾ ਅਤਿ ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਦਰਸ਼ਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਰਮਿਆਨ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪ (ਪਾਣੀ, ਧਰਤੀ, ਆਸਮਾਨ) ਦਿਸਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਰੂਪ (ਮਰਿਆ ਜਾਂ ਮਾਰਿਆ, ਜੀਵਨ ਜੀਅ ਚੁੱਕਾ, ਜੀਵਨ ਰੰਗ-ਰਸ ਮਾਣਦਾ ਜੋੜਾ) ਹੀ ਕੈਨਵਸ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣੇ ਹਨ।

ਇਕੱਤੀ ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਨੂੰ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਉਪਰੰਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਾ ਹੋਈ। ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਅਤਿ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਥਾਂ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਲੁਕਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਲਪੇਟੇ ਅੰਦਰ ਅਣਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਡੰਗੋਰੀ ਆਸਰੇ ਜੀਵਨ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਸ਼ਖਸ ਤਕ ਆਇਆ ਸੀ।

ਅਰਪਨਾ ਕੌਰ ਦੀ ਪੇਂਟਿੰਗ ਦੇ ਮੂਹਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਗਦੀ ਜਲਧਾਰ ਉੱਪਰ ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ ਪਿਆ ਸ਼ਖਸ ਰੁੜ੍ਹਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਇਹ ਨਿਰਜਿੰਦ ਸਰੀਰ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਤ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਦਾ ਰੰਗ ਸਿਆਹ ਰੰਗਤ ਵੱਲ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੰਗ ਮੌਤ/ਸੋਗ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਕਲੋ-ਹਰਕਤ ਨਹੀਂ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡਿੱਗਣ ਵਾਲਾ ਖੁਦ ਨੂੰ ਜਿਊਂਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇੱਥੇ ਇੱਦਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ।

ਖਿਆਲ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵਗਦੇ ਪਾਣੀ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਮਾਰ ਲਿਆ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਸਰੀਰ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਜ਼ਖਮ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਇੱਦਾਂ ਉਹ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਚਿੱਤਰ ਰਚੇਤਾ ਹਰ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਵੇਰਵੇ ਨੂੰ ਰੂਪ ਦੇਵੇ। ਕੈਨਵਸ ਉੱਪਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੋ ਅਰਥ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਚਿਤੇਰੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਸਮੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਗਦਾ ਪਾਣੀ ਅਸਥਿਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਇਹ ਪੱਖ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ। ਵਹਿੰਦਾ ਪਾਣੀ ਤੇਜ਼ ਗਤੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਲਹਿਰਾਂ ਇਹੋ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜਾ, ਵਹਾਅ ਦਾ ਰੰਗ ਨੀਲੇ ਤੋਂ ਕਾਲਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਉਹ ਥੱਲੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਮੌਤ ਵੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਰੁੜ੍ਹਦੀ ਜਾਂਦੀ ਦੇਹ ਦੇ ਥੱਲੇ ਵੱਲ ਸਫਦ ਪਰਛਾਵਾਂ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਰਛਾਵਾਂ ਤਾਂ ਸਿਆਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਧਾਰਨ ਰਾਇ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਇਕ ਵਿੱਥ ਰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਦੇਹ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚਾਲੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਸਫੈਦ ਰੰਗ ਵਰਤ ਲਿਆ ਹੈ।

ਰੁੜ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਕਾਰ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਬੈਠੇ, ਹੁੱਕਾ ਪੀ ਰਹੇ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਆਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਅਟੁੱਟ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਆਮ ਮਾਨਵੀ ਫਿਤਰਤ ਹੈ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਚੰਗਾ-ਮਾੜਾ ਕਾਰਾ ਵਾਪਰਦਾ ਦੇਖ ਉਹ ਉਸ ਵੱਲ ਉਲਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਦਦਗਾਰ ਬਣੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਭੀੜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੈਨਵਸ ਉੱਪਰ ਆਏ ਇਸ ਸ਼ਖਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੁੜ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਮਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਵੱਲ ਰੰਚ ਮਾਤਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਹੁੱਕਾ ਪੀਣਾ ਆਰਾਮ-ਪਸੰਦੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੂੰਹ ਉੱਚਾ ਕਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਦੇਖਣਾ ਅਤਿ ਹਉਮੈ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੈ।

ਆਰਜਾ ਪੱਖੋਂ ਇਹ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਨੇ ਸਮਾਜ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਪਰਖਿਆ ਹੋਣ ਸਦਕਾ, ਉਹਦੀ ਸਮਝ ਸੰਤੁਲਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹੋ ਹੈ। ਇਹ ਅਣਹੋਣੀ ਪੇਂਟਰ ਦੀ ਮਨੋਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹਕੀਕਤ ਆਧਾਰਿਤ ਚਿੱਤਰਨ ਹੈ। ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ-ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਭਾਵੇਂ ਹਟਵੀਂ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਦੇਖਿਆ। ਮਾਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ। ਮਰਦਿਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਰੇ ਚਰਿੱਤਰ ਸੁਚੇਤ-ਅਚੇਤ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ।

ਜੇ ਸਮੂਹ ਪੱਖੋਂ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਮਰਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਸੰਗਠਿਤ ਇਕਾਈ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦੇ। ਹਮਦਰਦੀ ਜਾਂ ਤੀਮਾਰਦਾਰੀ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨਵਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਗਿਣਤੀ ਪੱਖੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ। ਅਗਰਭੂਮੀ ਉੱਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ।

ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰ ਬੈਠੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਜਵਾਨ ਜੋੜੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਮਾਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਭਾਵਿਕ ਕਿਰਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ। ਜਦ ਚਿੱਤਰ ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਚਿੱਤਰ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਝੁਕੇ ਰੁੱਖ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀ ਪੀਂਘ ਚੜ੍ਹ ਹੁਲਾਰੇ ਲੈ ਰਹੀ ਮੁਟਿਆਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਹੈ, ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਦਾ ਪਰ ਇਹ ਮੁਕੰਮਲ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜ ਤੱਕ ਸੁੰਗੇੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਇਕਾਈ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨੇਮ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਅਚੇਤ-ਸੁਚੇਤ ਪਾਲਣਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਉਸੇ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ। ਇਕ ਸ਼ਖਸ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਉਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਦਤ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੋੜਾ ਆਪਣੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰ ਦੀ ਮਦ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਣਾਅ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਇਕਾਈ ਵਿਚ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਿੱਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕਤਲੇਆਮ ਜਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਜਨਤਾ ਦਾ ਵਡੇਰਾ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੀ ਅਖੌਤੀ ਦੇਸ਼ਭਗਤੀ, ਸਰਮਾਏ, ਬਹੁਬਲ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸੀ।

ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਪਾਣੀ ਸਭ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਲਚਲ ਵਾਲਾ ਤੱਤ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੇਂਟਰ ਅਰਪਨਾ ਕੌਰ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਬਿਆਨਦੀ ਹੈ, "ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦੋ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਆਮ ਬੋਲਚਾਲ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਾਹਿਤ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਹਿਤਕ ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਕਲਾ ਭਾਸ਼ਾ ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਵੱਲੋਂ ਸਵੀਕਾਰੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਪਾਣੀ ਜੀਵਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਰਬ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਤੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਮੈਂ ਜਦ ਸਮੁੰਦਰ ਕੰਢੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿਚ ਸਮੋਅ ਲਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ 'ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ' ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਮੌਤ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਕਾਫੀ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੋ ਵਿਪਰੀਤ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੋਂਹਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਨੂੰ।"

ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਚਿੱਤਰ ਨੂੰ ਖਾਸ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਹੀ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦੋ ਨੀਲੇ ਪ੍ਰਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਹੈ। ਮੂਹਰਲੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰਲੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਜੀਵਨ, ਮੋਹ, ਸੰਗ-ਸਾਥ ਹੈ।

ਕੈਨਵਸ ਦੀ ਵੰਡ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਲੇਟਵੀਂ ਅਤੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਨਹੀਂ। ਵੰਡ ਕੋਣਿਕ ਤੋਂ ਹਲਕੀ ਕੋਣਿਕ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਪਾਟ ਧਰਾਤਲ ਕਿਸੇ ਅੰਗ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਗੂੜ੍ਹੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸਫਦ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਲਕਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੁਰਸ਼ ਛੋਹਾਂ ਨਾਲ ਰਚਿਆ ਟੈਕਸਚਰ 'ਲਘੂ ਚਿੱਤਰ' ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਲਘੂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਚਿਤੇਰਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਬਾਰੀਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਪੇਸ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਰ ਵਸਤੂ, ਇਕਾਈ ਨੂੰ ਧਿਆਨ, ਠਹਿਰਾਅ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਉਹ ਗੁਣ-ਲੱਛਣ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੇ ਲਘੂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਤਿੰਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਰੰਗ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਤਿੰਨੋਂ ਥਾਈਂ ਪੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵੀ ਭਿੰਨਤਾ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਅਰਪਨਾ ਕੌਰ ਲੜੀਵਾਰ ਕੰਮ ਆਰੰਭਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਵਰਲਡ ਗੋਜ਼ ਔਨ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਚਾਰ, ਗਹਿਰਾਈ, ਅਰਥ ਵਿਸਥਾਰ ਪੱਖੋਂ ਦਰਸ਼ਕ ਮਨ ਉੱਪਰ ਵੱਖਰੀ ਛਾਪ ਛੱਡਦੀ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਰਪਨਾ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਇਕ ਹੋਰ ਚਿੱਤਰ ਨਾਲ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ॥ ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ॥

ਸਮੂਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 552ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ

ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ (ਪ੍ਰਧਾਨ) ਫੋਨ: 616-666-0066
ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਟੜਾ (ਸੈਕਟਰੀ) ਫੋਨ: 219-741-9105
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ (ਖਜਾਨਚੀ) ਫੋਨ: 708-860-5812

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ: ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ

Sikh Religious Society of North West Indiana

10005 Colorado St, Crown Point, IN 46307, Ph: 219-793-9446

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

AKAL TRUCKING LLC | OAK CREEK, WI

3039 W 6 1/2 Mile Rd., Caledonia, WI 53108, United States

DISPATCHERS
Swaran Singh
Sukhi Singh
Jasbir Singh
Amitoj Singh
Bikramjit Singh

ACCOUNTING
Karaka Singh
Anpreet Kaur
Anubhi
Sanhotra
Gurpreet Singh
HR
Navneet Saran

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥ ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥
ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ॥ ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ॥ -ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ

ਪ੍ਰਥਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ, ਜਗਤ ਗੁਰੂ
ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ
552ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਰਬ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ

ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈ

ਅਕਾਲ ਟਰੱਕਿੰਗ ਦੀ ਸਾਰੀ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਟੀਮ ਮੈਂਬਰ ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਲੰਘੀ 7 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਦੀ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਲਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦੀ ਸਿਹਤਯਾਬ ਹੋ ਜਾਣ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਹਰਸਿਮਰਨ 'ਤੇ ਮਿਹਰ ਕਰਨ ਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਰਹਿਣ।

AKAL TRUCKING FAMILY

Abhilaksh Loomba, Amritpal Singh, Arjan Singh, Daljit Brar, Danyal Umar, Gaurav Kapoor, Gurdeep Singh, Gurkirat Singh, Gurmeet Singh, Gurpreet Singh, Gurveer Singh, Harinder Brar, Harjeet Singh, Harjinder Khangura, Harjot, Harpreet Singh, Jaspal Singh, Jasvir Singh, Kamran John, Kanwar Singh, Kuldeep Singh, Kuljit Singh, Lovepreet Singh, Mandeep Singh, Manjeet Singh, Manpreet Singh, Mohsin Sardar, Param Singh, Paramjit Singh, Rajpreet Singh, Saira John, Sandeep Singh, Satnam Singh, Sukhi Singh, Surinder Singh

New Drivers
Starting at .50¢ /Per Mile + .1-.7¢ /Per Mile Good Service

2+ Years Experienced Drivers
Starting at .55¢ /Per Miles + .7-.10¢ /Per Mile Good Service

Hiring Drivers Summer 2021
WWW.AKALLTRUCKING.COM PH: 414-750-8616